

[Annelise Gottfredsen]

orlov overføres et mandat til Storstrøms amtskreds. I anledning af hr. Finn Jørgensens orlov må der overføres yderligere et mandat, og dette må overføres til Frederiksborg amtskreds, der efter Storstrøms amtskreds er den bedst berettigede. I anledning af hr. Finn Jørgensens orlov indkaldes derfor 1. stedfortræder for det konservative folkeparti i denne amtskreds, direktør, cand. polit. *Arne Lund*.

Udvalget til valgs prøvelse har i et møde i dag behandlet disse sager, og jeg kan herefter på udvalgets vegne afgive følgende:

Indstilling

I. Som ordinært medlem af folketinget godkendes grosserer Frank Mathiassen fra og med den 25. september 1983 at regne.

II. Som midlertidige medlemmer af folketinget fra og med den 6. oktober 1983 godkendes:

1. Konsulent Karen Dahlerup Andersen.
2. Husmoder Lise Hansen.
3. Vicepolitikommissær Mogens Fledelius.
4. Kaptajn Egon Nielsen.
5. Skovarbejder Egon Roesgaard.
6. Konsulent Aase Arnfast.
7. Major Helge Adam Møller.
8. Direktør, cand. polit. Arne Lund.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Udvalgets ovennævnte indstilling vedtoges enstemmigt med 131 stemmer.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Forhandling om redegørelse nr. R 1:

Statsministerens redegørelse ved folketingets åbning.

(Redegørelsen givet 4/10 83).

Formanden:

Under denne sags behandling vil også den følgende sag, første behandling af forslag til finanslov for 1984, kunne omtales.

Taletiden er for ordførere 20 minutter i første omgang og 10 minutter i anden omgang, for andre medlemmer 10 minutter i

første omgang og 5 minutter i anden omgang.

Jeg skal allerede nu oplyse, at det er min hensigt at holde ca. 1 times pause mellem kl. 12 og 13.

Forhandling

Svend Auken (S):

Statsministerens tale i tirsdags var interessant, ikke så meget måske ved sine konkrete oplysninger eller diskussionen af væsentlige perspektiver i samfundsudviklingen, men først og sidst ved sin stærke ideologiske undertone. I åbningstalen gøres der ikke noget forsøg på at tilsløre den enøjethed, der for den faste i troen gør det ud for klarsyn. Ideologien er konservativ, dybt konservativ: troen på kræfternes frie spil. Ordet »den enkelte« er det mest positivt ladede ord i talen. Alt, hvad der er fælles, er suspekt. Alt, hvad der er privat, er af det gode. Ført ud i sin yderste konsekvens betyder denne tankegang: hellere et ekstra reklamebureau end et ekstra plejehjem, hellere en dyrt betalt leasingadvokat end en hjemmehjælper. Det private er det produktive, det fælles er det offentlige og dermed pr. konservativ definition uproduktivt. Leasingadvokaten skaber værdier, hjemmehjælperen ligger os til byrde, kan man sige ræsonnementet lyder.

Jeg ved godt, at mange venstreministre vil hævde, at de også har haft stor indflydelse på åbningstalen, og det er sandt. Der er mange ord forment af venstremænd, men det ændrer jo ikke på den kendsgerning, at filosofien i talen, ideologien, er konservativ. Ingen kan vel påvise et eksempel på, at venstres deltagelse i regeringssamarbejdet har virket som en liberal bremse på en konservativ politik. Offentligheden har måske snarere fået det omvendte indtryk, at det ofte er venstre, der skubber mod højre.

Til gengæld er det også indtrykket, at de to øvrige regeringspartier, CD og kristeligt folkeparti, faktisk på nogle områder øver en modererende indflydelse.

En åbningstale er et spejl, som statsministeren holder op mod sin tid. Nødvendigtvis er det kun et udsnit af virkeligheden, der spejler sig i talen. Derfor er det interessant, både hvad der siges, og hvad der ikke siges. Der er sikkert mange, der kan genkende deres personlige virkelighed i statsministerens

[Svend Auken]

åbningstale. Heldigvis har mange familier en lys tilværelse uden skygger: godt arbejde, god løn, god uddannelse, formue, børnene fra hånden, god bolig, godt helbred.

Men hvad med alle de familier, der har det skidt, alle dem, der føler sig menneskeligt, socialt og økonomisk presset? Hvor er de henne? Da de kaster mørke slagskygger ind over regeringens lyse idylbillede af samfundet, har man foretrukket at fjerne dem helt fra billedet. Det må være forklaringen på, at statsministeren stort set ikke omtaler den voksende arbejdsløshed, ungdomsarbejdsløsheden, de mange tusinde familier på varig hjælp eller sine egne nedskæringsforslag. Der tales om genopretning, vækst og modernisering, men regeringens egne forslag om forringelse af børnefamiliernes situation, anciennitetsreglerne i A-kasselovgivningen, indgreb over for de langtidslidende og nedskæringer på ungdomsarbejdsløshedsindsatsen nævnes ikke.

Der er i den tale ikke meget håb at hente for de 15.000-20.000 unge, der mangler en lære- eller en praktikplads, og deres forældre eller for de 45.000-50.000 familier, der er kommet på varig hjælp som følge af den særlige 9 måneders regel. Man er ikke indstillet på at lytte eller på at rette fejl. Tværtimod afviser man al tale om social genopretning vedrørende ophævelse af 9 måneders reglen, fornyet regulering af dagpengene, sådan at efterlønsmodtagere, arbejdsløse og syge kan få den samme indtægtsudvikling som andre grupper i samfundet, og afskaffelse af karensgenen, som socialdemokratiet har stillet forslag om.

Til gengæld har skiftende ministre haft posen fuld, når det gælder om at gøre noget godt for dem, der i forvejen har det godt. Lad mig nævne i flæng fra det sidste år: forslagene om skattefradrag ved aktieopsparing, fjernelse af jordskatter på produktionsjord, nedsættelse eller fjernelse af formueskatten, 50 pct. proportionalsskat for alle indtægter, også for de allerhøjeste, eller forslaget om konjunkturudligning, som skatteministeren – og det er jeg glad for – har betegnet som en af de største skattefiduser, man kan forestille sig. Eller hvad med gavechecken og løfterne til landbruget? Eller tænk på den hårdnakke modstand fra regeringens side mod at stoppe smuthullerne i skattelovgivningen, f.eks. leasingarrangementer! Alle disse for-

slag koster tilsammen milliarder, hvis de skal gennemføres. Det er derfor ikke rigtigt, når regeringen taler om, at den vil genopretning. Virkningen af regeringens politik er fordelingspolitik, hvor man billedlig talt tager fra de nederste 10 pct. for at give til de 10 pct. mest begunstigede.

Filosofien er tilsyneladende, at man skal gøre de stærke endnu stærkere, så de er stærke nok til at hjælpe de svage, og for at få råd til det må man gøre de svage svagere gennem besparelser, så de er tilstrækkelig svage til at fortjene de stærkes hjælp!

I en tale spækket med tal overrasker det, at tallet 315.000 ikke er nævnt. Det er regeringens eget økonomiske sekretariats skøn over ledighedstallet til næste år. Da regeringen tiltrådte, var den sæsonkorrigerede ledighed på 250.000. På de to første år vil arbejdsløsheden altså være steget med 65.000, og det i en tid, hvor den internationale udvikling gavner os her i Danmark. Årsagen til disse stigninger er altså rent dansk.

Mon ikke de fleste kan huske statsministerens og hans regerings bestyrtelse, da vismændene og OECD spåede mindst 320.000 arbejdsløse til næste år? Nu siger man selv 315.000, og det tal kan jo vise sig desværre også at være for optimistisk, fordi det bygger på en forudsætning om uændret beskæftigelse i det private erhvervsliv, hvor som bekendt formandskabet frygter, at der vil ske et direkte fald i beskæftigelsen på 16.000.

Regeringen sætter sin lid til udlandet, men er det realistisk at regne med en realvækst i eksporten på 6 pct. eller 17 mia kr. til næste år? Når man tænker på, at erhvervslivets relative konkurrenceevne hverken vil blive forbedret i år eller til næste år, er det svært at se realismen i regeringens forudsigelser. Jeg ved godt, at man siger, troen kan flytte bjerge, men kan statsministerens optimisme flytte markedsandele?

Det er i øvrigt en stor skuffelse, at de udenrigspolitiske problemer i statsministerens tale er behandlet så skævt og så stedmoderligt. De eneste internationale begivenheder, der konkret nævnes, er Afghanistan, Polen og nedskydningen af det koreanske passagerfly. På disse områder er socialdemokratiet enig i regeringens afstandtagen. Men for os er det beskæmmende, at man overhovedet ikke taler om amerikanernes krigsførelse i

[Svend Auken]

Centralamerika, om overgrebene i Mellemøsten eller om undertrykkelsen i Tyrkiet.

I øvrigt er det skuffende, at en statsminister kan holde en timelang tale uden overhovedet at berøre de alvorlige internationale problemer, der knytter sig til sult, underudvikling, krige og oprustning og gældsætning i den tredje verden. Politik er og bør være andet end decimaler i en rentetabel.

Derimod må det hilses med tilfredshed, at regeringen i dag er parat til at acceptere 26. maj-dagsordenen om atomvåbenudviklingen i Europa som en væsentlig del af grundlaget for den officielle danske politik.

I åbningstalen er der med pondus talt om vækst og modernisering. Man burde nok i stedet tale om stagnation og privatisering.

Hvad angår den økonomiske politik, er det overraskende, at regeringen taler om vækstpolitik. Kendsgerningen er, at den økonomiske vækst er faldet fra 1982 til 1983, hvor den ellers ude omkring i de lande, vi samhandler med, er steget. I 1982 lå vi et stykke over OECD-gennemsnittet. Til næste år vil vi ligge et stykke under gennemsnittet. Der er ikke træk i forbruget, reallønnen falder både i år og til næste år – hvorfor nævnte statsministeren i øvrigt ikke det i sin tale? – og de offentlige nedskæringer vil slå hårdt igennem, og der er ikke træk i investeringerne. Tværtimod vil de samlede erhvervsinvesteringer i 1984 enten stagnere eller måske ligefrem udvise et beskedent fald ifølge den økonomiske oversigt fra regeringens økonomer.

Regeringen taler meget om investeringer, men desværre bliver det mest ved ordene. Endnu har vi ikke set et fremsynet investeringsprogram som det, socialdemokratiet for længst har lagt frem, og endnu har man ikke villet gå ind i konkrete forhandlinger med os om det.

Heller ikke når det gælder investeringer i den menneskelige kapital, er der tale om forøgelser, men om nedskæringer både i arbejdsmarkeds- og erhvervsuddannelserne, navnlig for de unge. Man har sagt nej både til ungdomsgaranti og til betalt frihed til uddannelse uden at ville sætte noget i stedet.

Der er dog ét punkt i talen, som fortjener anerkendelse. Det er, hvor statsministeren klart går ind for en selektiv og målrettet erhvervs politik til støtte for de lovende brancher på bekostning af mere generelle støtte-

ordninger. Det synes vi er en flot erkendelse fra statsministerens side, der fortjener al mulig anerkendelse, ikke mindst hvis den sætter sig spor i den praktiske politik.

De tre områder, regeringen er mest stolt over, er prisudviklingen, renteutviklingen og underskuddet på statsbudgettet. Hvad angår priserne, er det glædeligt for os alle, at inflationen er aftaget, men med al ære og respekt er det vel næppe regeringens fortjeneste. I den økonomiske oversigt nævnes det, at i 1980 og 1981 importeredes alene en inflation på knap 5 pct. til Danmark fra udlandet, hvorimod vi i år kan glæde os over, at vi kun har fået prisstigninger til os udefra på 1 pct.

Hvad angår renten, er den også en afspejling af den internationale udvikling, men her må den førte politik nok gives lidt mere kredit. Ikke nedskæringspolitikken, tror jeg. Den har efter min opfattelse ingen større virkning haft. Men derimod har forkastelsen af den aktive konkurrenceevneforbedrende politik gennem valutakursjusteringer givetvis fjernet den danske overrente, der navnlig blev skabt i foråret 1982. Det tror jeg faktisk enhver regering ville have gjort.

Men bagsiden af medaljen er selvfølgelig så, at konkurrencen hverken vil blive forbedret i år eller til næste år, og at virksomhederne i disse år må leve på den store konkurrenceevneforbedring, der skete i 1980, 1981 og 1982. Nok så alvorligt er det i øvrigt, at realrenten, som jo trods alt er den vigtigste, kun er faldet meget lidt på trods af en fantastisk forøgelse af pengemængden i det danske samfund.

Statsunderskuddet er ikke blevet mindre i 1983 end i 1982, men stigningstakten er faldet. Det skyldes efter vores opfattelse ikke de store sociale nedskæringer, men derimod primært rentefaldet, og at regeringen ikke kom igennem med en række af sine egne forslag, f.eks. gavechecken. Fra 1983 til 1984 vil der heller ikke ske noget fald, tror vi. Statsfinansierne vil dog have glæde af rentefaldet og den realrentebeskatning, der er gennemført sammen med socialdemokratiet.

Vi er ikke tilhængere af de bebudede nedskæringer på det sociale, det uddannelsesmæssige og det arbejdsmarkedspolitiske område. Vi frygter, at de fører til større uretfærdighed, og at der statsfinansielt kun sker det, at man overflytter udgifter fra én konto til en

[Svend Auken]

anden. Men svaret på nedskæringspolitikken er ikke overbudspolitik. Vi lægger derfor op til en moderat udgiftspolitik, hvad der også vil vise sig i behandlingen af regeringens finanslovsforslag. Vi er villige til at diskutere indtægter, og i modsætning til fremskridtspartiet fremsætter vi ikke milliardkrav.

Udskrivningsloven stemmer socialdemokratiet for, hvis vi kan få fjernet sænkningen af det skrå skatteloft og opnå sikkerhed for, at man ikke lover fremskridtspartiet skattelettelser i 1984. Derved er der også skabt dækning for en ophævelse af 9 måneders reglen.

Forhøjelsen af sygedagpengefondsbidraget er vi ikke begejstrede for – det er i virkeligheden en maskeret skatteforhøjelse, som er proportional – men vi vil gerne forhandle om det. Men så må spørgsmålet om social genopretning med en fornuftig prioritering og nej til de foreslåede nedskæringer på arbejdsmarkedet over for de unge og over for børnefamilierne selvfølgelig inddrages.

Socialdemokratiet er parat til at se på andre indtægter. Vi medvirker gerne til en stram lovgivning, der stopper de mange huller i skattelovgivningen, som senest leasingudvalget har afsløret. Vi er også parate til at se på spørgsmålet om en bedre forrentning af statens udestående midler på grund af de lange kredittider ved opkrævning af moms, kildeskat og punktafgifter. Vi har stillet forslag om forhøjelse af selskabsskatten. Vi vil også gerne diskutere indeksering af giftskatterne, hvis det f.eks. kan træde i stedet for en nedsættelse af mæketilskuddet.

Hvis regeringen vil være med, er der flertal for en sådan positiv og ansvarlig politik, hvad der senest kom til udtryk på det radikale venstres landsmøde.

Derimod kan der ikke blive flertal for regeringens forslag om nedskæringer, hvis man ellers tør tro på, hvad folk siger og har sagt. Socialdemokratiet kan på ingen måde, naturligvis ikke, fungere som støtteparti for en regeringspolitik, der er skæv og forkert. Regeringen må vælge side, den må bestemme sig. Vil den fortsætte samarbejdet med det ustabile og forrevne fremskridtsparti med samt udbrydere og pantsætte sin skæbne, indtil fremskridtspartiets landsmøde er overstået den 15. oktober? Vil den lave økonomisk politik med et parti, der stemmer imod finansloven og stiller milliardkrav for overhovedet at ville være med til at udskrive

skatter her i landet? Eller vil regeringen endelig tage imod opfordringen om et bredt politisk samarbejde?

Hvis regeringen kun stiler mod et valg for at score en politisk gevinst, synes vi lige så godt, statsministeren kan tage konsekvensen med det samme. Socialdemokratiet ønsker ikke valg her og nu for enhver pris, det har hr. Anker Jørgensen ofte givet udtryk for. Men hvis regeringen af snævre partimæssige grunde sigter mod valg, så spar dog befolkningen for ugers pokerspil med fordækte kort og blinde makkere!

Socialdemokratiet har tydeligt markeret sit ståsted, sin politik og sine langsigtede mål. Selv om vi gerne vil samarbejde, er der grund til at understrege, at vi repræsenterer et klart alternativ til regeringen. I denne uge har vi fremsat konkrete forslag om en samlet skattereform, forslag til omlægning af landbrugets finansiering og om ophævelse af den særlige 9 måneders regel i bistandsloven. Vi har fremsat forslag om et samlet boligpolitisk udspil, der udvider den almennyttige kvota, øger bevillingerne til byfornyelse og til støtte til reparation og sikrer mere aktiv anvendelse af henlæggelserne i udlejningsejendomme.

I begyndelsen af september udformede den socialdemokratiske folketingsgruppe et program for den økonomiske politik for resten af 1980erne med vægt på social genopretning, retfærdig indkomstpoltik, overskudsdeling, investeringer i nye arbejdspladser og en nedsættelse af arbejdstiden. Vore egne og regeringens beregninger viser, at det ad denne vej er muligt på samme tid at mindske arbejdsløsheden og mindske betalingsbalanceunderskuddet og statsunderskuddet, hvis solidariteten er til stede i befolkningen, og hvis der kan føres en stram udgiftspolitik.

Regeringen har en chance, ikke for at få sin politik igennem – det er der ikke flertal for i folketinget – men for i et samarbejde at finde løsninger på de problemer, der optager vort samfund. Men det haster. Af tekniske grunde skal f.eks. udskrivningsloven være færdig her i folketinget om kort tid.

I juni sagde statsministeren, at regeringen energisk og målbevidst ville bruge sommeren til at forhandle om de store problemer med andre partier. Det har man ikke gjort. Tværtimod har man holdt fire måneders ferie fra problemerne. Nu er det tid til at forlade feri-

[Svend Auken]

estemningen og – for at bruge et af statsministerens yndlingsudtryk – smøge ærmerne op og trække i arbejdstøjet.

Regeringen kan, for nu at summere op, komme igennem med sine indtægtsforslag, og på visse områder er der et flertal for at gå videre. Til gengæld må den opgive de bebudede nedskæringer på arbejdsmarkedet og på det sociale område.

For at fremhæve, at der på dette område faktisk er et flertal i folketinget, som fortjener at blive noteret, inden vi går i gang med disse forhandlinger, skal jeg på vegne af socialdemokratiet fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget afviser de bebudede nedskæringer på det sociale og arbejdsmarkedspolitiske område, der rammer de svage grupper i samfundet – herunder børnefamilierne – og afviser de på finanslovsforslaget opførte nedskæringer af bevillingerne til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden, går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Statsministeren (Poul Schlüter):

For at der ikke skal herske nogen tvivl, vil jeg gerne tilkendegive, at den dagsorden, hr. Svend Auken nu har stillet på socialdemokratiets vegne, kan regeringen ikke modtage.

Dyremose (KF):

Det var forbavsende at høre hr. Svend Auken hævde, at regeringen ikke er indstillet på at lytte. Det er åbenbart hr. Svend Auken, der ikke har lyttet til statsministerens kraftige appel i tirsdags om samarbejde mellem regeringen og folketingets partier. Statsministeren sagde i sin slutning: »Vi vil med åbent sind over for kritik og andre forslag forhandle om de enkelte elementer.« Og han sagde om de helt nødvendige budgetforbedringer: »Regeringen har noteret sig, at der på forhånd er rejst nogen kritik mod nogle af regeringens forslag. Vi ønsker at drøfte disse problemer med partierne, og vi er åbne over for andre forslag.«

Det vil sige, at statsministeren på regeringens vegne har erklæret åbenhed, vilje til at forhandle, men det er lige så klart, at statsministeren måtte slå fast, at der skal være balance mellem indtægter og udgifter på de offentlige budgetter. Det må være sådan, at den økonomiske genopretningspolitik, som er blevet startet, kan videreføres.

Socialdemokratiet har i de senere uger talt meget om samarbejde. De signaler, der er blevet udsendt, har mildest talt været meget forskellige, både hvad angår, hvem man vil samarbejde med, og hvad angår, hvad man vil samarbejde om. Vi havde derfor haft et håb om, at socialdemokratiet havde erkendt, at vi i den økonomiske politik lever under nødvendighedens lov. Det er simpelt hen nødvendigt, at vi forbedrer budgetterne. Det er nødvendigt, at vi nedbringer underskuddet på de offentlige budgetter, hvis vi skal redde og udbygge det velfærdssamfund, som vi alle har været med til at bygge op.

Der er desværre meget, der tyder på, at socialdemokraterne stadig væk drømmer om, at de sammen med SF kan give los for de offentlige udgifter og øge underskuddet, så Danmark starter en ny rutschetur ned i den økonomiske afgrund. Det er det, der vil ske, hvis socialdemokraterne kommer igennem bl.a. med den dagsorden, vi netop har hørt. Socialdemokraterne vil sætte de gode resultater, som er opnået i det første år med firkløverregeringen, over styr. Jeg skal ikke trætte med alt for mange af de gode resultater, for det er efterhånden kendt ude i befolkningen, at vi har fået vendt den økonomiske udvikling. Lad mig bare nævne en af de allernyeste ting.

I forbindelse med det store rentefald har vi i går fået at vide, at antallet af igangsatte boliger, antallet af nybyggede boliger, i de 8 måneder i år er steget med 30 pct. i forhold til sidste år, og hvis vi tager august måned alene, så er antallet steget med 76 pct. Der er nu optimisme ude i befolkningen. Der er tilid til, at man kan sætte ting i gang, man kan få gang i byggeaktiviteten, fordi man tror på, at regeringens økonomiske politik kan hjælpe. Er der nogen, der i sin vildeste fantasi ville have drømt om, at man kunne have fået denne byggeaktivitet i gang med tilskudsordninger og skatteforhøjelser af den gamle slags? Nej, selvfølgelig er der ikke det. Kun gennem en generel økonomisk politik, der

[Dyremose]

har betydet, at renten er faldet, har man kunnet få denne aktivitet i gang.

Vi har fået inflationstakten halveret, vi har stort set fået underskuddet på betalingsbalancen halveret, og vi har fået nedbragt underskuddet på de offentlige budgetter fra et skøn på 80 mia kr. til ca. 60 mia kr. i år. Det er store resultater, og der er mange flere, som kunne være værd at fremhæve. Men jeg vil godt fremhæve, at der stadig væk er store problemer.

Statsgælden, som vi desværre har overtaget, og som vi ikke har kunnet starte nedbringelsen af endnu, når i år op på 360 mia kr. Det er mere end 70.000 kr. pr. dansker. Renten af den gæld bliver 45 mia kr. i 1984. Det svarer til alle de statslige udgifter på det sociale område. Eller sagt på en anden måde: renten udgør 75 pct. af alt, hvad vi 5 millioner danskere betaler i direkte personskat. Tænk, hvis vi ikke havde overtaget den gæld! Tænk, hvad vi så kunne have gjort for at nedbringe underskuddet, for at udbygge uddannelsessystemet, for at forbedre det sociale system, for at forbedre vores sundhedsvæsen! Ja, hvis ikke vi havde haft den store gæld, hvis ikke vi havde haft de store rentebyrder, så havde vi ikke haft et samfund med økonomiske problemer.

Gælden til udlandet er et tilsvarende stort problem. Den er i dag på ca. 175 mia kr. Det er ca. 35.000 kr. pr. dansker. Den gæld kan kun betales, hvis vi viderefører den genopretningspolitik, som er blevet startet, og hvis vi udbygger den med en vækst- og moderniseringspolitik som den, regeringen lagde frem i åbningstalen i tirsdags.

Der er et tredje stort problem. Hr. Svend Auken var selv inde på, at arbejdsløsheden var meget stor, da han gik af som arbejdsminister. Den var på godt og vel 250.000 i den måned. Hvis man tager gennemsnittet for hele året, var den vel på 265.000. I øvrigt var den steget med 59.000 fra 1980 til 1981, hvor hr. Svend Auken var arbejdsminister. Det er altså nogle meget store stigninger, hr. Svend Auken har været med til at efterlade.

Vi synes også, at arbejdsløsheden er for stor. Vi synes, den er alt for stor, uanset om den er på 285.000 i år eller om den stiger med 30.000 næste år. Det, der er det nye i den økonomiske politik, er, at vi nu er begyndt at snakke om, hvornår vendepunktet kommer. Nu er der begyndt at komme et håb

om, at arbejdsløsheden kan blive reduceret igen. Der er kommet et håb om, at vi er ved et vendepunkt. Vi har aldrig haft lejlighed til at diskutere, mens vi havde den socialdemokratiske regering, hvornår arbejdsløsheden ville holde op med at stige. Det er det, diskussionen nu drejer sig om.

Det er rigtigt, at regeringens økonomiske sekretariat har skønnet, at der kan blive op mod 30.000 flere arbejdsløse i 1984. Sådan kan det gå, det er der en risiko for, og derfor er det fornuftigt, at det er regeringens budgetforudsætninger. Vi har alt for tit set pynkede tal, hvor det så er gået værre.

Jeg vil godt fremhæve, at der er en mulighed for, at det går bedre. Jeg har bemærket, at mange af dem, der er tættere på beslutningsprocesserne i erhvervslivet, mange af dem, der arbejder i erhvervslivet, har noteret sig, at der er stor optimisme ude i virksomhederne. F.eks. siger Industrirådets formand, direktør Nils Wilhjelm, til Berlingske Tidende i dag, at industrien tror på, at arbejdsløsheden har toppet. Han siger: »Vi tror på, at vi kan skaffe tilgangen til arbejdsstyrken på 20.000 i arbejde, så det, vi taler om i 1984, er ligesom i år 280.000 ledige, og i slutningen af året ser vi knækket nedad på arbejdsløshedskurven.«

Det vil altså sige, at den industri, som skal skabe beskæftigelse, som skal skabe de nye arbejdspladser, har tillid til, at vendepunktet bliver nået tidligere, end regeringen har turdet tro på, og man begrundet sin tillid med, at den sæsonkorrigerede arbejdsløshed rent faktisk toppede i april måned i år med 284.000. Siden da er tallet faldet. I juli måned var det helt nede på 277.000, og der er håb om, at faldet fortsætter, selv om der altså også, som påpeget af regeringens økonomer, er en risiko for, at det ikke sker.

Det er altså væsentligt, at vi er fremme ved vendepunktet. Vi snakker om, at nu kan der skabes arbejdspladser, nu kan vi se, at tilgangen til arbejdsmarkedet kan opsuges. Det, vi diskuterer, er, om det sker i 1983 eller i 1984. Når vi er kommet i denne nye situation, så er det, fordi regeringens genopretningspolitik har lagt grunden til den nødvendige strukturændring i det danske samfund, sådan at vi har mulighed for at skabe nye arbejdspladser.

Der er en enkelt ting i forbindelse med beskæftigelsen, som jeg godt vil fremhæve.

[Dyremose]

Det bliver vel sådan, at når man tæller op ved udgangen af 1983, er der mellem 10.000 og 15.000 flere offentligt ansatte, end der var i 1982. Jeg siger det, fordi der er nogle, der har forsøgt at foregøgle offentligheden, at der er sket masseafskedigelse i den offentlige sektor. Det er der ikke. Der sker stadig væk udvidelser i 1983 i den offentlige sektor. Selv om vi skulle få bragt den udvikling i ro og måske få reduceret det en smule i 1984, så er det kun en nødvendig forudsætning for at få balance på de offentlige budgetter. Det vil stadig være sådan ved udgangen af 1984, at der er flere offentligt ansatte, end da firkloverregeringen trådte til, så det er helt misvisende at tale om masseafskedigelse i den offentlige sektor. Det er helt misvisende at komme med udsagn af den type, hr. Svend Auken kom med: at vi foretrækker reklamebureauer for plejehjem. Vi mener, der er behov for en stor offentlig sektor, som regulerer og understøtter i samfundet, og vi taler altså også om, at den offentlige sektor efter halvandet år med firkloverregeringen vil være større, end den var, da firkloveret overtog regeringsmagten.

Der er et enkelt punkt, jeg vil lægge vægt på i forbindelse med de unge, fordi hr. Svend Auken og socialdemokratiet fortsætter med at skabe pessimisme hos ungdommen. Det er på et forkert grundlag.

Jeg vil gerne sige til de unge, at der er håb forude. Der er håb om, at vi igen kan skabe et samfund med fuld beskæftigelse. Derfor skal de unge satse på uddannelse, de skal satse på at tage imod de tilbud om uddannelse inden for områder, hvor der vil blive behov for arbejdskraft, og vi er jo kommet godt i gang.

Lad mig fremhæve, at det såkaldte sommerløfte om, at alle unge, der er gået ud af folkeskolen, skal have tilbud om en uddannelsesplads, er blevet overholdt. Der har været fri adgang til gymnasiet. Der har været tilbud om 40.600 EFG-pladser. Heraf er de 38.700 blevet besat. Det vil sige, at der på EFG-skolerne for øjeblikket er 2.000 ledige pladser, og det vil sige, at hvis der var unge, som havde ønsket at søge ind ved jern og metal eller havde søgt ind i bygge- og anlægsbrancherne, så havde der været mulighed for, at endnu flere unge kunne have fået en uddannelse på områder, hvor vi må forvente,

at der bliver beskæftigelse i slutningen af 1980erne.

Jeg vil gerne erkende, at ikke alle unge har fået en uddannelsesplads – der kan være nogle, der af geografiske grunde eller af faglige grunde ikke har taget imod tilbuddet – men det væsentlige er, at alle unge har fået tilbuddet. Det lægger vi meget stor vægt på, fordi, som jeg sagde før, vi har det perspektiv, at man i løbet af 1980erne kan skabe et samfund med fuld beskæftigelse eller i hvert fald så høj beskæftigelse, at alle, der ønsker at få arbejde, kan få det.

Der er nogle, som har talt linjer om arbejdsløsheden i statsministerens åbningstale, og hr. Svend Auken mente også at kunne konstatere, at statsministeren ikke havde beskæftiget sig meget med beskæftigelsen. Det er udtryk for, at man overhovedet ikke har forstået, hvad den tale drejede sig om. Den drejede sig netop om, hvordan vi kan få skabt et samfund med tilbud om beskæftigelse, så vi kan få reduceret arbejdsløsheden. Det var hovedlinjen i talen. Hvis man derfor skal tælle linjer, vil det i virkeligheden være sådan, at 60 eller 70 eller 80 pct. af talen drejede sig om, hvordan vi kan skabe det vækst-samfund, der kan skabe vedvarende beskæftigelse og dermed fjerne arbejdsløsheden. Vi tror altså på, at hvis man viderefører den politik, så er der et perspektiv, der hedder, at vi kan skabe fuld eller høj beskæftigelse ved udgangen af dette årti, og vi kan vel at mærke gøre det samtidig med, at vi genskaber balancen i den danske økonomi.

Det er nu skønnet, at betalingsbalanceunderskuddet kan bringes ned på nul omkring 1986, sådan at vi derefter kan begynde at betale af på vores gæld til udlandet, og det er skønnet, at det er muligt at tilrettelægge en strategi, sådan at underskuddet på statsbudgettet kan bringes ned på nul omkring slutningen af dette årti. Det vil altså sige, at vi taler om et samfund både med fuld eller høj beskæftigelse og med genskabt balance i økonomien, hvis genopretningspolitikken bliver fortsat, og hvis den bliver udbygget med en vækst- og moderniseringspolitik som den, regeringen fremlagde i tirsdags.

Jeg vil i forbindelse med videreførelsen af genopretningspolitikken specielt understrege behovet for vedvarende at forbedre de offentlige budgetter, forstået på den måde, at vi skal nedbringe underskuddet.

[Dyremose]

Det er os alle sammen bekendt, at det amerikanske kreditvurderingsinstitut Standard & Poors, der har stor betydning for lånemulighederne på det internationale marked, har nedvurderet Danmark. Det er også bekendt, at Standard & Poors har sagt, at det, der er sket i Danmark det sidste år, er godt og konstruktivt. Man er på vej, man har ændret udviklingsretningen, men det er samtidig understreget, at nu skal det danske folketing passe på, at man ikke holder op på halvvejen. Kun hvis vi gennem mange år sejt og solidt fortsætter indkomstpoltikken, fortsætter med den faste kronekurs og gradvis nedbringer underskuddet på vores statsbudget, kommer vi igen blandt de lande, som internationalt set er kreditværdige. Det er af betydning for os, fordi det samtidig betyder, at vi indenlandsk får en bedre beskæftigelsesmæssig og økonomisk situation.

Der er også et andet perspektiv, som jeg vil fremholde, og som blev tegnet i statsministerens åbningstale. Det går ud på, at det enkelte menneske, den enkelte familie, den enkelte virksomhed, den enkelte kommune skal have større frihed i forhold til statsmagten. De skal have flere valgmuligheder, og de skal have et større selvstændigt ansvar. Vi skal væk fra den formynderiske tankegang, at det er staten, der skal regulere det hele for os. Vi tror på, at det enkelte menneske, den enkelte familie, den enkelte virksomhed, den enkelte kommune ved bedre, hvad der er godt for dem, end vi ved herinde i folketinget, og derfor vil vi lægge beslutningerne ud. Vi vil give de mennesker i samfundet større valgfrihed, sådan at de selv kan tilrettelægge deres tilværelse, men vi vil gøre det på en måde, hvor vi sikrer, at vi stadig væk har råd til at have verdens bedste sociale system. Vi vil stadig væk, hvis vores politik bliver gennemført, have råd til et socialt velfærdssystem, der sikrer, at alle, der kommer i en social nødsituation, får mulighed for hjælp.

Hr. Svend Auken sagde her i folketinget den 9. september, at det er velfærdsstaten, man vil til livs. Det er helt forkert. Det er det modsatte, vi vil. Vi vil redde velfærdsstaten ved at fjerne gældsætningen, sådan at vi kan få råd til at have en velfærdsstat.

Det er rigtigt, at nogle af besparelserne har gjort ondt på nogle, men jeg synes også, det skal fremhæves, at der er sket ting i det første år med firkløverregeringen, der har

givet svage grupper i samfundet bedre vilkår, end de havde før. Lad mig blot nævne, at pensionisterne får stigende disponible realindkomster både i 1983 og i 1984. Det gør de bl. a., fordi det skattefrie bundfradrag bliver forhøjet. Jeg ved godt, at socialdemokraterne hævder, at det ville de også have gjort, men jeg må stille det spørgsmål: ville socialdemokraterne have råd? Med den gældsætning, de ville have lagt op til i deres øvrige økonomiske politik, ville de så have haft råd til at give pensionisterne den forbedring? Jeg tvivler på det.

Jeg vil også godt fremhæve, at folketinget i bred enighed – alle stemte for – vedtog en førtidspensionsreform, der betyder, at de dårligst stillede pensionister får over 20.000 kr. mere at leve for pr. år. Er det skævt? Nej, det er godt, og det viser, at hvis man fører genopretningspolitik, så kan man også få råd til at have et godt socialt system, og det skal vi selvfølgelig have.

Regeringen fremlagde altså i tirsdags et program, der peger fremad, et program, der er perspektiv i, men det er klart, at der også skal være et flertal for det program. Der er 66 mandater bag firkløverregeringen, og det er som bekendt ikke et flertal. Jeg vil dog godt fremhæve, at de fire partier har formået i det år, der er gået, at samarbejde konstruktivt og godt på en måde, som i hvert fald mange af dem, der debatterede firkløverets mulighed, inden det kom i regering, ikke havde troet mulig. De fire partier har haft et godt og konstruktivt samarbejde, og det vil vi gerne sige de tre andre partier tak for. Det er vigtigt for, at vi kan fortsætte det videre arbejde. Men det er også vigtigt, at der er andre partier med. I den forløbne folketingsamling har det specielt været de radikale og fremskridtspartiet, der har sluttet op om regeringens økonomiske politik. Det har ikke altid været nemt for de to partier, de har ofte skullet gå ind for løsninger, som de ikke brød sig helt om, men de har påtaget sig ansvaret, de har vist viljen, de har været med til at gennemføre den politik, der har bragt Danmark i fremgang, og det er der grund til at anerkende. Samtidig må man appellere til de to partier om, at dette samarbejde fortsætter i 1983-84.

Jeg havde egentlig håbet, at man også kunne appellere til socialdemokratiet om at påtage sig et medansvar, og det er klart, at

[Dyremose]

ligesom de radikale og fremskridtspartiet har haft indflydelse i det forløbne år, vil socialdemokratiet også kunne få det i det kommende år, hvis man er villig til at forhandle ud fra det program, som er lagt frem, og med en åben og konstruktiv holdning fra begge sider. Jeg håber stadig væk – på trods af hr. Svend Auken indlæg – at vi kan få et konstruktivt folketingsår, hvor regeringens program kan videreføres. Det har det danske samfund nemlig brug for. Jeg må beklage, at hr. Svend Auken har gjort det noget vanskeligere med den dagsorden, han på socialdemokratiets vegne har foreslået.

Vi håber, at flertallet i folketinget vil slutte op om regeringens program, som det er fremlagt i fredags. Der er et perspektiv i det program, der peger i retning af et godt samfund med fuld beskæftigelse og med balance i økonomien. Jeg tror, den danske befolkning ville værdsætte det, hvis man sluttede op bag det perspektiv.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Den større politiske debat får vi på et senere tidspunkt i dag. Der er en enkelt ting, der kalder mig herop, og det er spørgsmålet om tal. Politik ødelægges af alt for mange tal, men en gang imellem kan de være nyttige.

Jeg har i alt, hvad jeg har sagt, holdt mig til regeringens tal. Jeg vil gerne være sikker på, at hr. Dyremose gør det samme. De 315.000, som er regeringens økonomiske sekretariats skøn over arbejdsløsheden til næste år, er regeringen enig i det tal, eller er regeringen ikke enig i det tal? Er det konservative folkeparti enig eller ikke enig? Jeg forstod på statsministerens store møde i går, at man fra statsministerens side var stærkt i tvivl om, hvorvidt tallet var rigtigt. En eller anden må vel afklare, om det tal holder eller ej. Også når hr. Dyremose taler om, at der vil være fuld beskæftigelse i 1989, hvis regeringens politik bliver gennemført. Ja men i budgetredegørelsen fra i foråret, hvor regeringen lægger de mest optimistiske forudsætninger, man overhovedet kan forestille sig, til grund, kommer regeringen selv til det resultat, at der er 230.000 arbejdsløse i 1990, hvis regeringens politik bliver gennemført.

Hvad skal vi tro på? Hvad skal vi fæste lid til? Er det regeringens økonomers tal? Er det de tal, der fremlægges i alle disse fine publikationer? Eller er det de smukke taler, vi hører ved denne debat?

(Kort bemærkning).

Dyremose (KF):

Hr. Svend Auken har åbenbart stadig væk svært ved at lytte, for jeg sagde klart og tydeligt, at der er en risiko for, at de tal er de rigtige, og det er derfor rimeligt og fornuftigt, at det er dem, der indgår som budgetforudsætninger i regeringens arbejde med finanslovsforslaget og alle andre planer. Derfor er det de officielle tal, det er de skøn, der ligger til grund, når vi laver budgetforudsætningerne for 1984. Det sagde jeg klart og tydeligt. Og så tilføjede jeg: men der er andre uden for regeringsøkonomernes kreds og uden for regeringens og folketingets kreds, andre, som er tættere på beslutningsprocessen i virksomhederne, og som tror på, at det går bedre.

Så har vi lov til at fremhæve, at vi må håbe, at det går, som Industrirådet siger, som Torben Nielsen fra Privatbanken siger, som Steffen Møller fra Dansk Metal siger, nemlig bedre end det, regeringen har forudsat dels i redegørelsen fra det økonomiske sekretariat, dels i finanslovsforslaget. Men vi fastholder selvfølgelig, indtil andet er bevist, at det officielle skøn er det, der fremgår af regeringens officielle papirer. Det sagde jeg i mit første indlæg. Hr. Svend Auken skulle have lyttet.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg synes, at inden vi kommer alt for godt i gang med denne diskussion om tal, skal man lige være opmærksom på, at det er noget fuldstændig urealistisk, vi diskuterer.

Der er hverken 280.000 eller 315.000 arbejdsløse. Det er dem, der er opført i statistikken på en bestemt onsdag. Hvor mange af dem har kun været ledige i 8 dage? Hvor mange har kun været ledige i 3 uger? Det er jo det, der er afgørende. De, der har været ledige i lang tid, udgør et arbejdsløshedsproblem. De andre udgør et tilpasningsproblem og meget, meget andet. Jeg siger ikke på den grund, at det er mindre alvorligt, hvad vi

[Erhard Jakobsen]

har med at gøre; vi skal bare lade være med at diskutere på et fuldstændig urealistisk grundlag, både under den forrige regering, hvor jeg fremførte de samme synspunkter til forsvar, når der var angreb, og nu. Det er urealistisk, og befolkningen får, når den hører sådanne tal, en helt forkert opfattelse af, hvor omfattende arbejdsløsheden er her i landet, og hvor stort problemet er, og det kan vi ikke være tjent med at diskutere på et sådant grundlag.

Jeg mener, at man burde fremlægge den detaljerede statistik, hver gang man nævner dette, og sige, at der er så mange, der har været arbejdsløse i f.eks. 3 måneder, for så erkender vi alle, at det begynder at blive et arbejdsløshedsproblem.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Det er rigtigt, at der er grund til at kritisere vores arbejdsløshedsstatistik. Det har hr. Erhard Jakobsen gjort, og derfor ændrede vi den i samarbejde med hr. Erhard Jakobsens parti for 5 år siden, sådan at man netop har alle disse oplysninger. Det er på dette nye grundlag, hvor man altså ikke tager hensyn til, hvem der tilfældigvis er arbejdsløs en onsdag, at tallet, de 315.000, er beregnet. Dette kun for at vise hr. Erhard Jakobsen, at han har haft stor indflydelse i en tidligere tid og skal være opmærksom på, at de råd, han har givet, faktisk er blevet fulgt.

Så vil jeg godt sige til hr. Dyremose, at hvis man tror mere på Industrirådet og mere på Dansk Metalarbejderforbunds økonomiske afdeling end på sine egne forudsigelser, så skulle man lægge det frem i stedet for over for offentligheden at offentliggøre en økonomisk oversigt, der taler om 315.000 og taler om en stigende tendens i arbejdsløsheden. Hvis man mener, at der er fuld beskæftigelse i 1989, så er det med til at fremme pessimismen i samfundet, at finansministeren i foråret fremlægger en redegørelse, der siger, at ud fra de mest optimistiske forudsætninger er der knap en kvart million arbejdsløse ved udgangen af 1980'erne.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg må sige til hr. Svend Auken, der før havde så travlt med at opfordre hr. Dyremose til at høre godt efter, at det da vist er en opfordring, andre har brug for.

Jeg har ikke et øjeblik sagt, at der er noget galt med tallene. Det ved jeg godt, det er for længst ændret. Det, jeg har talt om, er, at der er noget galt med brugen af tallene, og de, der laver denne statistik, bør vide, at der kan være folk som hr. Svend Auken, der bruger den slags tal, og derfor skal det opgives meget, meget omhyggeligt, så man er sikker på, at enhver forstår det hele – også hr. Svend Auken. Derfor er det nødvendigt, hver gang man diskuterer disse ting, at sige, hvad vi taler om. Taler vi om folk, der har været arbejdsløse i 1 år, 3 måneder, 3 uger eller 8 dage? Først da har brugen af arbejdsløshedstal nogen mening.

Det var det, jeg ville have frem. Det var noget helt andet end det, hr. Svend Auken talte om.

(Kort bemærkning).

Fogh Rasmussen (V):

Det er karakteristisk for hr. Svend Auken, at når han skal beskrive fremgang med lavere inflation, lavere rente, mindre vækst i statens underskud, så er det alt sammen goder, der er kommet til os udefra. Når hr. Svend Auken skal beskrive stigningen i ledigheden, så er det regeringens skyld. Hr. Svend Auken fremstiller det, som om det er noget enestående, at ledigheden stiger i Danmark, og at det er et resultat af den borgerlige regerings politik i Danmark – for at bruge hr. Svend Aukens udtryk.

Jeg står her med en OECD-opgørelse, der viser, at i lande, hvor man vel godt kan sige at det er hr. Svend Aukens åndsfæller, der sidder på regeringsmagten, er ledigheden også steget fra 1982 til 1984. Den er steget i Frankrig; den er steget i Sverige. Det er altså ikke noget enestående. Arbejdsløsheden steg i øvrigt også, mens hr. Svend Auken var arbejdsminister.

Forskellen er, at en fortsættelse af den politik, hr. Svend Auken stod for, gjorde det udsigtsløst at tro på, at ledigheden kunne nedbringes, hvorimod den politik, regeringen nu har lagt frem, gør det realistisk at tro på, at ledigheden nu kan nedbringes.

Tørnæs (V):

På venstres vegne vil jeg gerne takke statsministeren for en særdeles fyldig og god redegørelse.

Det sporskifte i dansk politik, der blev indledt for et år siden med dannelsen af firkløverregeringen, har allerede givet sig udslag i gode resultater med hensyn til forbedring af samfundsøkonomien, bedre resultater, end selv de mest optimistiske havde forestillet sig. Her skal blot nævnes rentefald, kraftig afdæmpning af inflationen, betalingsbalanceforbedring, faldende underskud på statens budgetter. Det er måske i virkeligheden det allervigtigste ved genopretningen af dansk økonomi, at befolkningen og erhvervslivet og udlandet klart har kunnet se, at der er tale om en ændret politik, der også har givet sig udslag i en stabil kronekurs.

Det er resultater, der er grund til at lykønske regeringen og de partier, den har samarbejdet med, især det radikale venstre og fremskridtspartiet, med. Der er ingen tvivl om, at de partier, der fornærmet har afholdt sig fra at tage et medansvar for den økonomiske genrejsning, vil blive straffet herfor.

Der er således ingen grund til at tage venstrefløjspartiernes, herunder socialdemokratiets, surhed særlig alvorligt. »Asociale nedskæringer« er den standardkommentar, de har haft til de nødvendige besparelser. Er det asocialt, at de, der i samfundet har bedst råd, yder en ekstra indsats også med hensyn til betaling på sundhedsområdet? Er det asocialt at sikre pensionisters realløn? Er det i det hele taget asocialt at føre en politik, der sikrer det økonomiske grundlag for et socialt sikringssystem, der er uden sidestykke i verden? Nej, det er selvfølgelig ikke asocialt.

Den voldsomme stigning, som vi oplevede i arbejdsledigheden under den tidligere regering, er heldigvis blevet betydeligt reduceret, men det er nødvendigt, ikke alene at stigningen i arbejdsløsheden bringes til ophør, men også at vi i fremtiden kan opleve et fald i arbejdsledigheden.

Der er forskellige vurderinger af, hvornår et sådant fald i arbejdsledigheden kan indtræde, men én ting står fast: der må gøres den allerstørste anstrengelse for, at det private erhvervsliv virkelig kan ekspandere for virkelig at danne grundlag for ny økonomisk vækst, som er en afgørende forudsætning for

fornyét fremgang i produktion og beskæftigelse.

Det vil være yderst tvivlsomt, om en generel nedsættelse af arbejdstiden, selv om den sker uden lønkompensation, kan give nogen mærkbar forbedring af beskæftigelsessituationen. Men givet er det, at en betydelig større grad af fleksibilitet på arbejdsmarkedet ville kunne øge beskæftigelsen. Større udbredelse af såvel deltid som flekstid vil givetvis kunne medføre betydelig bedre udnyttelse af produktionsapparatet og hermed også øge beskæftigelsen.

I en situation med alt for mange arbejdsløse er det aldeles uacceptabelt, at organisationsstilhørsforhold kan forhindre nogle i at påtage sig et arbejde, som de i øvrigt er kvalificerede til at udføre. En sådan organisationsvang er under alle omstændigheder uacceptabel, og i en situation med så mange arbejdsledige, hvor eksklusivaftalerne virker som en klar hindring for nogle i at få arbejde, nærmer det sig det helt groteske. Vi må derfor i venstre gå ud fra, at en vedtagelse i Europarådet om at bringe disse forhold til ophør bliver fulgt op af en nødvendig dansk lovgivning. Det er hverken anstændigt eller hensigtsmæssigt at tvinge til et bestemt organisationsforhold som betingelse for at få arbejde.

De begyndende tegn på en forbedring i erhvervslivets investeringslyst skal styrkes. I den forbindelse er det vigtigt, at den iværksættertradition, vi har i Danmark, bevares og styrkes. Dansk erhvervsliv er i høj grad præget af virksomheder, der er startet i det små af enkeltpersoner, og som efterhånden har vokset sig større. Det er vigtigt for samfundet at fastholde denne iværksættertradition. Etablering af nye virksomheder sikrer en konstant udvikling og fornyelse i erhvervslivet og samfundet generelt. De mindre virksomheder sikrer befolkningen en vidt forgrenet og decentral serviceforsyning og er i øvrigt rammen om en værdifuld livsform.

Adskillige træk i samfundsudviklingen peger imidlertid i retning af, at tilbøjeligheden til at starte nye virksomheder vil være aftagende i de kommende år. Personer med længerevarende teoretisk uddannelse starter meget sjældent egen virksomhed. Spørgsmålet er, om vort uddannelsessystem, herunder især de videregående uddannelser, i alt for høj grad er indrettet på at uddanne lønmod-

[Tørnæs]

tagere, især til den offentlige sektor, fremfor iværksættere inden for den private sektor.

De små og mellemstore virksomheder udgør en uvurderlig rygrad i dansk samfundsstruktur, både økonomisk og beskæftigelsesmæssigt. Det er netop disse typer virksomheder, der har haft det allervanskeligst med den høje rente og de mange forpligtelser af forskellig art, som samfundet har lagt på de enkelte virksomheder. De mindre, privatejede virksomheder er i de senere år blevet drænet for egenkapital og har således utilstrækkelig økonomisk modstandskraft. Der er fra mange af disse virksomheders side forventning til, at folketingsrådet nu i denne samling vil vedtage lovgivning, der gør det muligt for dem i kraft af deres egenproduktion at driftskonsolidere sig ved at hensætte midler til imødegåelse af dårlige driftsår. Venstre vil kraftigt støtte et sådant initiativ til konjunkturudligning.

Blandt de små og mellemstore virksomheder indtager landbruget en helt speciel stilling. Intet erhverv er blevet hårdere ramt af den tidligere regerings højrentepolitik end netop landbruget. Intet erhverv har haft vanskeligere arbejdsbetingelser i de forløbne år, også på grund af ugunstige vejrforhold. Det er derfor absolut hastende nødvendigt, at folketingsrådet beslutter sig til at yde landbruget den nødvendige støtte til at nedbringe den høje rente. Det er i alles interesse, at der i landbruget skabes rimelige produktionsvilkår.

Det er i hele samfundets interesse, at lovgivningen tilrettelægges på en sådan måde, at færrest muligt presses ud i en konkurssituation, ved, at der skabes bedre mulighed for gennem akkorderingsordninger at videreføre virksomheder, som ellers ville være truede af konkurs.

I det hele taget hilser vi regeringens initiativer til en gennemgribende skattereform velkommen. Vi er overbeviste om, at rigtig mange føler skattelovgivningen så kompliceret og indviklet, at den er komplet uforståelig for mange. Alene af den grund er en forenkling påkrævet. Men vi lægger overordentlig meget vægt på, at nye skatteregler udformes på en sådan måde, at initiativ, virkelyst og opsparring virkelig honoreres.

Forholdene i den offentlige sektor giver ofte anledning til kritik – også på grund af, at den offentlige sektor har haft en tendens

til selv i økonomiske nedgangsperioder at vokse sig stadig større. Selv om mange områder i den offentlige sektor er særdeles velfungerende, er det alligevel, som om hele systemet virker for bureaukratisk, for stift. Det er ligesom stivnet i sin egen form. Vi tror derfor på, at en modernisering af forholdene, herunder også ændringer i løn- og ansættelsesforhold, samt et stærkere samspil med den private sektor vil kunne øge smidigheden i den offentlige sektor og dermed gøre den mere velegnet til at løse sine opgaver.

Der er især i de kommende år behov for, at der på undervisningsområdet udvises stor smidighed og fleksibilitet, idet der er et faldende antal børn til folkeskolen, samtidig med at det kniber voldsomt med at skaffe uddannelsespladser til de 18–20-årige. Vi mener, det bør være muligt af hensyn til at bevare mindre skoler, at børnehaveklasser og 1. og 2. klasser kan undervises samtidig. Vi tillægger det overordentlig stor betydning, at der gøres en indsats for at bevare de små skoler, samtidig med at vi finder det rimeligt, at der skabes mulighed for, at flere unge kan få den uddannelse, de virkelig ønsker, selv om det betyder, at man må øge klassekvotienterne.

Allerede i denne folketingssamling bør der efter vores opfattelse træffes beslutning om at etablere et TV-2. Vi mener, at et TV-2 bør være uafhængigt af Danmarks Radio. Det er efter vores opfattelse i sig selv værdifuldt, at Danmarks Radios monopol herved brydes. Naturlig konkurrence mellem de to programmer vil uden tvivl kunne medvirke til at forbedre begge. Af hensyn til, at de tyndtbefolkede områder med det samme kan få mulighed for at modtage et sådant TV-2, ønsker vi det æterbåret. Angående finansieringen ser vi gerne, at et sådant TV-2 bliver enten helt eller delvis reklamefinansieret.

Beslutningen om at ilandbringe naturgasen var uden diskussion rigtig. Det må imidlertid erkendes, at der i forbindelse med projektets gennemførelse har været ikke så lidt kritik, også med hensyn til projektets økonomi. En nøjere præcisering af opgavefordelingen mellem D.O.N.G. og de regionale selskaber samt en tættere sammenhæng mellem beslutningskompetencen og det økonomiske ansvar vil uden tvivl kunne medvirke til at styrke projektet. Det er meget nødvendigt af hensyn til økonomien i hele projektet, at dis-

[Tørnæs]

se forhold afklares, således at der skabes det fornødne grundlag for at sikre den fremtidige arbejdsro.

Det er efter venstres opfattelse meget vigtigt, at det regeringssamarbejde, der blev indledt med dannelsen af firkløverregeringen, kan udvikle sig til mere end blot en økonomisk oprydning. Mange har allerede vist, at de er inderlig trætte af de seneste årtiers alt for stærke socialistiske dominans. Det er derfor vigtigt, at det lykkes at ændre grundlæggende samfundsmekanismer i en mere liberal retning for også derigennem at skabe udviklingsmuligheder for den enkelte, således at ideer og initiativer ikke kvæles i bureaukrati, men får mulighed for at omsættes i konkret handling – alt sammen forhold, der vil være med til at skabe forbedret samfundsøkonomi, men så sandelig også i høj grad forhold, der er forudsætninger for en bedre og en trykkelig tilværelse for det enkelte menneske.

Det ville være ønskværdigt, om den politik, der her er lagt op til, kunne samle et bredt flertal i folketinget. Seks partier, de seks ikke-socialistiske partier, har allerede vist, at de er i stand til at føre politik uden socialdemokratiets medvirken. Det er der grund til at respektere og takke især det radikale venstre og fremskridtspartiet for.

Skulle socialdemokratiet vælge en lige så passiv holdning i det folketingsår, vi nu har indledt – og det kan der være nogle ting der tyder på, i betragtning af den socialdemokratiske ordførers indlæg og i særdeleshed det dagsordensforslag, som lige er blevet fremsat; det tyder ikke meget på, at man fra socialdemokratiets side har ændret holdning – skulle socialdemokratiet holde fast ved sin negative holdning til samarbejdet i det år, som nu er indledt, så er der ingen tvivl om, at et stort flertal i befolkningen forventer, at de seks ikke-socialistiske partier er parate til at videreføre den politik, de har begyndt, og dermed vise, at det ikke-socialistiske flertal i folketinget er i stand til at gennemføre den økonomiske genrejsning.

Vi vil ikke administrere en økonomisk nedtur, vi vil forberede ny økonomisk vækst.

Gert Petersen (SF):

Jeg vil i hvert fald i denne omgang lade de udenrigspolitiske og internationale betragtninger i statsministerens åbningstale lig-

ge. Jeg er enig i, som det blev sagt tidligere, at der er en række betragtninger, som vi kan tilslutte os: kritikken af invasionen i Afghanistan, nedskydningen af det sydkoreanske fly, kritikken af situationen i Polen. Men det er en påfaldende ensidighed, der præger den kritik, regeringen kommer med. Ikke et ord om USAs intervention i Latinamerika, ikke et ord om Israels aggression, ikke et ord om vestmagternes indblanding i situationen i Mellemøsten osv. osv. Men det må vi alt sammen vende tilbage til.

På ét punkt har jeg dog en enkelt bemærkning endnu at gøre om udenrigspolitikken. Statsministeren lader åbenbart sit vid spille, når han erklærer, at regeringens politik i raketspørgsmålet bl. a. er baseret på dagsordenen af 26. maj. Det har vi sandelig ikke mærket meget til. Regeringens forhold til den dagsorden har stort set været at modarbejde den. Men det kommer vi alt sammen tilbage til i den debat, som vi senere på måneden skal have om raketspørgsmålet.

Bortset fra denne ene vittighed er det – og ikke med urette – blevet sagt om statsministerens åbningstale, at den var lang og kedelig. Det har sine grunde. Længden var nødvendig, fordi budskabet skulle pakkes godt ind, så det først og fremmest kunne forstås af dem, det er adresseret til, nemlig de rige og de mægtige i dette land, og så skulle de andre dysses i søvn langs ad vejen. Kedsommeligheden hænger også sammen med det forhold. Sagen er, at et i virkeligheden særdeles dramatisk budskab skulle fremlægges på en sådan måde, at det ikke går op for dem, der skal være statister i dramaet, at det er et drama, de skal spille med i, og at de skal være statister i det. De mange dårligt stillede i vort samfund, de fattige i vort samfund – og dem er der efterhånden flere og flere af – skal helst ikke opdage, at statsmagten ledet af den nuværende regering og det nuværende flertal er i færd med en omfattende og dramatisk operation, en slags omvendt Robin Hood-skuespil, som går ud på at overføre midler fra de fattige til de rige, på at nedbryde solidariteten i samfundet og på at knæsette princippet om, at enhver skal være sin egen lykkes smed. Så må fanden tage de mange, der ikke er i stand til at smede ordentligt.

Men sammenstykker man elementerne i statsministerens åbningstale og ser bort fra

[Gert Petersen]

de mange abstrakte fraser om initiativ og virkelyst og tillid og ansvarsbevidsthed og kvalitet, og hvad ved jeg, så bliver billedet egentlig ganske klart.

Regeringen vil f. eks. tage hul på noget, den kalder en skattereform. Statsministeren skjuler ikke, at målet bl. a. er at komme formuebeskatningen til livs og – hvad der er endnu vigtigere – på længere sigt, som han siger, at føre proportionalbeskatningen helt til tops, så beskatningen af den først og den sidst tjente krone bliver den samme. Ja, det vil de med de store indtægter og velhaverne i dette land sandelig være begejstrede og glade for. Her har de fået en regering, de kan bruge.

Målet er altså helt at ophæve skatteprogressionen, dvs. princippet om, at de, der har meget og tjener meget, skal yde forholdsvis mere til fællesskabet end de, der ikke har noget, og som kun tjener lidt. Det har været et grundlæggende princip i dansk skattepolitik siden århundredskiftet, og det var med knæsættelsen af dette princip, at dog en vis fundamental samfundssolidaritet blev etableret.

Jeg ved godt, at i de sidste mange år har skatteprogressionen ikke haft det så godt på grund af de mange fradrag, som især har kunnet udnyttes og er blevet udnyttet og bliver udnyttet af folk med store indtægter. Men det faktiske bodemiddel herfor er da at ophæve de fleste af disse fradrag og ikke totalt at afskaffe progressionen, selv de sidste rester af den. Det svarer til at kaste det sunde barn ud med det snavsede badevand.

Men det er nøjagtigt, hvad denne reaktionære regering stræber efter. Den vil såmænd godt nok ophæve en række fradrag, men naturligvis ikke det fradrag, der alvorligst har undergravet progressionen, nemlig rentefradraget. Nej, det vil man ikke røre ved. Samtidig vil den altså totalt afskaffe progressionen. Det betyder, at de rige ikke mere skal betale forholdsvis mere til fællesskabet end de mindre rige. Nej, det er endda for pænt sagt, for det betyder noget endnu værre. Hvis man ophæver progressionen og samtidig bevarer rentefradraget, vil skatten for alvor vende den tunge ende nedad. Så bliver resultatet, at de rige slipper forholdsvis langt billigere end de mindre velhavende.

Det er klart nok, for velhaverne, de rige i samfundet, de skal beskyttes. Efter doktrinær

reaktionær og konservativ tankegang afhænger samfundets velfærd jo af, at de rige befinder sig godt, at de er glade og tilfredse og dermed – mener man så – motiverede til at investere de samfundsmæssigt rigtige steder. Det sidste er selvsagt noget sludder. De vil investere dér, hvor det giver det størst mulige afkast, så enkelt er det, uden hensyn til, hvad der tjener samfundets interesser. Men det er nu engang den konservative, reaktionære doktrin, og mod doktriner kæmper alle fornuftige guder – hvis der findes sådanne – forgæves.

Men hvad så, når man har fået fjernet princippet om social solidaritet fra skattelovgivningen? Så skal det måske styrkes på andre områder? Naturligvis skal det ikke det. Meget kan man kritisere reaktionen for, meget kan man kritisere regeringen for, men ikke for manglende konsekvens. Statsministeren gør det helt klart, at den sociale solidaritet skal reduceres og nedbrydes over hele linjen. De store grupper, der rammes af social uret og nød, må i højere grad klare sig selv.

Denne variant af reaktionær ideologi serveres under overskriften: styrkelse af forsikringsprincippet. Hundre tusinder af arbejdsløse må imødesee en forringelse af samfundets bidrag til opretholdelsen af deres eksistens. I stedet skal lønarbejderne selv i højere grad finansiere arbejdsløshedsdagpengene. At det samtidig skal gøres sværere at få andel i disse arbejdsløshedsdagpenge med anciennitetsregler osv., er også ganske konsekvent, men det principielt nye er, at samfundet nu begynder at afvikle sit bidrag, og at byrden på arbejderklassen nu skal øges i forsikringsprincippets hellige navn.

Princippet om fuld beskæftigelse er endda indskrevet i grundloven. Man leder forgæves i grundloven efter bestemmelser om betalingsbalance eller balancen på statsfinanserne. Det er ikke omtalt. Men om retten til arbejde står faktisk at læse:

»Til fremme af almenvellet bør det tilstræbes, at enhver arbejdsduelig borger har mulighed for arbejde på vilkår, der betrygger hans tilværelse.«

Det er § 75, stk. 1, i grundloven. Indrømmet, at der kun står: »bør det tilstræbes«. Der burde selvfølgelig have stået: »skal det sikres«. Men selv ordene »bør det tilstræbes« er bemærkelsesværdige, og de giver mig an-

[Gert Petersen]

ledning til to spørgsmål. Føler regeringen, at den lever op til grundlovens § 75, stk. 1? Tilstræber regeringen at sikre arbejde til hver arbejdsduelig borger?

I statsministerens åbningstale, som fylder 22½ side, er der, hvis man vil bedømme det meget venligt, brugt 5 linjer på beskæftigelsen. Heri fastslås, at arbejdsløsheden er vokset, hvad vi ved. Hr. Dyremose ryster på hovedet. Han har åbenbart ikke læst talen. Jeg må sige, at jeg lægger mere vægt på, hvad statsministeren siger, end hvad hr. Dyremose siger, langt mere vægt. Det kan selvfølgelig være beklageligt for hr. Dyremose, men sådan som forholdene er endnu, er jeg nødt til at lægge mere vægt på, hvad statsministeren siger.

Der er i statsministerens tale heller ikke et ord om, at man vil bestræbe sig for at nedbringe arbejdsløsheden. Fra en anden kilde, regeringens økonomiske sekretariat, ved vi – men det har åbenbart skabt tvivl i det konservative folkeparti, det tror ikke rigtig på regeringens økonomiske sekretariat – at arbejdsløsheden til næste år vil stige med yderligere 20.000–30.000, i alt væsentligt som følge af regeringens politik, den nedskæringspolitik, som er gennemført, og den, der nu skal videreføres.

Derfor er det vanskeligt at komme uden om den konklusion, at regeringen bevidst bruger massearbejdsløshed, og i stigende omfang, som middel i den økonomiske politik. Hvis det er rigtigt, handler regeringen åbenlyst i strid med grundloven. Hvis grundlovens ord skal tages alvorligt – men det skal de vel ikke – ja, så begår regeringen faktisk grundlovsbrud.

Det andet problem, jeg vil rejse på baggrund af grundlovens § 75, stk. 1, drejer sig om de arbejdsløses ret til erstatning for tabt arbejdsfortjeneste. Det er et princip, som først er blevet knæsat i lovgivningen, efter at vi fik den nye grundlov i 1953, og det er ganske naturligt, at det først er efter 1953-grundloven, at dette princip er knæsat.

Når kravet om, at regeringen bør bestræbe sig for at skaffe enhver arbejdsduelig borger beskæftigelse, så følger det logisk, at hvis disse bestræbelser mislykkes, eller hvis de ikke er kraftige nok, eller hvis de slet ikke udfoldes, så må samfundet have hovedansvaret for at sikre de arbejdsløse. Jeg siger udtrykkeligt hovedansvaret. Gennem årene er

det accepteret, at arbejdsmarkedets parter selv påtager sig et vist beskedent medansvar, men nu at indskrænke samfundets ansvar og proklamere forsikringsprincippet som det ledende, sådan som denne regering nu gør, det er begyndelsen til nedbrydning af den samfundsudformning, som blev knæsat med grundloven af 1953.

Resultatet, det konkrete resultat, er i øvrigt, at de arbejdsløses materielle levevilkår forringes med 5–7 pct. fra 1983 til 1984 eller med en halv snes procent fra 1982 til 1984, afhængigt af, hvor de er placeret, om de er ejere eller lejere, om de har børn eller de ikke har børn. Det er altså ikke nok med, at de straffes ved at blive udstødt fra arbejdslivet, de skal også straffes med forringelse af deres levevilkår som arbejdsløse. Det kan heller ikke undre, for også her er der tale om en – jeg skal erkende næsten imponerende – konsekvens.

Jeg vil i øvrigt indskyde den bemærkning, at når vi får et arbejderflertal – og det kan jeg garantere for at vi får – så skal det have lært af den konsekvens, som denne borgerlige regering udviser, og optræde med lige så stor konsekvens i modsat retning. Her er noget, socialdemokraterne burde skrive sig bag øret.

Men lad os tage nogle eksempler på konsekvensen, hvormed denne regering optræder. Jeg vender tilbage til statsministerens tale, som jeg altså lægger meget mere vægt på end på hr. Dyremoses; det må hr. Dyremose undskylde. Den offentlige sektor, fællesskabets sektor, skal nedskæres for at give plads til »en vækstorienteret indsats over for den private sektor«. Brugerne af de offentlige tjenester »skal betale mere, både hvor brugerbetaling allerede kendes, og på nye områder«. »Forsikringselementet« – dér var det igen – »må styrkes i de ordninger, vi allerede har.« Det fortalte statsministeren os (sp. 13).

Den offentlige sektor har jo hidtil kunnet anvende behovskriterier, altså gå ud fra at satse sine ydelser dér, hvor der var behov, og ud fra behovet, men den skal sandelig nu i større omfang til at anvende forretningsmæssige kriterier, og nogle af de opgaver, der hidtil er løst af offentlige hospitaler, plejehjem, daginstitutioner osv., må nu løses uden for disse offentlige institutioner. Statsministeren er så betaget af denne tilbagevenden til

[Gert Petersen]

1920'erne, at han senere i talen (sp. 14) tager problematikken op med nye ord og vendinger og taler om »øget anvendelse af markeds lignende mekanismer inden for det offentlige« og »øget anvendelse af omkostningsbestemte betalingsordninger« osv. osv.

Det er klart, at denne – jeg ved ikke, om jeg må have lov til at bruge udtrykket kontrarevolution, det betyder på dansk simpelt hen tilbagerulning – denne tilbagerulning ikke kan gennemføres fra det ene år til det næste. Mange af disse betragtninger, som er pakket ind i kedsommelighed og nærmest må anses for signaler til de indforståede, er af mere principiel karakter. Det er selve målsætningen, der ridses op, billedet af den nye samfundsudformning, der tegnes.

Alligevel: de konkrete tiltag, der lægges op til i lovkataloget, er klart afledt af disse overordnede principper. De påtænkte indgreb i A-kasmedlemmernes vilkår og over for de arbejdsløse har jeg nævnt. Hertil kommer nye sociale skattebyrder og nedskæringer, som især skal ramme børnefamilierne, på næsten 2½ mia kr. Den nye idé om en særlig indbetaling til sygesikring for visse grupper er tilrettelagt så bredt, at den rammer dybt ned i ganske almindelige indkomster. Heroverfor står så ideerne om skattelempler for de rige, både på den personlige indkomstskat og gennem lempelser for erhvervslivet. Der er system i den måde, denne regering tænker på. De omlægnings, den allerede har gennemført direkte gennem lovgivningen og via kommunerne, og de omlægnings, der nu ønskes gennemført, tjener alle det samme formål: at forgyldte den, der i forvejen har noget, og gøre den, der ikke har noget, endnu fattigere.

Men regeringen tænker ikke alene systematisk, den tænker også langsigtet. Det begynder med, at man rammer dem, der er på varig hjælp. Det er jo et mindretal, ikke sandt? Det opdager de andre, det store flertal, ikke rigtig. Mindretallet var ganske vist langt større, end regeringen havde forestillet sig, men alligevel et mindretal, så det kunne man vel slippe godt fra. Man regner med, at befolkningen i mellemtiden vænner sig til denne nye kurs, og så går det i øvrigt derude' slag i slag og ender altså, hvis planen holder, med den officielle afskaffelse af progressionen i personbeskatningen og indførelse af selvforsikringsprincip i stedet for social

solidaritet for de mange, der trues eller rammes af de frie kræfters spil i det kapitalistiske samfund.

SF anser det for den mest påtrængende opgave af alle at få bremset denne regerings stormløb mod alle de ansatser til solidaritet i samfundet, som er skabt gennem det sidste halve århundrede. Vi ønsker denne regering fjernet her og nu eller – hvis det mislykkes – så snart som overhovedet muligt. Vi finder ikke ringeste anledning til at forhandle med denne regering. Vi mener tværtimod, at enhver forhandling med denne regering – og sådanne forhandlinger får uundgåeligt karakter af købslåen – er skadelig, fordi den vil være med til at legitimere denne borgerligt doktrinære holdning i store befolkningskredses øjne.

Det var ikke forkert, da ordsproget fandt ud af, at man ikke bør give fanden en lillefinger; så ender det med, at statsministeren tager hele hånden.

Dette er også ment som en klar advarsel til socialdemokratiet, som ligesom lægger op til nogle forhandlinger. Vi vil advare socialdemokratiet mod ethvert kompromis med denne regering. Den skal der ikke forhandles med, den skal væk.

Vi har mærket os, at det borgerlige flertal i salen er begyndt at slå revner. Mon dog ikke fremskridtspartiet føler sig noget snydt og bedraget efter komedien under den ekstraordinære samling og efter, hvad vi har set siden? Mon den radikale folketingsgruppe fortsat kan holde til deltagelse i nedskæringsfelttoget efter det radikale landsmøde? Mon disse to partier overhovedet fortsat kan holdes sammen under den samme konservative, reaktionære paraply, sådan som tilfældet har været hidtil? Måske ja, måske nej. Vi ved det ikke. Men vi ved, at opløsningstendenserne i den borgerlige lejr gør sig gældende.

Vi hører statsministeren, anføreren for lejren, tale stærke og selvtilidsfulde ord – om end i en noget langtrukket og kedelig stil, men det hører sig vel til – når man redegør for de kort- og langsigtede reaktionære planer for landets omvæltning, for den store tilbagerulning. Men statsministerens basis vakler. Det er en ringe trøst, at meningsmålingerne kan melde om stor fremgang for hans eget parti, når det stort set er på vennernes bekostning. Så spørger man sig, om statsministeren i virkeligheden ikke ligner en

[Gert Petersen]

papirtiger. Hvis vi pustede kraftigt på ham, kunne det være, at han faldt omkuld. Til gengæld: pustes skal der. Papirtigre skal ikke stryges med hårene. Med denne statsminister skal der ikke forhandles. Han skal tvinges til at gå af eller udskrive valg. Meget gerne det sidste, for jeg er helt overbevist om, at trods al konservativ fremgang vil et nyvalg betyde en sådan ravage indadtil og sådanne omvæltninger indadtil i den borgerlige lejr, at et fortsat Schlüterdømme vil blive en umulighed på den anden side af valgdagen, og så vil vi have reddet hundredtusinder af familier og enkeltpersoner i dette land fra store sociale ulykker.

Alene dette vil være en sejr. Men jeg vil da ikke skjule, at det er socialistisk folkepartis mål at komme endnu længere, nemlig at få udskiftet ikke alene denne regering, men også det flertal i denne sal, det borgerlige flertal, som har ansvaret – fra de radikale til fremskridtspartiet – som er fulgt med igennem det sidste år med den grove nedskæringspolitik, som er ført over for de svageste her i samfundet, og få skabt et andet flertal af arbejderpartierne, ikke specielt for at gennemføre socialdemokratiets program, men for at gennemføre et andet program, som må pege i en helt anden retning end det, vi har levet med ikke bare det sidste års tid, men igennem den sidste halve snes år. Det vil være en sådan krisepolitik, der er en nødvendighed.

På den baggrund – og på baggrund af, at vi har hørt statsministeren udtale, at han ikke kan modtage den af hr. Svend Auken foreslåede dagsorden – vil vi med glæde og stor fornøjelse stemme for den foreslåede dagsorden. Egentlig havde vi haft mest lyst til at stille et regulært mistillidsvotum til regeringen, men da jeg forstår, at den dagsorden, hvis den vedtages, vil fungere på samme måde – statsministeren nikker – så støtter vi dagsordenen. Vi er i øvrigt også principielt enige i indholdet, men den kan altså også tjene det formål at få fjernet regeringen. Da det oven i købet er en dagsorden, hvis tekst, så vidt jeg har forstået, er taget fra det radikale venstres landsmødes udtalelse, er jeg helt sikker på – medmindre jeg da er meget naiv – at der vil være flertal for den, idet det radikale venstre naturligvis stemmer for det, som dets landsmøde har vedtaget. Så slipper vi af med den regering.

(Kort bemærkning).

Dyremose (KF):

Jeg vil gerne sige til hr. Gert Petersen, at jeg er fuldt indforstået med, at han lægger mere vægt på, hvad statsministeren siger, end på, hvad jeg siger. Det er helt i orden. Men når hr. Gert Petersen lægger så megen vægt på det, synes jeg også, han skulle prøve på at forstå det. Der er noget, der tyder på, at jeg er bedre i stand til at forstå statsministerens tale end hr. Gert Petersen.

Det er rigtigt, at der ikke står så frygtelig meget om arbejdsløsheden. Det er, fordi arbejdsløsheden er problemet, som skal løses. Og hvordan løser man det? Det løser man ved at skabe beskæftigelse. Derfor står der faktisk på hver eneste side i statsministerens tale – ja, nogle steder står det flere gange på samme side – hvad man vil gøre for at skabe øget beskæftigelse i det danske samfund for at løse det problem, som arbejdsløsheden er. Det er altså mere fremadrettet, det er mere konstruktivt at skabe beskæftigelse, sådan at vi kan komme af med problemet, end at dvæle så meget ved problemet, at man bliver handlingslammet.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Sidst hr. Dyremose var heroppe, lagde han ligefrem profetiske evner for dagen. Om profetierne slår til, ved vi jo ikke endnu, men da optrådte han i hvert fald som profet: økonomerne siger sådan og sådan, men jeg, Dyremose, jeg ved, at det forholder sig anderledes, jeg ser ind i fremtiden. Arbejdsløsheden er væk om 4–5 år. Nu viser det sig altså også, at hr. Dyremose har særlige evner med hensyn til at læse og særlig indsigt i statsministerens sjæleliv og forstår at tolke ordene på en helt anden måde end det, der står.

(Kort bemærkning).

Dyremose (KF):

Jeg vil da gerne her i middagspausen gennemgå talen sammen med hr. Gert Petersen for at påpege alle de steder i talen, hvor der tales om at fremme produktion og beskæftigelse. Det er nemlig mange steder. Så man skal ikke engang være god til at fortolke, man skal såmænd bare tælle antallet.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Hvis hr. Dyremose læser efter, så står der noget hist og her om at fremme produktion og virkelyst og initiativ og kvalitet og alle de dér fine ting, men der står uendelig lidt om at fremme beskæftigelsen, uendelig lidt. Selve dette begreb, disse to ord, anvendes to eller tre gange i hele talen, i forbindelse med ungdomsarbejdsløshed og et par andre steder, men der er ingen principiel redegørelse i den tale for, hvordan tingene skal hænge sammen, hvordan den politik, som statsministeren ridser op, og som er en doktrinær konservativ politik, vil føre til de fremragende resultater, som hr. Dyremose taler om. Det skal man være profet – det skal man ikke alene være profet, det skal man være troende – for at tro på, og med så troende folk må jeg indrømme at det er svært at diskutere.

Erhard Jakobsen (CD):

Det kan tit være svært at skulle holde en tale, efter at hr. Gert Petersen har talt, fordi man tit føler sig provokeret til at gå ind på noget af det, som hr. Gert Petersen har sagt. I dag falder jeg ikke en eneste gang for den fristelse, for der har ikke været én eneste ting, som man overhovedet behøver at beskæftige sig med, ikke én ting, der overhovedet er værd at gå ind på at debattere, så det er hurtigt klaret.

Udenrigspolitikken har man klaget fra forskellig side over at regeringen har beskæftiget sig for lidt med. Jeg har jo herinde i folketinget nogle gange været i den situation – og det har jeg sagt rent ud til en tidligere udenrigsminister – at jeg var beroliget, hver gang han kom hjem efter et besøg i et nyt land og kunne konstatere, at vi heller ikke fik krig med det land.

Jeg føler mig fuldstændig rolig over for den nuværende udenrigsminister og den nuværende regering, og jeg er ikke spor fornærmet over, at ministrene har så travlt med at tage sig af dette lands anliggender, at man ikke får tid til, som den forrige regering havde, at beskæftige sig med El Salvador og Chile og Mauritius og de andre lande rundt omkring, hvor der ellers kunne være lidt spænding i gaden. Jeg synes, det er fuldt tilfredsstillende. Det passer ganske til hele den-
ne regerings form.

Der er dog ét udenrigspolitisk anliggende, som vi tvinges til at tage stilling til i den kommende tid alle sammen, og det er holdningen til EF, EFs parlament og EF-parlamentsvalget. Når jeg trækker det frem nu, er det, fordi det ser ud til, at der skal laves en masse hysteri omkring unionsspørgsmålet. Det er der grund til at man i hvert fald i dette ting gør op med. Der kan være mange, der kan være uvidende om det – også i EF – men her i tinget kan ingen være i tvivl om, at det er, som jeg siger, det rene hysteri at diskutere tankerne om en union, som om det var noget, der kunne ske i det kommende Europa-Parlaments 5 år, og som om det var noget, Europa-Parlamentet selv fik nogen som helst indflydelse på. Enhver i denne sal ved dog, at det ikke er tilfældet. Der er ikke den fjerneste udsigt til, at de udmærkede tanker målt med fremtidens alen, som er kommet fremførst i Genscher-Colombo-planen, senere i Spinellis betænkning – men det er jo kun en betænkning – de udmærkede tanker, som vi burde råbe hurra for i et lille land, der har lidt under, at europæiske stormagter har krigedes med hinanden i århundreder, at disse tanker kan føre frem til nogen som helst praktisk lovgivning på afgørende områder i en overskuelig fremtid. Jeg gætter selv på, at 60–70 år skal der til i modningsproces, før disse udmærkede tanker virkelig kan blive til noget, som parlamenterne skal til at tage alvorlig stilling til. Og så går man min-sandt hen og rejser en hysterisk diskussion om, hvem der er tilhængere og hvem der er modstandere af sådan noget. Det bør i hvert fald folketingsparlamentarikere ikke medvirke til, for det er urealistisk. Der er nogle, der ikke kan vide, at det er urealistisk, men medlemmer af dette ting kan i hvert fald vide det.

Det er vigtigt at få slået fast, at det er noget, der gælder på lang sigt. Og så er det vigtigt at få slået fast: hvad er overhovedet en union? Hvis jeg skulle give et bud på en union, der overhovedet skulle have en chance, skulle det være en, der var bygget op af de europæiske lande, ligesom Den tyske Forbundsrepublik i dag er bygget op, sådan at der er noget fælles, som man tager sig af under ét, fordi det enkelte land ikke kan klare det alene, og så er der en hel masse ting – og det er store ting – som ligesom i delstaterne i

[Erhard Jakobsen]

Forbundsrepublikken vil være overladt til enkeltstaterne i det europæiske samarbejde.

Men som sagt: det er hysterisk at gøre dette til et emne, der skal diskuteres med liv og sjæl, for det er ikke noget, som nogen kommer til at tage stilling til foreløbig.

Jeg må sige om hr. Svend Auken's indlæg, at hr. Svend Auken jo ikke sang nær så højt, som han gjorde uden for salen forleden dag, da man var ved at forstyrre forhandlingerne og dronningens tilstedeværelse her med en vældig larm. Det er måske noget, præsidenten kunne tage op til behandling i fremtiden, om det virkelig er noget, man skal tolerere. Folk skal have lov til at demonstrere, men de skal vel ikke have lov til at genere folketingets forhandlinger ganske højtlydt. Demonstrationstrangen kunne vel udskydes til kl. 13. Den behøvede vel ikke nødvendigvis at finde sted samtidig med, at vi herinde fejrer en højtidelig begivenhed, nemlig åbningen af dette høje ting.

Men som sagt: hr. Svend Auken var jo i dag betydelig mere lavmælt, og det klæder ham da absolut.

Der er i den forbindelse sagt noget om, at regeringen siger for lidt om arbejdsløsheden. Det svarede hr. Dyremose netop så udmærket på. Jeg tror, jeg selv har været inde på noget lignende et par gange. Hvis de taler, der i tidens løb er holdt om arbejdsløsheden i dette høje ting og andre steder, kunne skabe bare én eneste arbejdsplads, sikke en beskæftigelse vi så havde her i landet! Men det kan de altså bare ikke. Det er ikke noget, man skal gå rundt og snakke en masse om. Ingen vil bestride, at regeringens politik sigter i en bestemt retning: at skabe større beskæftigelse. Om det lykkes, ja, det kan man have sine politiske meninger om, men sigtet kan ingen være i tvivl om, for det står, som hr. Dyremose sagde, ganske klart og tydeligt i talen.

Hvad angår det, der i øvrigt står om vækst og modernisering, er jeg sikker på, at der er nogle, der i hvert tilfælde ikke misforstår det, ikke mindst dette med moderniseringen, så er det de nuværende offentligt ansatte. Der er ikke én af dem, der vil opfatte det som et angreb på offentligt ansatte og som forsøg på at skære ned. Der er mange af dem, der vil sige: det har vi ventet på i årevis, en mere moderne metode at arbejde efter. Det ved jeg i hvert fald fra min egen tid som borgmester,

at var der noget, vi prøvede på, så var det at komme uden om alle de kantede regler og alle de kantede normer og alt det, man var vant til, hvor en stakkels lærer ved en skole skulle søge om at måtte købe en fodboldnippel eller noget i den retning. Det kunne han ikke bare gøre, det krævedes der en speciel tilladelse til. Det er fjernet for længst, men det er lignende ting, man slås med rundt omkring.

Det har ikke noget at gøre med privatisering eller liberalisering. Den ideologi, der ligger bag ved disse tanker, er en blanding af nødvendighed og så sund fornuft. Der hører det hjemme. Det kan ikke placeres i det almindelige politiske mønster.

Jeg har med tilfredshed noteret, at den ideologi, der i øvrigt lyser ud af statsministerens tale, er en ideologi, der bygger på nogle ganske få sætninger. Den første vil jeg kalde: »Det er en ærlig sag at tjene penge.« Folk skal ikke forfølges, fordi de er ekstra flittige, gør ekstra meget, vover ekstra meget, gør en ekstra farlig indsats. Det skal de belønnes for. De skal ikke forfølges, hverken skattemæssigt eller på anden måde. Det er det første.

Det andet hænger sammen med dette. Vi prøver at stoppe den lighedsdille, som har præget samfundslivet på en række områder, ikke mindst lovgivningen.

Vi er gået langt i Danmark i retning af at tage fra de rige og give til de fattige. Det tror jeg vi stadig væk er parate til at sige. Den, der har mest, skal naturligvis bidrage mest, skylder samfundet mest. Men det er ikke et led i en straf. Det er ikke sådan, at fordi vedkommende har tjent alle de penge, er vedkommende en slags forbryder, som man skal tage noget fra, helst så meget som muligt; nej, der må en naturlig afvejning til. Hvornår når man det punkt, når det drejer sig om folk i visse indkomstgrupper? Og det er slet ikke de højeste, for vi, der ligger temmelig højt oppe, har normalt noget sjovt arbejde, men der er en masse mennesker på mellemstadiet, der har et arbejde, som ikke er spor sjovt. De har et trist arbejde, et langvarigt arbejde, og de tager ekstraarbejde, som også er trist. Hvis de skal have lyst til det, så skal det offentlige ikke rende med det hele, for så får de ikke lyst til det, og så mister vi den indsats og det initiativ, der ligger bagved.

[Erhard Jakobsen]

Man kører jo en fuldstændig forskruet rig-fattig-diskussion i dette land. Som om der var så mange rige med så store indtægter, at man ved at tage fra dem kunne få et stort beløb, så man virkelig kunne gavne i bunden! Det er ganske forkert. Man ved – det bør enhver vide, der har haft med samfundsspørgsmål at gøre – at den danske indkomstfordeling er som et løg: meget tynd i spidsen, meget tyk på midten og næsten ingenting i bunden. Det er, fordi der er få i toppen, som ganske vist har meget, der er mange i bunden, men de har lidt, så det bliver heller ikke til noget, men så er der dem mellem 70.000 kr. og 170.000 kr. eller 200.000 kr., dér ligger de alle sammen. Det er dem, der skal betale alt, hvad vi står herinde i vores godhed og bevilger til forskellige samfundsgrupper. Det skal betales af dem, der ligger mellem 70.000 kr. og 200.000 kr. Det er derfor, det er så meningsløst at tale om overflytning, for hvis der skal være penge i den, så er det inden for det område, den finder sted.

Det var det, hr. Svend Auken og jeg var inde i en diskussion om. Jeg synes, det er en meget rimelig diskussion at tage op ved mange lejligheder. Selvfølgelig må vi tage noget mere hos dem, der har meget, men hvem har meget? Et ægtepar, hvor både manden og konen tjener 125.000 kr., har ikke ret meget sådan skattemæssigt set, hvorimod et ægtepar, hvor manden tjener 150.000 kr. alene, allerede er ved at blive velhavende. Og har de så oven i købet hus, kan de risikere at have formue, og så skal de have en ekstra gang. Det er alt det hysteriske ligheds- og misundelsesherseri, som har plaget dette land i årevis. Det er det, denne regering er ved at prøve at udrydde, og det tror jeg den får tilslutning til i vide kredse af befolkningen.

Endelig det sidste, som jeg tror erhvervslivet lægger stor vægt på. Vi skal ikke fra dette tings side undergrave eller svække arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet. Det er en væsentlig del af det privatkapitalistiske system, som jo 90 pct. af befolkningen i realiteten ønsker opretholdt. Det må man ikke undergrave ved, at vi herindefra griber ind med hensyn til OD- og ØD-planerne, som socialdemokraterne ved mange lejligheder har kørt frem. Hvad parterne selv kan finde ud af, er deres sag, men der skal ikke herindefra gribes ind på dette område.

Jeg synes, oppositionen må erkende, at regeringen bestemt ikke med dette har lagt op til et valg. Det kan ingen beskyldte regeringen for. Der er ikke nogen storpralende læggen frem for vælgerne, hvor store resultater vi har nået. Det vil normalt høre hjemme i et valgoplæg. Der er peget på resultater, der også er grund til at pege på, og som ingen kan bestride. Der er heller ikke en hel masse løfter, bl. a. om at afskaffe arbejdsløsheden. Det er vel ellers efterhånden kun centrumdemokraterne, der ikke har lovet vælgerne at afskaffe arbejdsløsheden, så det ville naturligt høre hjemme i et valgprogram. Endelig er der ingen voldsomme beskyldninger mod dem, man godt kunne beskyldte for en hel del. For der var ikke tale om en regering, der blev tvunget væk af nogle, der ville til. Det var en socialdemokratisk regering, der gik ganske frivilligt, fordi man ikke kunne komme igennem med de ting, man mente var nødvendige. Det er noget, enhver regering kommer ud for, også denne. Den forrige regering kunne man beskyldte for mange ting, hvis man ville spilde tiden med det. Det gør denne regering ikke. Derfor er det ikke et valgoplæg, det er et oplæg til debat, og det havde fortjent et bedre svar – ikke end hr. Svend Aukens indlæg, for det var sagligt nok, men dagsordenen er i den forbindelse som en boksehandske til et blåt øje. Det må man kunne se, men den har vel også alle chancer for at blive forkastet.

Ifølge gammel overtro betyder firkløver lykke. Det er, som om firkløverregeringen er ved at give folk troen på, at der faktisk er noget om snakken. Det er jo på alle områder gået over forventning – både de forventninger, som skeptikerne havde, og de forventninger, som sympatisørerne havde. En hidtil ukendt samarbejdsatmosfære er skabt mellem fire partier. Det har man ikke prøvet før i det danske folketing, i en sådan grad som det her finder sted, denne samarbejdsatmosfære.

Hr. Gert Petersen skal ikke gøre sig nogen som helst forhåbninger om, hvad der vil ske efter et valg, der går nogle af partierne imod, herunder mit, ifølge meningsmålinger. Vi ved nu ikke rigtig, hvor alvorligt vi skal tage dem. Det har man jo set før. Der var en meningsmåling gennem et par år, der viste, at vi røg ud, og så røg vi ind med 15 mandater. Det eksperiment kan vi da godt bære at gen-

[Erhard Jakobsen]

tage. Men altså: skulle vi tabe mandater, all right, så synes vi ikke, det er en retfærdig behandling, men det kan vi bære. Vi mener naturligvis, at det er vigtigt at fortsætte denne regering. Det gør vi ikke mindst, fordi det gode samarbejde mellem firkløverpartierne har ført til, at samarbejdsklimaet har bredt sig også til de radikale og til fremskridtspartiet. Navnlig det sidste er bemærkelsesværdigt, for de radikale har jo altid været med i samarbejdet. Vi har samarbejdet med de radikale under mange forskellige forhold, også under den tidligere regering. Men her er noget nyt. Det har været centrum-demokraternes ønske. Allerede under Hartlingregeringen prøvede vi at drage fremskridtspartiet med ind i arbejdet. Var det lykkedes dengang, kunne vi have haft borgerligt styre i 4 år på det tidspunkt. Det lykkedes ikke – af grunde, jeg ikke skal gå ind på. Men nu må det ikke mislykkes. Derfor går jeg da ud fra, at regeringen naturligvis forhandler med socialdemokratiet, fornuftigt og rimeligt, men ikke hvis betingelsen er, at så afskærer man forbindelsen til fremskridtspartiet. Det er da ikke en måde at stille forhandlingsbetingelser op på, og det kan formentlig slet ikke lade sig gøre, idet der er en hel del ting, som vi skal have fremskridtspartiet med til at gennemføre. Det har været en forudsætning for, at denne politik kunne lægges således op.

Det er da rigtigt, at de radikale har måttet sluge en masse, sådan som vi har måttet sluge en masse og andre har måttet sluge en masse. Men er det ikke betingelsen? Er det ikke derved, man viser, at man er i stand til at arbejde i dette land, hvor ingen får rent politisk flertal? Er det ikke netop evnen til at sige: all right, det kræves af os, at vi gør noget, som er ubehageligt, og så gør vi det? Det har fremskridtspartiet gjort og må betale for det med megen intern splittelse. Jeg er dog ikke sikker på, at socialdemokraterne skal juble for højt, for jeg er ikke sikker på, om ikke splittelsen i socialdemokratiet i virkeligheden er større end i fremskridtspartiet. Man er bare bedre i stand til at skjule det, fordi man har det gode, gamle maskineri, som kan kvæle sådan noget. Det kender jeg jo lidt til fra mine 40 år i socialdemokratiet.

Jeg tror, at denne samarbejdsvilje har været stærk og vil brede sig i dette ting, og den har altså også bredt sig ud i samfundet. Det er med fuld ret, statsministeren specielt tak-

ker arbejdsmarkedets parter. Da man naturligvis på forhånd kunne vente, at arbejdsgiverne ville være sympatisk stemt over for denne regering, vil jeg godt give takken en helt speciel adresse og sige, at en ganske speciel tak fortjener LO. Det var nemmest for LO at sige, ligesom hr. Gert Petersen siger det, at denne regering skal ud, uanset hvad det koster osv. Det er der jo også LO-folk der siger. Der skal mod til for kendte fagforeningsfolk at sætte deres stilling og det hele ind på at sige: vi vil føre den politik, vi mener er til gavn for lønmodtagerne her i landet. Det er tilfældigvis blevet noget af det samme, som denne regering har arbejdet for, og derved har man kunnet arbejde sammen.

Der har, det kan ingen nægte, i erhvervslivets kredse bredt sig en optimisme og en tiltro, som man ikke har kendt i mange år. Det er i hvert fald ikke de udenlandske konjunkturters skyld. Det er måden, denne regering har grebet tingene an på. Derfor kan man også se, at blot det mindste vink om, at regeringen måske kunne falde, at der måske kunne blive et valg, er nok til at give rystelser i erhvervslivet, i hvert fald sådan, som det i første omgang viser sig på børsen.

Der hviler et tungt ansvar på folk, som til syvende og sidst kommer til at stå med ansvaret for, at det gode arbejde, der her er påbegyndt, ikke kan få lov til at fortsætte, fordi nogle af en eller anden grund skulle pleje andre interesser end dem, det gjaldt om at pleje, nemlig landets helhedsinteresser, som står som nummer ét på hver eneste side i den tale, statsministeren har holdt. Det behøver man i hvert fald ikke profetiske evner for at se, for det står der højt og tydeligt.

(Kort bemærkning).

Steen Folke (VS):

Hr. Erhard Jakobsen startede med at sige, at hr. Gert Petersen ikke sagde noget, der var værd at kommentere. Det er i det mindste rigtigt, at hr. Erhard Jakobsen sagde langt mere – langt, langt mere end hr. Gert Petersen. Det er jo ikke noget tilfælde, at det er hr. Erhard Jakobsen, der er blevet kendt som det talende vandfald, ikke hr. Gert Petersen.

Der er en af de mange tangenter, hr. Erhard Jakobsen var inde på i sin tale, jeg godt vil sige et par ord om. Hr. Erhard Jakobsen brugte jo talen til at varme op til sin egen

[Steen Folke]

personlige valgkamp til EF-parlamentsvalget næste år. Jeg ved ikke, hvorfor det skulle ind i denne tale. Blandt andet sagde hr. Erhard Jakobsen en række ting om EF-modstanderne og om de påstande, de fremfører om en politisk union. Jeg vil godt give hr. Erhard Jakobsen det råd at vælge mellem de to holdninger, han lægger frem på samme tid. På den ene side siger hr. Erhard Jakobsen: det er vel nok vidunderligt med denne union, det er jo strålende perspektiver, hvor er det glimrende med unionen, fremad i retning af større fællesskab, unionen er vel nok herlig. På den anden side prøver hr. Erhard Jakobsen at sige: men det er jo komplet urealistisk, modstanderne overdriver, det er helt ved siden af, når de påstår, at man bevæger sig frem mod denne union. Jeg mener, at Erhard Jakobsen skulle vælge én af holdningerne: enten at gå ind for at arbejde for denne union eller også at sige som modstanderne, at denne union vil vi ikke have, vi vil modarbejde den. Jeg mener ikke, man kan gå ind for unionen med liv og sjæl og samtidig sige, at det er os andre, der er helt hysteriske og ikke har fattet noget som helst. Jeg mener, hr. Erhard Jakobsen må blive enig med sig selv om, hvad han mener om unionen, og hvad han vil gøre ved den eller imod den.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Først med hensyn til det med vandfaldet. Den har hr. Steen Folke jo ikke fundet på, den har man hørt et par gange før. Jeg vil gerne sige, at jeg gang på gang har benyttet mig af det. Jeg taler kun i hurtigt opfattende forsamlinger, og derfor taler jeg hurtigt. Det skal nok blive forstået af dem, og de, der ikke forstår det, må så lade være med at hænge på. Hr. Steen Folke var en af dem, der ikke havde forstået det.

Jeg tror ikke et eneste øjeblik, nogen ville mistænke mig for at gå imod unionstanken. Der lå ikke i det, jeg sagde, en eneste bemærkning, der kunne tydes således. Jeg har højt og tydeligt i TV og andre steder tilkendegivet, at havde jeg ikke været tvunget til at være her i landet på den dag, hvor der var afstemning i Parlamentet, ville jeg have stemt for Parlamentets betænkning, men det er jo kun en betænkning. Det, jeg ikke kan stemme for, er alle de betænkeligheder, der fore-

ligger fra engelsk og fransk side, og som gør, at der ingen realiteter bliver i det foreløbig, uanset hvor meget de ellers måtte give mundtlig tilslutning til det. Det må jeg som gammel parlamentariker tage til efterretning og sige: det dér bliver ikke til noget foreløbig. Men jeg skal da ikke lægge det sten i vejen. Det er der nok til at gøre. Jeg vil med fuld begejstring arbejde for denne Europau-
nion, men jeg kalder det hysteri, hvis man fremstiller det, som om det er noget, der har noget at gøre med det kommende valg til EF-Parlamentet. Punkt 1: det foreligger ikke nu til afgørelse. Punkt 2: det er ikke Europa-Parlamentet, der skal afgøre det. Det troede jeg i hvert fald man herinde vidste besked med.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00.

Mødet udsat kl. 11.57

Mødet genoptaget kl. 13.00

Forhandlingen genoptoges

Forhandling

Maisted (FP):

»Det voksende underskud på statsfinanserne har vi finansieret ved lån i ind- og udland. Vores svækkede økonomi og fortsatte udlandslåntagning har tvunget os til et abnormt højt renteniveau. Det har yderligere undergravet investering og beskæftigelse i den private sektor, og den stærkt voksende statsgæld er blevet et voldsomt og direkte budgetproblem for staten. I løbet af få år skal en uoverskuelig stor del af nationalproduktet reserveres til kuponklippere, hvis vi fortsætter med høj rente, gældsætningspolitik og lavkonjunktur. Det ville ved siden af den skæve fordeling af jobmulighederne opbygge nye, enorme fordelingsproblemer og rumme kimen til accelererende inflation, ukontrollerbare devalueringer og fortsatte dyk i reallønnen. Derfor er det uomgængelig nødvendigt, at vi inden for det nærmeste par år griber ind med effektive ændringer i udviklingsten-

[Maisted]

denserne. Herom kan ingen regering være i tvivl.«

Dette er et citat fra socialdemokratiets tidsskrift Ny politik, december 1982, fremført af den tidligere skatte- og afgiftsminister, hr. Lykketoft.

Hr. Anker Jørgensen beskyldte i går statsministeren for at være hykler. Jeg vil vove den påstand, at hr. Anker Jørgensen er noget lusket. Det, der bliver sagt her, er med garanti opfattet af de fleste som et citat fra en fremskridtsmand – der er overhovedet ingen tvivl om, at det er en præcis bedømmelse af landets situation – og så får vi minsandten her i dag en dagsorden fra socialdemokratiet, der går ud på at øge udgifterne. Jeg gad vide, hvordan socialdemokraterne ville leve op til det, hr. Lykketoft her har skrevet i deres eget blad, hvis de ikke måtte gennemføre en indkomstpøolitik.

I tirsdags holdt hr. Svend Auken sådan lidt forskudt i forbindelse med statsministerens åbningstale tale hernede, hvor man kunne se på et stort banner »Nej til indkomstpøolitik«. Og hvad er så kendsgerningen? At socialdemokratiet, der ikke alene består af politikere, som vi kender dem herinde, men også er bevægelsen – sådan en hel form for mafia – har accepteret indkomstpøolitikken, at de faglige ledere har accepteret den indkomstpøolitik, fordi den var nødvendig.

Derfor er socialdemokratiet lusket i denne her sag. Man prøvede – jeg ved ikke, om det lykkedes – at få det radikale venstre hevet lidt med over. Jeg ved ikke, om man tror, man har fået fat i det her våde stykke hånd-sæbe, som hr. Anker Jørgensen tidligere har omtalt. Selvfølgelig er det rigtigt så langt, at det radikale venstre jo har den egenskab, at det den ene dag kan optræde som socialistisk parti for så den næste dag at optræde som et ikke-socialistisk parti. Det gør tingene vanskelige at håndtere.

I statsministerens åbningstale er der tre elementer, som fremskridtsfolk selvfølgelig har læst med interesse. For det første, at det er hensigten at fritage de laveste indkomster for skat, og det kan jo kun betyde, at den skattefrie bundgrænse skal hæves ganske alvorligt. Jeg vil foreslå, at vi begynder beskedent og siger, at folkepensionister må forstås som dem, der har de absolut laveste indkomster, og derfor burde den statslige bundgrænse selvfølgelig være 41.400 kr., hvis der var

logik i det, statsministeren sagde. Vi håber, der er noget at arbejde sammen om her.

Dernæst var der to andre væsentlige elementer, som det undrer mig meget er undgået offentlighedens interesse – det er næppe omtalt nogen steder – nemlig at man vil have balance på udlandsgælden, at man ikke vil have fornyet gæld om 3–4 år over for udlandet, at man om 6 år ikke vil have nogen statsgældsforøgelse. Se, det er første gang i min tid her i folketinget, at en regering præcis har sat tid på, hvornår opgaverne vil blive løst, og det hilser vi selvfølgelig med glæde, for det er netop det, vi har ønsket at arbejde for i alle de år, vi har været her.

Når man ser på resultaterne for det år, der er gået, kommer man heller ikke uden om, at den indkomstpøolitik, som de faglige ledere altså har støttet, men som socialdemokratiet prøver på at slå plat på nu, har givet resultater: sammen med en fast kronekurs har vi fået halveret inflationen og fået renten til at falde. Det burde alle kunne glæde sig over, og det gør vi i hvert tilfælde i fremskridtspartiet.

Men hvordan ser det så ud fremover? Der har vi nogle udestående problemer med denne regering. Der er en regning, man ikke har betalt. Da man indgik den kontrakt med lønmodtagerne og med de faglige ledere, der har støttet den, sagde man: til gengæld vil vi selvfølgelig give jer en skattelettelse på 2,3 mia kr. ved at hæve den skattefrie bundgrænse. Det har man ikke opfyldt, og dér mener jeg at regeringen har svigtet.

Desuden vil man med det ny finanslovfor-slag for 1984 hæve skatterne; de direkte skatter skal hæves. Man kalder det noget andet, idet man siger, at dagpengebidraget skal hæves med ca. 1,4 mia kr., og at man vil hæve sygedagpengene med godt 2 mia kr. Det er skatteforhøjelser, og dem er vi selvfølgelig yderst utilfredse med. Det er vi, fordi vi mener, at det går direkte imod den politik, regeringen ellers ønsker at føre. Dette her er efter min opfattelse ikke engang et partipøolitisk spørgsmål, det er et spørgsmål om at opfylde sine forpligtelser over for lønmodtagerne og det erhvervsliv, som man gerne vil have skal være i fremgang, som skal være med til at skabe balance over for udlandet i løbet af 3–4 år, så vi kan begynde at betale gælden tilbage.

[Maisted]

Når man øger skattetrykket, så stiger omkostningerne. Enhver ved, at man finder dispositioner for en sådan skatteforhøjelse, og for lønmodtagernes vedkommende udløser det selvfølgelig et lønpres over for virksomhederne, og så forringer man virksomhedernes konkurrenceevne. Det betyder også, at finansministeren og statsministeren ikke kan opfylde de mål, de selv har sat sig: at vi om 3-4 år ikke mere stifter gæld over for udlandet, men skal begynde at betale gælden tilbage.

Derfor må vi gå andre veje, og derfor er jeg glad for, at statsministeren har sagt, at disse punkter er til forhandling. Der er en række områder, hvor vi sagtens kan skære. Socialdemokratiet, som har ødelagt dette land igennem de sidste ti år ved at lade den offentlige sektor vokse fra ca. 350.000 mennesker til 875.000 med præcis de resultater, jeg citerede før, som hr. Lykketoft har fremhævet, har selvfølgelig dér givet en løsningsmulighed, og hvordan gør vi så det? Ja, vi kan – for nu ikke at vælge fremskridtspartiets metode alene – sige til regeringen: så lad os da lave et ansættelsesstop forstået på den måde, at der ikke bliver ansat folk i stillinger, der bliver forladt af dem, som går af ved naturlig afgang. Det alene vil give en besparelse af en størrelsesorden i den offentlige sektor på omkring 14 mia kr. Der er altså rigelig dækning derigennem til at lave budgetforbedringer, men her er der ikke tale om skatteforhøjelser; der er endog mulighed for at give skattelettelser.

Blot i den sociale sektor er vi jo oppe på, at hjælperne er ved at nærme sig de 200.000 ansatte, og det er eller burde være helt indlysende, at en så stor personalegruppe på dette område udhuler værdien af de ydelser, man gerne vil give de mennesker, der er dårligst stillede, altså bliver man nødt til at sige til disse hjælpere, der stort set har opnået selv at få det godt – men det må være på bekostning af dem, der er svagest i samfundet – at de bliver nødt til at reducere deres antal.

Overarbejde i den offentlige sektor udgør for statens vedkommende i form af merarbejde omkring 750 mill. kr. Tager vi nu amter og kommuner med, har vi omkring 1½ mia kr. yderligere at lægge oven i dette beløb. Det kan vi selvfølgelig med en så stor arbejdsstyrke også gennemføre som en besparelse.

I Berlingske Tidende for i dag har direktør Steen Danø belyst vores aflønningssystem. Hvis man blot fulgte den private sektor på dette område, fik man en besparelse af størrelsesordenen 300-400 mill. kr. om året. Der er altså masser af områder, som man ikke engang kan sætte et kraftigt stempel på og sige et ideologisk politik fremført af fremskridtspartiet. Nej, det er sunde og fornuftige løsninger, der giver enorme besparelser på de offentlige budgetter.

At situationen er alvorlig, burde enhver kunne forstå, når man betænker, at vi i 1983 har den største statslige udlandsgæld, vi har haft i nyere tid. Vi har den største indenlandske statsgæld, vi har haft i nyere tid. Og vi har det største antal arbejdsløse. Hvor kommer så de arbejdsløse fra? De kommer såmænd fra den private sektor; det er selvfølgelig en følge af den politik, socialdemokratiet har været medbestemmende for i de sidste ti år.

Når der så bliver spurgt, hvem regeringen skal vælge at samarbejde med: socialdemokratiet eller fremskridtspartiet, kan jeg ikke se, at valget kan være svært, i hvert fald ikke hvis man ønsker at fortsætte en økonomisk linje, hvor man vil nå de mål, man selv har sat sig, nemlig om 3-4 år at stoppe gælden til udlandet og om 6 år at stoppe med at lave mere gæld på det indenlandske budget. Så er der kun fremskridtspartiet at samarbejde med.

Det, socialdemokratiet ønsker, er klart at skyde en kile ind i det samarbejde, der har været imellem disse seks ikke-socialistiske partier. Man har prøvet på at sætte foden i klemme, og når man først var kommet godt i gang med det, skulle de nok bestemme, hvordan fremtidens politik herhjemme skal se ud. Dér kender vi igen recepten, de har nemlig kun én hele tiden, og det er øgede skatter og afgifter, og det har den uundgåelige følge, at de selvfølgelig ødelægger vores konkurrenceevne. De skaber endnu flere arbejdsløse, end det har været dem muligt før.

Vi har selvfølgelig også problemet med skattetrykket med denne regering. Når vi ser tilbage fra 1982, da regeringen trådte til, hvordan skattetrykket så ud dér, opdager vi til vores rædsel, at vi i 1983 har det største skattetryk i Danmark, vi nogen sinde har haft. Og det kan bestemt ikke være denne

[Maisted]

regerings politik, at man ikke skal gøre noget ved det.

Her kommer fremskridtspartiets politiske indsats selvfølgelig ind. Vi må have det skattetryk ned, og vi må have det væsentligt ned. Vi tror selvfølgelig ikke, at vi med vore 12 mandater kan få så stor indflydelse, at man følger vores partiprogram, og det er heller ikke tanken, når man laver et sådant samarbejde. Det, vi ønsker, er, at man vil forstå selve problemet, nemlig at når skattetrykket falder, stiger konkurrenceevnen i det private erhvervsliv, og så får vi has på disse 315.000 arbejdsløse i den private sektor. Vi ønsker en naturlig afgang fra den offentlige sektor, fordi det fører til, at der går godt 100.000 mennesker fra den offentlige sektor over i den private sektor, som skal bruge deres arbejdskraft til en produktiv indsats for landets økonomi. Jeg kan ikke se andet, end at det er lige så logisk som de kendsgerninger, vi har set igennem de sidste ti år, nemlig at når man flyttede fra den private sektor år for år over i den offentlige sektor, så skabte man flere og flere arbejdsløse i den private sektor, samtidig med at man undergravede dansk økonomi.

Vi har en rentebyrde i 1983, der er næsten dobbelt så stor som den, vi havde i 1982. Det siger også noget om, hvor voldsomme problemerne er. Denne rentebyrde på ca. 45 mia kr. er et større beløb end det, vi udbetaler til folkepensionisterne. Socialdemokratiet har altså skabt en byrde, der er langt større end den forpligtelse, vi har f. eks. over for folkepensionisterne. Det burde være indlysende, at man ikke kan bruge socialdemokratiets metoder til at løse landets problemer.

Desuden har det medført noget ganske andet. Det er en fordelingsproblematik, som hr. Lykketoft jo meget klart her har beskrevet, at når man laver disse store underskud i statens budgetter, forsyner man, som han selv siger, kuponklipperne med endnu flere penge. At tænke sig, at det er socialdemokratisk fordelingspolitik at lave enorme underskud på det offentliges budgetter og så give pengene til kuponklipperne! Det er i hvert fald ikke en særlig socialt velafbalanceret politik.

Fremskridtspartiet har i 10 år fremhævet dette problem som værende af meget, meget alvorlig og væsentlig karakter. Det er i bund og grund en asocial politik, og det stemmer

bestemt ikke med det forslag om motiveret dagsorden, som socialdemokratiet her fremsætter. De har undergravet stillingen for de svageste i det danske samfund fra dag til dag i takt med, at de har opbygget dette store underskud i de offentlige budgetter, for det er da ganske klart, at disse midler skal betales tilbage, og hvem kommer igen til at betale det? Det gør selvfølgelig lønmodtagerne, og det gør de svagest stillede her i samfundet. Det er altså en asocial politik.

Når skattetrykket er steget fra 1982 til 1983, er det jo desværre, fordi regeringen lyttede én gang for meget til socialdemokratiet. Det var, dengang man legaliserede bankrøveri, altså da man gik ind for en beskattning af realrenten; man spørger ikke engang folk mere, man flytter bare pengene over; bankerne begynder at opkræve pengene uden at spørge Per eller Poul, det er bare noget, man gør, fordi man altså har en lovmæssig ret til at lave den form for røveri. Det er indlysende, at det bidrager væsentligt til, at skattetrykket er steget til det højeste nogen sinde i 1983.

Fremskridtspartiet vil være med til et positivt samarbejde med de partier, der forstår, at en væsentlig del af den økonomiske politik til gavn for danske lønmodtagere og dansk erhvervsliv er, at vi sænker skattetrykket og ikke hæver det.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

I et meget interessant indlæg har hr. Maisted netop redegjort for fremskridtspartiets holdninger: indgangsreplikken og udgangsreplikken var, at fremskridtspartiet så en sænkning af skattetrykket som sin væsentligste opgave.

I folketingets skatte- og afgiftsudvalg har man netop fået oplyst fra skatteministeren, at virkningen af regeringens to forslag om udskrivningslov og om forhøjelse af bidrag til sygedagpengefonden i alt beløber sig til en forøgelse af skattetrykket med 3,9 mia kr. i forhold til, hvis man ingenting foretog sig. Da hr. Maisted ikke i sin tale havde tid til at gå ind på disse interessante forslag og dette interessante regnestykke, ville det måske være rigtigt af hr. Maisted nu at gøre rede for partiets stilling til disse forslag på de 3,9 mia kr. og i den forbindelse måske også gøre re-

[Svend Auken]

de for, hvor fremskridtspartiet i forhandlingerne vil finde et flertal med regeringen for en skattelettelse på 6 mia kr. som den, fremskridtspartiets gruppeformand over for offentligheden har givet udtryk for ønske om ved at hæve den skattefri bundgrænse til 27.000 kr.

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

Jeg kan da godt forstå, at hr. Svend Auken er bekymret for, at man skal hæve skatetrykket med 3,9 mia kr. Det garanterer jeg hr. Svend Auken for at vi også er.

Jeg tror nok, jeg nåede at fremføre noget med 8 punkter, som vi kunne foreslå, og jeg forstod på statsministeren, at disse områder var til forhandling, og at man var parat til at høre på vore synspunkter.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Det var jo et meget fredsommeligt svar, vi fik fra hr. Maisted, og for at jeg nu ikke skal misforstå noget af hensyn til den videre debat, for vi skal jo gøre situationen op ved dagens slutning om, hvordan den parlamentariske situation tegner sig, vil jeg gerne have et klart svar: er det rigtigt forstået, at fremskridtspartiet under visse betingelser er parat til at sige ja til en forhøjelse af skatetrykket i Danmark med 3,9 mia kr.?

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

Nej!

Niels Helveg Petersen (RV):

Der ligger store opgaver foran folketinget. Opgave nr. 1 er at samle de politiske kræfter om, at Danmark kan yde en aktiv indsats for at forhindre opstillingen af nye atomraketter i Øst og Vest. Alt, hvad der er muligt, må gøres for at standse et stadig mere livstruende atomvåbenkapløb.

Opgave nr. 2 er at nedbringe arbejdsløsheden. Derfor må den stramme indkomstpolitik fastholdes. Det er samtidig en forudsætning for at kunne nå frem til en nedsættelse af arbejdstiden. Vi tillægger det helt afgørende betydning, at der træffes beslutninger, der understøtter indkomstpolitikens videreførel-

se. Der må derfor tages skridt til en reform af indkomstbeskatningen. Vi foreslår obligatorisk overskudsdeling og medeje. Inden for rammerne af en målbevidst økonomisk sanering må der arbejdes med væsentlige reformer.

Opgave nr. 3 er at forbedre børnefamiliernes vilkår og aktivt at fremme ligestillingen mellem kønnene.

Opgave nr. 4 knytter sig til uddannelserne. For at bekæmpe ungdomsledigheden må der sikres flere uddannelsesmuligheder. Der må gives stærkt forbedrede tilbud om videreuddannelse og efteruddannelse for voksne. Folkeskoleloven må tages op til revision.

Opgave nr. 5 er fortsat at forbedre natur- og miljøbeskyttelsen bl.a. ved skærpelse af erstatningsreglerne ved forurening og ved skærpelse af kravene til miljøkvalitet.

Opgave nr. 6 består i at omlægge, afbureaukratisere og decentralisere den offentlige sektor og i at forbedre samspillet mellem privat og offentlig sektor bl.a. gennem det offentlige eget investeringsprogram.

Opgave nr. 7 er at gennemføre væsentlige forbedringer for landbrugets finansieringsregler og i landbrugslovgivningen i øvrigt.

Sidst, men ikke mindst er det opgave nr. 8 at videreføre en stram økonomisk politik med fortsat forbedring af statsfinanserne; det er en forudsætning for rentefald, for øgede investeringer og forbedret beskæftigelse og samtidig en forudsætning for en forstærket indsats, hvor der er behov for det. Det skal ske på en sådan måde, at samfundets svage grupper ikke rammes.

Som sagt, det er store opgaver, der venter folketinget; de kan, og de bør løses i et udbygget samarbejde mellem partierne, med den sammensætning, vælgerne nu engang har givet folketinget. Det er arbejdsår, landet har brug for, ikke et valgår.

Jeg skal på den radikale gruppes vegne meddele, at gruppen ikke kan stemme for den socialdemokratiske dagsorden; den springer over, at der er behov for at gennemføre en forbedring af statsfinanserne, selv om jeg i øvrigt noterede mig, at den socialdemokratiske ordfører på sit partis vegne gik ind for budgetforbedringer. Men man kan ikke springe over det fundamentale problem, at finansieringen af statsunderskuddet igennem øget låntagning har skæve og asociale fordelingspolitiske virkninger.

[Niels Helveg Petersen]

Jeg skal på den radikale gruppes vegne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget fastslår, at den nødvendige budgetforbedring må gennemføres på en sådan måde, at den ikke rammer de svage grupper i samfundet.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

Jeg anbefaler, at folketinget vedtager denne dagsorden. Den angiver en vigtig retningslinje for det videre arbejde; med vedtagelse af den dagsorden kan folketinget komme i gang med dets øvrige vigtige opgaver.

Formanden:

Der er nu stillet følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Jeg skal også lade dette forslag om motiveret dagsorden indgå i de videre forhandlinger.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Jeg vil gerne sige til det radikale venstres ordfører, hr. Niels Helveg Petersen, at vi med interesse vil studere den dagsorden, han på sit partis vegne har fremsat. Nu er den jo meget kortfattet, og da ordføreren langtfra opbrugte sin taletid – hvad jeg synes han skal høste anerkendelse for, gid alle ordførere gjorde det – vil jeg gerne give ham lejlighed til at uddybe lidt mere, hvad der ligger i det radikale forslag, og jeg skal gøre det meget kort med nogle spørgsmål.

Første spørgsmål: Ligger der i dette med den nødvendige budgetforbedring – som jeg tror vi er enige om – at man her gerne vil have folketinget til at gentage den advarsel mod skattelettelse i den aktuelle situation, som det radikale venstres landsmøde så tydeligt gav udtryk for? Og ligger der i vendingen om at gennemføre budgetforbedringen på en sådan måde, at den ikke rammer de svage grupper, at man med dagsordenens vedtagelse har sagt nej til de forslag, som det radikale venstre og socialdemokratiet i hvert fald er enig om på en urimelig måde belaster de svage grupper? Jeg tænker her på anciennitetsreglernes indførelse i A-kassesystemet, jeg tænker på 13 ugers reglen for de langtidsledige, jeg tænker på beskæringen af indsatsen over for de unges uddannelsesmuligheder

og endelig på spørgsmålet om børnefamilierne. Det er jo alle sammen forslag, vi er enige om, men jeg vil gerne høre, om der i dagsordenen, som den er formuleret her, er tænkt på de to ting, altså henholdsvis et nej til skattelettelse og et nej til de konkrete forslag, som vi er enige om eller har været enige om at tage afstand fra.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Det radikale venstre har ikke noget ønske om at medvirke til almindelige skattelettelse i en situation, hvor der er behov for budgetforbedringer, hvor statsunderskuddet har en størrelse på omkring de 60 mia kr. Det er efter vor opfattelse ikke en rigtig vej at gå. Det forholder sig også sådan, som hr. Svend Auken udmærket ved, at den radikale gruppes holdning til de to forslag, som er kommet fra arbejdsministeren, om anciennitetsindslusning i dagpengesystemet og om en særlig 13 ugers regel ikke har vores støtte. Jeg kan endvidere om ungdomsledigheden sige, at vi i foråret indgik en aftale mellem regeringspartierne, socialdemokratiet og det radikale venstre om arbejdet med ungdomsledigheden, og dette arbejde skal naturligvis videreføres på det grundlag, der blev aftalt og i den ånd, det blev aftalt.

(Kort bemærkning).

Anne Grete Holmsgård (VS):

Nu bliver det virkelig mystisk, for hvad er det så, den radikale hr. Niels Helveg Petersen ikke kan spise i socialdemokratiets dagsorden? Der står »de bebudede nedskæringer på det sociale og arbejdsmarkedspolitiske område«. Hr. Niels Helveg Petersen har lige sagt, at de hverken kunne spise anciennitetsbestemmelserne, 13 ugers reglen for de langtidsarbejdsløse, nedskæringerne af børnetilskuddene eller nedskæringerne af bevillingerne til ungdomsarbejdsløse. Men hvad er det så faktisk i denne dagsorden, som gør det umuligt for de radikale at stemme for den? Kan vi ikke få hr. Niels Helveg Petersen herop og forklare, hvad præcist det er, som man under ingen omstændigheder vil stemme for i denne her dagsorden.

(Kort bemærkning).

Mogens Voigt (FP):

Socialdemokratiets politiske ordfører, hr. Svend Auken, stillede et efter min opfattelse meget klart og tydeligt spørgsmål til den radikale leder, hr. Niels Helveg Petersen, og jeg mener ikke, vi fik et klart svar – hvad man muligvis heller ikke kan forvente, når der bliver stillet spørgsmål til de radikale. Men jeg synes, det er vigtigt, at jeg som fremskridtsmand får at vide, om det er rigtigt, hvad hr. Svend Auken sagde, nemlig at den dagsorden, der nu er fremsat af det radikale venstre, skal forstås således, at bliver der stemt ja til den, er der ikke tale om, at der kan blive skattelettelse for de svage her i samfundet, netop den gruppe, der har brug for det. Jeg synes, at hr. Niels Helveg Petersen skylder folketinget at give et klart og tydeligt svar, bare for én gangs skyld.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Hr. Mogens Voigt fik et meget klart svar. Vi finder det ikke antageligt at stille befolkningen løfter om skattelettelse i udsigt med den ene hånd, samtidig med at man med den anden hånd skal gennemføre betydelige budgetforbedringer. Det er jo, når det kommer til stykket, ét skridt frem og ét tilbage. Med det svar håber jeg også jeg har tilfredsstillet hr. Mogens Voigt.

Til fru Anne Grete Holmsgård kan jeg kun sige, at jeg udtrykkeligt her for et øjeblik siden gjorde opmærksom på, at det synspunkt, der er udtrykt i den socialdemokratiske dagsorden, kun er den halve sandhed om det problem. Der er behov for at gennemføre budgetforbedringer, der er behov for at gøre det på en sådan måde, at der tages hensyn til de svage grupper i samfundet.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Jeg synes, at vi med de fortolkningsbidrag, vi nu har modtaget, står over for en tekst, der i høj grad fortjener nærmere overvejelse; den kan i hvert fald ikke betegnes som værende en afværgedagsorden. Jeg vil gerne sige for vort vedkommende, at vi gerne vil tage den kritik til os, der ligger i, at man nok i en dagsorden mere præcist burde have sagt, at der ikke var basis for skattelettelse i den

aktuelle situation, og det vil vi gerne overveje.

Jeg vil gerne konkludere min forståelse af de svar, vi har modtaget fra hr. Niels Helveg Petersens side derhen, at dagsordenen, som den nu er foreslået, indeholder de to konkrete elementer, jeg nævnte i mit oprindelige spørgsmål til hr. Niels Helveg Petersen. I lyset af det vil vi overveje situationen.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Sidste år ville regeringen frigøre kræfterne i befolkningen – det lød flot. I år vil den modernisere: befolkningen skal befries for snærende vanetænkning, nye og utraditionelle veje skal prøves, gamle og stivnede strukturer skal brydes op – det lyder næsten visionært. Men helt ulogisk skal nytænkningen og opgøret med de gamle vaner ikke gælde det private erhvervsliv. Ingen eksperimenter her, tak! Det private erhvervsliv er i bund og grund sundt, det har blot haft alt for ringe vilkår. Men nu er kursen vendt. Erhvervslivet har genvundet troen på, at det igen kan betale sig at investere. Nu gælder det bare om at holde tungen lige i munden, snitte lidt mere i det fede og svulmende offentlige budget, presse indkomsterne lidt mere, yde lidt flere skattetilskud til aktieinvesteringer, så skulle opsvinget lige være der, og – understreges det – opsvinget vil fjerne arbejdsløsheden.

Det sidste er ganske enkelt nonsens. Der er ikke skygge af belæg for, at selv en vækst i den private sektor, der overstiger de mest optimistiske prognoser fra regeringen, kan afskaffe arbejdsløsheden.

Det eneste, den slags udtalelser er egnet til, er at pleje de uduelige gammelliberalistiske dogmer og stikke befolkningen blå i øjnene om, at den stigende elendighed vil føre til bedre tider engang ad åre.

For hvad var det faktisk, der skete under den kraftigste investeringsbølge i nyere tid, i 1960'erne og starten af 1970'erne? Ja, investeringerne steg for fuld kraft, produktiviteten steg også for fuld kraft, og beskæftigelsen faldt. Der kom ikke én eneste ekstra arbejdsplads i den private sektor i hele denne periode. Der blev 50.000 færre. Beskæftigelsen blev kun sikret af én eneste årsag, og det var, at den offentlige sektor udvidede.

De sidste ti år er der så forsvundet yderligere 50.000, ja, nærmere 60.000 arbejdsplad-

[Anne Grete Holmsgård]

ser i den forjættede private sektor. Hvor er det egentlig, regeringen henter belæg for sit blålys om, at stigende private investeringer kan skaffe 500.000 nye arbejdspladser i løbet af de næste ti år, for det er faktisk, hvad der skal til, hvis de arbejdsløse og hvis nytillkommerne til arbejdsmarkedet skal sikres beskæftigelse med denne metode?

Hvis vi nu bare foretog det tankeeksperiment – og det er et tankeeksperiment – at produktiviteten ikke steg, at der ikke blev investeret i ny teknik, så ville en fordobling af den nuværende industriproduktion kun sikre 60.000 nye arbejdspladser eller sagt med andre ord: der skal en femdobling til. Fem gange så mange plæneklippere, fem gange så mange kaffemaskiner, fem gange så mange truthorn osv. Det er det rene galimatias.

De positive resultater af regeringens hestekur på beskæftigelsen er da også totalt udeblevet. Siden regeringen trådte til, er 25.000 ekstra blevet kastet ud i arbejdsløshed. Regeringens egne økonomer regner med, at 35.000 yderligere går samme vej i 1984; til trods for at overskuddet, eller lad os bare kalde det profitten, i industrien blev næsten fordoblet fra 1980 til 1982, så faldt investeringerne, og der er ikke skabt én eneste ekstra arbejdsplads i den private sektor. Tværtimod kan vi konstatere, at arbejdsløsheden stiger, og at der bliver flere og flere langtidsarbejdsløse – 60.000 i år.

Realindkomsten gik samme vej nedad. Værst gik det for de rundt regnet 50.000 på varig hjælp: 3.050 kr. om måneden plus børnetilskud, der langtfra dækker, hvad det koster at have navnlig halvstore børn. Man kan leve for de penge, bevares, men kan man også leve værdigt i et samfund, der i øvrigt bygger på forbrug, forbrug og atter forbrug? Jeg finder det i hvert fald dybt uværdigt, at et flertal af satte rumper herinde ikke engang kan yde denne meget udsatte gruppe af børn og voksne anstændige levevilkår.

Næst i rækken stod de arbejdsløse og efterlønsmodtagerne, der som bekendt især kommer fra de ufaglærtes rækker. Så kom de offentligt ansatte og så LO-arbejderne. Venerne mærkede ikke noget til nedskæringerne. De selvstændige og dem med formuer kunne notere sig en fremgang. Bankerne er ved at overgå hinanden i smarte tilbud om at få lånt de bugnende kasser ud, så de kan for-

mere sig, og aktieejerne noterede en net ekstrasfortjeneste i form af kursgevinster på 30 mia kr. Det foregik med velvillig støtte fra de radikale; dér fik uligheden i samfundet lige en tak til. Det er den tak, der virkelig gør ondt, når man dukker ned bag de anonyme statistikker. Jeg er overbevist om, at det vil blive husket, og at de radikale vil blive takket for den indsats fra alle de tavse mødre, fædre, unge, gamle, efterlønsmodtagere og alle de andre, der nu kan se frem til at skulle holde for igen uden noget som helst andet synligt resultat, end at de får det dårligere og dårligere.

For hvad vil regeringens lovkatalog betyde? Hvad vil regeringens finanslovforslag betyde, hvis det gennemføres? Det vil betyde højere kontingenter til A-kasserne: 400 kr. ekstra. Det vil betyde ekstra skattestigninger. Det er det, man kalder en stigning af sygedagpengebidraget. Det vil betyde 1.200 kr. ekstra til sygesikring for en meget stor gruppe af befolkningen og langtfra kun de mest velstillede. Det vil betyde mindre børnetilskud, højere institutionstakster, mindre i mæketilskud, og for dem, der sidder alleryst på arbejdsmarkedet, rammer det selvfølgelig også allerhårdest. Det er dem, der vil blive ramt af anciennitetsreglerne, hvis de alligevel gennemføres. For at sætte tal på vil det betyde et smæk på op til 23.000 kr. på årsbasis, og det kan nok mærkes.

Men kan regeringen overhovedet få flertal for denne politik? Den gamle taktik med at tage munden fuld og så lade de radikale pille de værste ting ud mod til gengæld at stemme for alt det andet ser ud til at være blevet lidt vanskeligere efter de radikales landsmøde, også selv om udtalelserne fra det radikale landsmøde øjensynlig ikke engang kan formå den radikale gruppe herinde til at støtte en dagsorden, som er skåret ud af det samme landsmøde.

Til gengæld sker der det, at socialdemokratiet er i fuld færd med at byde sig til. Det ryger gennem luften med appeller til regeringen. Det gjorde det den 9. september, da vi havde den ekstraordinære samling, og appellerne er kommet igen og igen siden da, appeller om at skifte fremskridtspartiet ud og i stedet samarbejde med socialdemokratiet. De markante udtalelser mod regeringens politik, der faldt fra den socialdemokratiske ordfører sidste oktober, er vendt til appeller. Socialde-

[Anne Grete Holmsgård]

mokratiets krav for at indlede et egentlig økonomisk samarbejde med de konservative er, så vidt jeg har forstået, heller ikke ultimative.

Regeringen vil naturligvis helst ikke gå ind på indrømmelser. Den vil helst ikke gå ind på de krav, socialdemokratiet stiller. Den vil selvfølgelig helst føre det videre, som den er gået i gang med, men er det virkelig utænkeligt, at den vil rokke sig? Er det virkelig utænkeligt, at den vil gå på kompromis med socialdemokratiet, hvis det er det, der kan redde regeringen fra et valg? Jeg tror det egentlig ikke. Statsministeren har selv erklæret, at dagpengene jo ikke kan fastfryses til evig tid, og når den officielle undersøgelse om karensdagen er afsluttet, kunne det jo godt være, at regeringen ville erklære, at det så alligevel har vist sig, at reglerne rammer meget forskelligt, at de er svært administrerbare, og at der måske alligevel ikke er så stor grund til at opretholde dem, og mon dog ikke det skulle være muligt at komme med nogle indrømmelser på den ny varige hjælp, på fattighjælpen, f. eks. i form af nogle helt faste ydelser i boligtilskud? Gevinsten ved indrømmelser fra regeringens side vil i hvert tilfælde være åbenlys.

Til gengæld vil det være en katastrofe for lønarbejderne, hvis socialdemokratiet redder regeringen på målstregen fremfor at gøre det, som burde være det største arbejderpartis opgave, oppositionspartiets opgave, nemlig at mobilisere sine mange tusinde tilhængere for at få fjernet regeringen og så få etableret et virkeligt alternativ. For det er jo ikke noget alternativ, hvis socialdemokratiet påtager sig de radikales gamle rolle med at pille de værste ting ud af regeringens indgreb mod så til gengæld at sikre resten. Det vil gøre krisepolitikken mindre smertefuld, det er klart, men det vil ikke ændre hovedlinjen.

Det vil betyde, at de mere perspektivrige forslag, som socialdemokratiet har lagt på hylden, vil lægge på hylden, kun kan – og det ved alle, og det ved socialdemokratiet – gennemføres med støtte fra venstrefløjen. Resultatet vil også være, at fagbevægelsen vil stå endnu mere splittet, end den er i dag. Passiviteten og mismodet vil brede sig endnu mere, og de mange tvivlende socialdemokrater vil have endnu mere vanskeligt ved at handle. Herfra, fra et samarbejde, fra at redde den borgerlige regering på målstregen, er

springet jo egentlig ikke så forfærdelig langt til en rigtig SK-regering, hvis man først har taget det første skridt. Det vil være et spring, der vil blive hilst velkommen i industrien og i metalarbejderforbundet – ingen tvivl om den sag. Men mest eklatant er det måske, at denne udvikling viser, at socialdemokratiet ikke har formået at anvende oppositionsperioden til at styrke et egentligt alternativ til den borgerlige regering. Partiet har vaklet hid og did. I oktober blev der tordnet mod regeringens indgreb, men den automatiske dyrtidsregulering kunne partiet ikke love at genindføre. Der blev tordnet mod nedsættelserne af den supplerende understøttelse, men partiet magtede ikke at få fødderne op af hullerne, da havnearbejderne gik i strejke for at få fjernet indgrebet.

Socialdemokratiet blev klamt ved raketterne – helt fint – men turde alligevel ikke løbe linen ud og vælte regeringen på spørgsmålet. Tiden er ikke moden, lod socialdemokratiet det ane, indgrebene skulle virke lidt længere, så ville fagbevægelsens medlemmer komme op på dupperne, erklærede LOs formand, men det gør de ikke, fordi de hverken kan finde frem eller tilbage i socialdemokratiets tvetydige meldinger og elendige passivitet. En passivitet og slingren, der langsomt har fået placeret den socialdemokratiske gruppe herinde på højrekanten af den berømte midte, på den forkerte side af det skel, der helt indlysende burde gå mellem socialdemokratiet og de borgerlige partier, og som nu i stedet for går midt ned gennem socialdemokratiets egne rækker. På den ene side en Charles Hansen, der erklærer, at der ikke eksisterer én eneste reel modsætning mellem arbejdsgivere og arbejdere, på den anden side en SiD-formand, der erklærer, at klassekampen er blevet skærpet, siden den borgerlige regering trådte til.

Det er på høje tid, at den socialdemokratiske gruppe får flyttet sig over på den anden side af skillelinjen. Vi skal gerne gøre vores for at hjælpe dem på vej. Men det er lige så indlysende klart, at socialdemokratiet kun flytter sig, hvis de bliver presset så tilstrækkelig hårdt fra deres egne medlemmer uden for folketinget, ude på arbejdspladserne, ude i boligbevægelsen, og hvor de ellers er, så de føler sig tvunget til at ændre kurs herinde. Det pres kan kun komme fra disse mennesker, og det er på høje tid, det kommer, men

[Anne Grete Holmsgård]

det skal være så kraftigt, og det skal lyde så højt, at det kan høres helt herinde så eftertrykkeligt, at socialdemokratiet bliver nødt til at opgive appellerne og få sat virkelig skub i at være et oppositionsparti, som er et oppositionsparti, og som tager opgaven med at formulere et reelt alternativ til regeringen alvorligt.

Som et lille bidrag til at få fjernet regeringen vil vi gerne sige nu, at vi støtter det dagsordensforslag, der er fremsat af socialdemokratiet.

Steffensen (KrF):

Kristeligt folkeparti kan tilslutte sig statsministerens redegørelse og vedstår sin forpligtelse og sit regeringsmedansvar.

Den politik, som firkløverregeringen begyndte sidste år, og de positive resultater, den allerede har medført, fortæller klart, at den økonomiske hovedlinje skal fastholdes. Den model, regeringens økonomiske politik er bygget over, fremlagde kristeligt folkeparti allerede i sin økonomiske plan i 1977, og det er jo indlysende, at hvis partierne her i folketinget dengang havde haft vilje til at gennemføre den nødvendige indkomstpølitik, havde landets økonomiske situation i dag været betydelig bedre, og vi havde været fri for at foretage de indgreb, som nu er nødvendige for at sikre vort sociale system og vort sikkerhedsnet.

I virkeligheden er regeringens politik et forsvar for det velfærdssamfund, vi alle vil værne. Selv om besparelserne er store og mærkbare for befolkningen, er realiteterne alligevel, at de er det mindst mulige, hvis de virkelig skal have nogen effekt, og det kan illustreres med nogle få tal.

For hver 100 kr. staten har som indtægt i 1983, giver vi 140 kr. ud, og for hver 100 kr. staten har i indtægt i 1984, giver vi 135 kr. ud, og det er under forudsætning af, at finanslovens rammer fastholdes. Det er altså kun reelt en besparelse på 5 kr. ud af hver 100, der er tale om. Det kan være smerteligt nok, men det er absolut det mindste, der kan være tale om, hvis den økonomiske politik skal føre til, at vi kan fastholde den positive udvikling, vi har oplevet indtil nu.

Den positive påvirkning, regeringens politik har haft for såvel betalingsbalance som statsfinanserne i 1983, er både en nødvendig

og en ønskelig udvikling, for ellers har vi ingen muligheder for at få vor konkurrenceevne forbedret, så vi kan få vort erhvervsliv i gang og dermed få gjort noget effektivt ved beskæftigelsen.

Der har været talt af andre ordførere her i dag stærke ord om, at der ikke er gjort eller sagt noget effektivt om arbejdsløsheden. Kristeligt folkeparti mener, at vi ved at få gjort vort erhvervsliv funktionsdygtigt igen er med til at afhjælpe arbejdsløsheden, og vi mener i øvrigt, at det er den eneste frugtbare vej fremover.

I den forbindelse hilser kristeligt folkeparti med stor tilfredshed, at man erkender, at det er de små og mellemstore virksomheder, der er drivkraften i hele den økonomiske udvikling. Det er det, fordi det er her, man hurtigt kan omstille sig til og indstille sig på en nicheproduktion til vort teknologiske samfund, uden at der er alt for store investeringer. Kristeligt folkeparti ser også med tilfredshed på, at regeringen vil gøre det nemmere for virksomhedsmedarbejderne at erhverve sig aktier i egen virksomhed. Det betyder en spredning af ejendomsretten, som kristeligt folkeparti anser for at være meget positiv.

Vi hilser ligeledes det element velkommen, hvor statsministeren i sin redegørelse siger, at der skal gøres noget ved landbrugets aktuelle problemer. Det gælder både gældsproblemerne og de problemer, der er en følge af det dårlige høstudbytte. Vi er også tilfredse med, at statsministeren nævner, at der snarest må gennemføres en langsigtet løsning af landbrugets renteproblemer, så der kan blive skabt grundlag for en øget selvfinansiering. Efter vor opfattelse burde en sådan løsning allerede være gennemført i sidste samling. Det lykkedes ikke; nu er det tilfredsstillende, at også statsministeren mener, at det haster at få det gennemført.

Men ikke mindre interessant var afsnittet i statsministerens tale om, at regeringen agter at gennemføre en skattereform med hensyn tagen til hele socialområdet. Det er et ønske, som kristeligt folkeparti i mange år har haft. Vi har bidraget til det forberedende arbejde og håber, at resultatet bliver, at vi får en sikring af en rimelig fordeling af skattebyrden, så det enkelte familiemedlem og især de enkelte ægtefæller får en friere dispositionsret.

Kristeligt folkeparti finder, at det er nødvendigt, at mulighederne for såvel deltidsjob

[Steffensen]

som flekstid udvides både i den offentlige og i den private sektor, og vi vil i den kommende samling også arbejde for, at de nødvendige initiativer til at sikre organisationsfriheden for den enkelte borger tilvejebringes.

Jeg forstod på venstres ordfører, hr. Tørnæs, at det ville venstre også medvirke til. Som bekendt har vi fremsat forslag herom mange gange i folketinget; vi mener, det er en menneskeret, at man kan organisere sig frit, en ret, som efter vores opfattelse burde være grundlovssikret. Men den omstændighed, at et andet regeringsparti også aktivt går ind i den problematik, gør jo mulighederne for at få tingene løst større, ligesom vi også sidste gang, vi havde forslaget fremme i folketinget, havde medforslagsstillere både fra venstre og det konservative folkeparti.

Der bør arbejdes for at fremme respekten for det huslige arbejdes betydning og værdi. Vi ved alle, hvor vigtigt det er, men en kendsgerning er det, at det ikke værdsættes tilstrækkeligt i samfundet. Kristeligt folkeparti vil i regeringen søge vor tanke fremmet om, at man på visse betingelser får indført en ordening, hvorved en familie, som tager et ungt menneske i huset, skal have mulighed for at fradrage i skatten 50 pct. af lønnen til den unge. Det ville være et led i bekæmpelsen af ungdomsarbejdsløsheden, og det ville også være et led i mange unges nødvendige huslige oplæring.

Jeg lyttede med særlig interesse til statsministerens tale om justering af folkeskolen. Kristeligt folkeparti vil arbejde konstruktivt for, at man når frem til en løsning, der bevarer de små skoler, og at vi når frem til at få prøverne i folkeskolen ændret sådan, at de svarer til det niveau, eleverne er undervist på, samtidig med at vi får en forenkling af hele prøvesystemet.

Vi ved alle, at både højskolerne og efterskolerne i vort land er et meget vigtigt led i hele opbygningsarbejdet omkring undervisning og folkelig oplysning i vort land. Også disse skoleformer har naturligvis måttet bidrage med væsentlige besparelsesbeløb på finansloven for 1984, men jeg vil gerne benytte lejligheden til at takke undervisningsministeren, fordi han har vist stor forståelse for skolernes særlige strukturelle problemer. Det har ført til, at man nu sammen med skolernes organisationer har fundet frem til besparelser i forståelse med hinanden, og som

skolerne også kan leve med, uden at det skal hindre deres aktiviteter til fri udfoldelse.

Kristeligt folkeparti er tilfreds med statsministerens bemærkninger om regeringens miljøpolitik. Vi ser med forventning frem til de redegørelser, som er bebudet af miljøministeren, og her tænker jeg ikke mindst på redegørelsen om de små øers forhold og herunder specielt den permanente trafikstøtte til de små øer, for at vi kan bevare deres struktur. Vi mener, at det er meget væsentligt, at vi får en sådan lov vedtaget her i folketinget, hvis vi samtidig – og det er vi vel enige om alle sammen – gerne vil bevare de små øer som et nødvendigt og godt element i den danske samfundsstruktur. I miljøpolitikken spiller ikke mindst miljøstøtten en væsentlig rolle. Skal vi gøre noget afgørende ved de alvorlige forureningstendenser de forskellige steder, er det afgørende nødvendigt, at staten kan indskyde midler, for at erhvervenes konkurrenceevne ikke skal svækkes, når vi samtidig vil bevare og beskytte vort miljø.

Kristeligt folkeparti er også tilfreds med, at statsministeren tilkendegav, at regeringen vil styrke den forebyggende indsats mod alkoholisbrug og brug af narkotika. Det har altid været kristeligt folkepartis politik, at samfundet burde yde en langt større indsats, end vi gør i dag, på dette område. Vi kunne således begynde med en revision af den såkaldte beværterlov. Det er netop sådan, at restauratørerne gang på gang har givet udtryk for, at man burde begrænse antallet af udskænkingssteder. Det ville i øvrigt også være efter mange kommuners ønske.

Det er vigtigt, at man i stramme økonomiske tider får prioriteret rigtigt, og her finder kristeligt folkeparti det helt rigtigt, at regeringen vil prioritere forskningen højt. Vi vil her specielt pege på det vigtige i forskningen på institutionsområdet med henblik på, at ældre kan blive hjemme i deres hjem noget længere under trygge forhold, idet de moderne hjælpemidler, den moderne teknologi kunne tages i brug på dette område, sådan som f. eks. Industrirådet også har påpeget. Der er næppe tvivl om, at vi inden for den samme økonomiske ramme kunne finde frem til at bruge midlerne måske endda betydelig bedre, end tilfældet er i dag, og det er i hvert fald nødvendigt at få intens forskning på området, så man kan få problemerne klarlagt. I øvrigt er forskningen på alle felter en ting,

[Steffensen]

som vi ser med tilfredshed regeringen prioriterer højt.

Kristeligt folkeparti vil nøje følge den tekniske udvikling, vi oplever, og vi vil i regeringen tage de nødvendige initiativer for at bevare respekten for menneskeværdet. Ligeledes vil vi både i national og international sammenhæng være med til at udbygge respekten for menneskelivet. Det er humanisten, forskeren og videnskabsmanden Albert Schweitzer, der engang har sagt, at det folk, der mister ærefrygten for livet, har underskrevet sin egen dødsdom. Det er alvorlige ord, som også dette folketing nøje må overveje.

Men hvad der er vigtigere end alt andet, er det fundament, som samfundet bygges på; derfor vil kristeligt folkeparti fastholde det kristne menneskesyn og kulturgrundlag, hvor familien og især børnefamilien sikres på de bedst mulige vilkår. Her vil jeg gerne sige ligeud, at jeg savner klare formuleringer om børnefamiliernes forhold. Det lykkedes jo i forhandlingerne at bevare børnetilskuddene for de økonomisk svage grupper i vort samfund, og kristeligt folkeparti forventer naturligvis, at regeringen fortsat viser forståelse på dette vigtige område. Disse forventninger bygger vi på statsministerens ord om, at regeringen er villig til at rette op på de utilsigtede virkninger, som de strammere økonomiske vilkår har fået visse steder, især for familier og familier med børn.

Men vi glæder os over, at det er lykkedes at friholde u-landsbistanden for besparelser, så vi i 1984 når op på 0,74 pct. af bruttonationalproduktet. Alt andet taget i betragtning må man sige, at vi med de gode vilkår, vi har i Danmark, ikke kan tillade os ikke at unde mennesker, der lider så stor nød ud over Jorden, en del af vort nationalprodukt – en ganske lille del er det jo. Vi glæder os derfor over, at regeringen vil fastholde dette, og at der er tilslutning hertil i folketinget.

Selvfølge ligt måtte statsministerens åbningstale og i øvrigt også ordførernes indlæg her i dag først og fremmest være præget af økonomi; det siger sig selv, når man tænker på, at det er de økonomiske problemer, der er afgørende for vore tiltag og for, hvad vi i øvrigt kan foretage fremover. Men det går vel an her til sidst, kort efter at vi har fejret Grundtvigs 200 års dag, at sige, at dansk folkelighed, når den har virket bedst, og når

den har sat de smukkeste frugter og givet de smukkeste resultater i vort folk, altid har været båret af ånd og ikke af materialisme. Skal vi derfor bygge et menneskeværdigt samfund op for fremtiden, må vi gøre rig brug af vor nations åndelige ressourcer.

Steenholdt (Grøn l.):

Statsminister Poul Schlüter har for nylig været i Grønland og har således på nærmeste hold set de fælles danske og grønlandske problemer. Han har sikkert også imellem festlighederne i anledning af sit første besøg som statsminister gjort sig nogle tanker om mulige løsninger eller bare en lettelse af disse problemer. Det var mig derfor en skuffelse, at statsministerens hilsen til Grønland i åbningstalen kun varede et par sekunder. Jeg håber ikke, at disse sekunder skal opfattes som målestok for statsministerens og regeringens interesse for problemerne, såvel de problemer, der er specielle for Grønland, som dem, der er fælles for Danmark og Grønland.

Det eneste, statsministeren sagde om Grønland, var, at regeringen vil støtte Grønland i udmeldelsesforhandlingerne med EF. Jeg må konstatere, at den forhenværende socialdemokratiske statsminister og den nuværende borgerlige statsminister har afgivet samme løfte til Grønland fra denne talerstol. Det er for mig en skuffelse, at de har vendt ryggen til den store minoritet i Grønland for så vidt angår EF-problematikken. Ja, vi vender nok tilbage til det samme emne, når Grønland meldes ud og følgerne deraf til den tid på ny vurderes.

Jeg kunne have tænkt mig at høre noget om, hvad regeringen vil gøre ved den inflation, der bekymrer den grønlandske befolkning: pengene, arbejdslønnen, erhvervsindtægterne og de sociale ydelser bliver mindre og mindre værd. Prisernes himmelflugt domineres af de to store statslige organer, nemlig den kgl. grønlandske handel og Grønlands tekniske Organisation. På denne baggrund ville det interessere mig meget at høre om, hvad regeringen agter at gøre ved dette problem. Spørgsmålet er meget aktuelt i Grønland. Inflationen udhuler dag for dag de spinkle muligheder for erhvervsvirksomhed i Grønland; trods store tilskud til produktionssektoren fra såvel stats- som landskasse går

[Steenholdt]

det skidt. Det grønlandske erhvervsliv er meget sårbart, og en streng vinter som den, vi oplevede sidste vinter, er nok til at ødelægge mange erhvervsdrivendes økonomi. På denne baggrund er det absolut nødvendigt, at landsstyret og den danske regering tager hinanden i hånden og i fællesskab finder ud af, hvad der kan gøres for at lette dette store problem. Bare en antydning i åbningstalen havde været meget velkommen, for så vidste man da, at regeringen i det hele taget gjorde sig tanker herom.

Jeg kunne have ønsket mig at høre noget om de amerikanske planer om opstilling af yderligere forsvarsanlæg i Grønland. Det er et spørgsmål, som optager sindene i Grønland, og som bekymrer den grønlandske befolkning. Som repræsentant for atassutpartiet vil jeg ikke løbe fra medansvaret for Danmarks og Grønlands holdning til den forsvarsalliance, som vi samarbejder med. Jeg ved, at et sådant samarbejde har sin pris. Det, jeg efterlyser i denne forbindelse, er åbenhed og orientering om dette spørgsmål til den grønlandske befolkning. Åbenhed – selvfølgelig med den fornødne hensyntagen til emnets karakter – og intens orientering til den grønlandske befolkning kunne muligvis afsløre, at bekymringen er ubegrundet, eller at disse anlæg måske har en sådan betydning for den vestlige verdens forsvar, at vi må acceptere dem som pris for vores samarbejde med NATO. Jeg beder regeringen om at drage omsorg for, at den grønlandske befolkning bliver orienteret meget grundigt om dette spørgsmål.

I den senere tid har der i Grønland og i Danmark været debat om grønlændernes holdning til de danskere, som tager ophold i Grønland for en periode for at udføre en eller anden funktion i det grønlandske samfund. Jeg har med bekymring konstateret, at de to koalitionspartier i landstinget, siumut og inuit ataqtigiit, på en – efter min mening – rigtig klodset måde har forsøgt at demonstrere deres grønlandske identitet. Dette er, ikke mindst i Danmark, blevet opfattet som en uvenlig holdning fra grønlandsk side over for de danske familier, som er blevet kaldt til Grønland, fordi vi har brug for dem. Måtte jeg for det første understrege, at det grønlandske samfund slet ikke kan undvære denne arbejdskraft. Måtte jeg for det andet fra denne talerstol slå fast over for den danske

befolkning, at det største parti i Grønland, atassutpartiet, og de mange grønlændere, som sympatiserer med atassuts grundholdning i dette spørgsmål, byder dem hjertelig velkommen til Grønland, ikke bare som arbejdsheste, men også som medmennesker.

Når det er sagt, vil jeg gerne appellere til de organer, som udvælger arbejdskraften til Grønland, om at tage det størst mulige hensyn til, at arbejdsløsheden i Grønland er stor. Lad os undgå situationer, som kan skabe bitterhed i den grønlandske befolkning.

Jeg vil gerne sige tak til de regeringsmedlemmer og folketingsmedlemmer, som i sommer har ofret tid på et besøg i Grønland. Jeg håber, at deres rejser har været udbytterige.

Jeg glæder mig til arbejdet i den folketingssamling, som nu er indledt. Ligesom tidligere vil jeg nok flittigt bruge min stol dernede i salen. Jeg har fra denne plads nydt mange elegante orddueller, når de mest veltalende af de ærede medlemmer ruller sig ud. Men jeg har også til tider undret mig, når de forskellige partier i sager, der er af vital fælles betydning for befolkningen i Danmark, har vist en holdning, som viser, at de partipolitiske hensyn vejer tungere, end hvad der i realiteten måtte være bedst for landet. Jeg er selvfølgelig i den misundelsesværdige situation, at jeg i folketinget er alene om at repræsentere mit parti; jeg behøver hverken være bange for at miste mandater eller håbe på at vinde nogle ved partipolitiske manøvrer.

Jeg har på fornemmelsen, at det bliver et vanskeligt folketingsår. Alle erkender, at Danmark er i alvorlige økonomiske vanskeligheder, selv om der nu er varsler om, at vi går bedre tider i møde. Jeg tror, at der i de kommende måneder vil være behov for stor samarbejdsvilje tværs over partigrænserne. Jeg tror, der bliver behov for realistisk tænkning. Fra min lidt særegne position i folketinget vil jeg gerne tillade mig at give mine ærede kolleger her i salen det velmente råd at overveje, om der i dette folketingsår bliver plads til de kæpheste, hvert parti hæger om. Lad kæphestene dog få et sabbatår! Partiet skal nok overleve det, hvis det ellers fortjener at overleve. I har et pragtfuldt land med uanede muligheder. Red det dog i fællesskab, mens tid er!

Preben Lange (Grøn.):

[Preben Lange]

Når jeg har ønsket at tage ordet i forbindelse med folketingets åbningsdebat på baggrund af statsministerens åbningstale, er det selvsagt ikke, fordi statsministerens omtale af Grønland var af et sådant omfang, at det i sig selv gav anledning til bemærkninger fra grønlandsk side. Statsministeren sprang let og elegant hen over situationen i Grønland med de problemer, de seneste to års isvintre har givet, og med de problemer, der i disse dage er omkring overenskomstsituationen. Ja, man fristes til at sammenligne statsministerens omtale af Grønland i åbningstalen med en kendt hilsen til søens folk. Dette er ikke sagt i en kritisk eller ironisk mening. Jeg forstår det tværtimod som udtryk for statsministerens anerkendelse af hjemmestyrets voksende ansvarsområde, som medfører, at flere og flere sager enten klares af hjemmestyrets egne institutioner, landstinget eller landsstyret, eller også drøftes direkte mellem den danske og den grønlandske regering.

Mit indlæg i denne debat skal derfor ikke opfattes som en direkte opfordring til regeringen om at blande sig mere i grønlandske anliggender, men snarere som en præcisering af en række problemstillinger og vores syn på disse.

For så vidt angår overenskomstsituationen i Grønland skal jeg for det første til tingets almindelige orientering gøre et par betragtninger vedrørende forskellen mellem det danske og det grønlandske arbejdsmarked. Mens det private arbejdsmarked er altdominerende her i Danmark, er det offentlige arbejdsmarked dominerende i Grønland og udgør skønmæssigt 70 pct. af hele det grønlandske arbejdsmarked. Det betyder, at det offentlige er prissættende i Grønland. Med andre ord er det ikke de samme forhold, der gør sig gældende, når man skal vurdere, om profitten går direkte i de private arbejdsgivers lommer eller som for Grønlands vedkommende går i det offentlige kasser. I vurderingen af den grønlandske overenskomstsituation er det meget vigtigt, at man gør sig de meget væsentlige forskelle mellem det danske og det grønlandske arbejdsmarked klart.

Det er endvidere vigtigt, at man er klar over, at der er meget nøje sammenhæng mellem dansk økonomi og grønlandsk økonomi. Forholdet er nemlig det, at en stor del af den grønlandske økonomi er baseret på de bloktilskud, folketinget træffer beslutning om og

lov giver om hvert tredje år. Det er jo en kendsgerning, at den automatiske dyrtidsregulering er suspenderet her i Danmark. Med den meget nøje sammenhæng mellem dansk økonomi og grønlandsk økonomi kan det derfor ikke undgås, at vi, hvad enten vi kan lide det eller ej, overvejer at begrænse den automatiske dyrtidsregulering i Grønland i lyset af, at man i Danmark allerede har gjort det. Sagen er nemlig den, at hvis vi i Grønland fortsat kører videre med den automatiske dyrtidsregulering, medens den er suspenderet her i Danmark, vil det bevirke, at vi fortsat vil køre med en meget høj inflationsrate i Grønland, medens inflationsraten i Danmark kun er på ca. det halve af inflationen i Grønland.

Når de statslige bloktilskuds store betydning for Grønlands økonomi tages med i betragtning, må man deraf også kunne forstå, at en alt for høj inflationsrate i Grønland i forhold til en dansk inflationsrate vil medføre en betydelig udhulning af de grønlandske kasser. Det forholder sig nemlig således, at bloktilskuddene til Grønland reguleres på baggrund af en reguleringsfaktor, som anvendes her i Danmark. Med andre ord er reguleringsmetoden for bloktilskuddet til Grønland baseret på den danske inflation.

Hvis man accepterer, at den grønlandske inflationsrate fortsat skal være det dobbelte af den danske inflationsrate, bl.a. som følge af at man i Grønland kører videre med den ubegrænsede automatiske dyrtidsregulering, vil bloktilskuddenes købekraft dermed være tilsvarende formindsket. Grønlands hjemmestyres opgaver vil derimod ikke være formindskede, idet det drejer sig om opgaver, som staten hidtil har varetaget, og som fremover skal varetages af Grønlands hjemmestyre på et økonomisk grundlag, som er baseret på dette bloktilskud.

Derfor har vi, i lyset af at man i Danmark har suspenderet den automatiske dyrtidsregulering, lagt vægt på, at man prøver at forhandle sig frem til en begrænsning, altså ikke en suspension, men en begrænsning af den automatiske dyrtidsregulering i Grønland. Dette har vi gjort dels for at undgå, at Grønlands hjemmestyre får helt anderledes hårde vilkår for at varetage de funktioner, det hidtil efter hjemmestyrets overtagelse har varetaget, dels for at undgå at skulle belaste de grønlandske borgere yderligere gennem for-

[Preben Lange]

højet beskatning og således skabe dækning for den mindre købekraft, bloktilskuddet hermed ville have fået.

Når dette er sagt, ønsker vi også i forbindelse med overenskomstsituationen i Grønland over for regeringen at understrege, at de seneste to års isvintre ikke alene har skabt problemer for fiskerne, men i allerhøjeste grad for fiskeindustriarbejderne i Grønland. Når man vurderer de grønlandske indkomster på SIK-området for så vidt angår fiskeindustriarbejdere, må man derfor også være opmærksom på, at det giver et falsk billede blot at vurdere lønningerne ud fra den overenskomstmæssige timeløn. Beskæftigelsesgraden inden for fiskeindustrien er af nævnte årsager meget lav i forhold til normal beskæftigelsesgrad.

Jeg har med glæde noteret mig, at ministeren for Grønland og Grønlands landsstyre har truffet en aftale af 5. juni d.å. vedrørende en prisdæmpningspolitik i Grønland. Det er meget nødvendigt, at inflationen søges begrænset også ad denne vej. Det er meget nødvendigt, hvis regeringens og landsstyrets fælles antiinflatriske bestræbelser kan bære frugt.

Jeg har med glæde konstateret, at denne aftale allerede har bevirket, at ellers planlagte takstforhøjelser inden for KGH-transportområdet har kunnet undgås, idet Grønlands landsstyre og ministeren for Grønland i fællesskab har skaffet dækning for de mindre indtægter, der ellers skulle skaffes dækning for gennem takstforhøjelser. Dette betragter jeg som det hidtil mest kontante bevis for, at aftalen af 5. juni 1983 har sin berettigelse og således er til at stole på.

Fra siumuts side ønsker vi igen at understrege over for regeringen, at vi arbejder på en forhandlingsløsning af den aktuelle overenskomstsituation i Grønland. Det kan ikke være i nogens interesse, at man prøver at finde andre løsninger end forhandlingsløsningen. En forhandlingsløsning betyder, at parterne må overveje deres stilling, at parterne igen må sætte sig til forhandlingsbordet og tage det hensyn, der skal tages til SIK, og det hensyn, der skal tages til den grønlandske samfundsøkonomi, som er i det grønlandske folks fælles interesse inklusive SIKs og alle andre borgeres.

Dernæst vil jeg lige nævne de forhandlinger, der er i gang vedrørende Grønlands

hjemmestyres overtagelse af KGHs produktions- og eksportdivision. I den forbindelse er det vigtigt at understrege, at hjemmestyrekommissionens grundprincipper går ud på, at hjemmestyret kommer til at drive disse områder på de samme finansielle vilkår, som staten har haft, mens områderne var i statslig regie.

Jeg har bemærket, at hjemmestyret og staten i længere tid har været uenige om, på hvilken måde tilskudssystemet til produktions- og eksportdivisionen skal løses i forbindelse med divisionens overførelse til Grønlands hjemmestyre. Men jeg har med glæde erfaret, at der er sket en betydelig og positiv tilnærmelse mellem staten og hjemmestyret i dette spørgsmål. Jeg håber derfor, at sagen løses snarest gennem en aftale mellem regeringen og landstinget. Kun på den måde vil Grønlands hjemmestyre kunne give tilsagn om at overtage produktionssektoren pr. 1. januar 1985.

Når jeg understøtter nødvendigheden af, at man træffer en aftale, og at man fra begge parter side holder en aftale, er det ikke for at antyde, at jeg generelt ikke har tillid til ministeren for Grønland. Jeg understreger det, fordi det netop har vist sig, at det er nødvendigt at understrege over for regeringen, at også denne regering er ansvarlig for, at hjemmestyrets grundforudsætninger følges.

I forbindelse med regeringens nedskæring på 95 mill. kr. i Grønlandsbudgettet, inklusive nedskæringen af statens bloktilskud, har jeg været kritiseret fra forskellig side for den kritiske holdning, jeg har indtaget. Jeg har imidlertid gjort det, fordi jeg fandt denne handling som værende i strid med de dansk-grønlandske aftaler i hjemmestyrekommissionen om, at bloktilskud fastsættes for en 3-årig periode, og at der i denne periode ikke skal ske ændringer i det bloktilskud, man allerede har vedtaget. Det er således nødvendigt at understrege, at aftalerne om finansiering af produktions- og eksportdivisionen må være af en sådan art, at man kan stole på dem, således at man ikke kort tid efter produktionens og eksportens overgang til hjemmestyret begynder at lave om på dette grundlag. I så fald ville der være tale om, at hjemmestyret overtager områder på falske forudsætninger.

Jeg håber ikke, at der i folketinget eller regeringen er en opfattelse af, at overførelse

[Preben Lange]

af sager fra stat til hjemmestyre får karakter af, at man fra statens side hurtigst muligt vil give slip på områder, som man ikke bryder sig særligt om. Hjemmestyrets overtagelse af sagsområdet skal være udtryk for en politisk udvikling i Grønland og ikke en tendens til eskapisme fra statens side.

Jeg har med glæde noteret mig, at ministeren for Grønland under sine drøftelser med Grønlands landsstyre ligesom har åbnet op for, at Grønlands hjemmestyre kan træffe beslutning om, hvorvidt der skal opføres en rejefabrik i Aasiaat eller ikke. Jeg har forstået, at ministeren for Grønland har indtaget dette standpunkt i lyset af, at det forventes, at Grønlands hjemmestyre overtager produktions- og eksportdivisionen pr. 1. januar 1985. I siumut lægger vi meget vægt på, at denne disposition bliver til gavn for den arbejdsløshedshærgede kommune Aasiaat, idet vi i denne kommune har landets største arbejdsløshed. Vi lægger i siumut også vægt på, at opførelsen af en Aasiaatfabrik sker på en måde, der er forsvarlig for råvareleverancerne til de øvrige Diskobugtkommuner. Vi lægger således afgørende vægt på, at rejefiskeriet i Diskobugten reguleres sådan, at det undgås, at der med en udvidelse af rejefabrikskapaciteten gennem opførelsen af en rejefabrik i Aasiaat skabes problemer med hensyn til grovvareleverancer til de øvrige lige så berettigede rejefabrikker i Diskobugten.

For så vidt angår Grønlands udmeldelsesforhandlinger skal jeg ikke bruge tiden til at udtale mig ret meget, idet det drejer sig om forhandlinger, der foregår i disse dage. Generelt skal jeg blot sige, at det, vi fra partiet siumuts side lægger megen vægt på, er, at den tidsfrist, vi arbejder med, må og skal overholdes, dvs. at Grønland melder sig ud af Fællesskaberne pr. 1. januar 1985.

Dernæst vil jeg som en generel bemærkning anføre, at EFs hidtidige udgangspunkt i forhandlingerne har været, at EF efter Grønlands udmeldelse ønsker, at det fiskeri, der har fundet sted i medlemskabsperioden, efter Grønlands udmeldelse af Fællesskaberne skal ligge på det niveau, EF måtte træffe aftale om.

Til allersidst skal jeg blot sige noget om rigsfællesskabet i almindelighed og den måde, det forvaltes på og opfattes på blandt folk både i Grønland og Danmark. Jeg har med den største beklagelse noteret mig, at

der i visse dele af den danske presse er tendens til ligesom at opfatte de bestræbelser, vi udfolder i Grønland med hensyn til bl.a. at undgå en meget stor arbejdsløshed gennem en nødvendig regulering af tilgang af arbejdskraft i Grønland, som værende udtryk for antidansk holdning fra grønlandsk side. Lad mig så kraftigt, som det er muligt, understrege, at vi fra siumut intet ønske har om at genere Danmark. Vi er interesseret i godt og frugtbart rigsfællesskab med Danmark. Der må ikke være racistiske tendenser i dette rigsfællesskab. Lad mig appellere til regeringen om at medvirke til at dæmpe ned for de racistiske tilbøjeligheder, som kan tydes gennem visse dele af pressen, og for tendensen til foragt for grønlandere og hån mod menneskerettigheder, som mange gange skyldes manglende information. Vi varetager vores del af ansvaret for at undgå kedelig racisme, racisme i det hele taget, i Grønland. Jeg håber, at regeringen vil bidrage med at bekæmpe tilsvarende racistiske tendenser her på denne side af Atlanterhavet.

Lindenskov (S):

Selv om der nok kan siges en hel del om statsministerens redegørelse, vil jeg dog begrænse mig til at påpege et par af de særlige forhold, der drejer sig om Færøerne, Færøernes erhvervsliv om mulighederne for en tilfredsstillende udvikling for vores hovederhverv. Her bliver problematikken omkring fiskeriet det afgørende, specielt mulighederne for at fange den nødvendige mængde fisk, vores råvaregrundlag. Her er situationen den, at erhvervslivet næsten ustandselig må være på vagt med hensyn til nødvendige omlægnings- og oftest meget finansieringskrævende, både hvad angår omlægningsgrad og ikke mindst med hensyn til at finde finansieringsmodeller, der er gode nok og er brugelige. For fangstmulighederne er i høj grad betingede af, at vi kan finde finansiering til at tage fisken dér, hvor den findes, og hvor den er mest lønsom. Dette er politiske opgaver, som ethvert politisk styre på Færøerne har som sin fornemste opgave at finde de bedste løsninger på.

Det var ikke meget, statsministeren havde at sige om færøske forhold i sin redegørelse, men vi er glade for at høre fra statsministerens egen mund, at regeringen fortsat vil yde

[Lindenskov]

Færøerne al mulig støtte til at opnå de bedst mulige resultater med fællesmarkedet. For her må vi sige, at der behøves støtte.

Jeg vil også understrege, at vi stadig væk og fremdeles har et stort behov for at finde støtte til de finansieringsformer, vi *må* have på Færøerne, således at fiskeflåden, dvs. vort hovedeksistensgrundlag, til enhver tid kan opnå acceptable finansieringsmuligheder. For Færøerne skal fremdeles fange halvdelen af sine råstoffer uden for eget territorium, og dog er dette en betydelig ændring på ganske få år; hvor vi i midten af 1970'erne kun fik de 17 pct. af råvarerne ved Færøerne, var fangsten i 1982 hele 55 pct. i eget område.

Derfor er det fremdeles af allerstørste betydning for den færøske økonomi, dvs. vores eksistens, at vi kan opnå fiskeriaftaler med andre lande, og jeg vil til slut blot understrege denne kendsgerning, også når det gælder at få en aftale med fællesmarkedet.

Johs. M. Olsen (V):

Da den nuværende regering trådte til og overtog regeringsmagten for et år siden, nævnte statsministeren i sin første åbningsredegørelse her i tinget, at de politiske problemer i Danmark havde fået lov til at vokse sig alt for store, og at der var blevet brug for en ny politik, der bl.a. skulle forbedre arbejdspladsernes konkurrenceevne og rette op på økonomien. Efter at den nuværende regering har siddet sit første år ved regeringsmagten, kunne statsministeren i sin åbningsredegørelse i det nye folketingsår, 1983-84, påvise de positive resultater af den borgerlige regerings førte politik, og jeg synes, der er opnået et meget stort antal resultater i det forløbne år i den rigtige retning.

I sin åbningstale i år siger statsministeren: »Resultatet af regeringens, af folketingets, af kommunernes, af befolkningens og af organisationernes fælles indsats har ikke ladet vente på sig.« (Fortrykket sp. 5). Hvilket efter statsministerens udsagn har ført til, at Danmarks økonomi i dag er klart styrket i forhold til situationen for et år siden.

I åbningsredegørelsen nævner statsministeren endvidere, at inflationstakten er formindsket meget mærkbart, at forbrugerpriserne er steget med kun 6 pct., og at de i de sidste måneder næsten ikke har bevæget sig. Endvidere er lønstigningstakten nærmest halveret i

forhold til de ca. 10 pct., som i en årrække var et minimum. Der er skabt forudsætninger for et rentefald af historiske dimensioner, siger statsministeren, og han nævner videre, at ved regeringens tiltræden var renten nået op over 21 pct. Nu er den 14 pct.

Statsministerens tale indeholder også den interessante oplysning, at underskuddet på betalingsbalancen blev halveret i første halvår af 1983 i forhold til det første halvår i 1982, hvortil den milde vinter og de lave energipriser også har bidraget, bliver der oplyst.

Som afslutning på statsministerens taloplysninger vil jeg nævne, at det forventede underskud på statsfinanserne på 80 mia kr. i 1983 er nedbragt til et underskud på godt 60 mia kr.

Vel vidende, at den nuværende regering i det forløbne folketingsår på grund af ydre omstændigheder, som den ikke har haft meget indflydelse på, har haft vind i sejlene og strømmen med sig, så hører det uomtvisteligt til godt sømandskab, at man har et manøvre-dygtigt mandskab, som er i stand til at manøvrere også under gunstige forhold, og det gælder også i det politiske liv om at have et mandskab, som er i stand til at regere i gunstige tider. Desværre må vi sige, at det ikke kun har været milde vinde, som har præget det forløbne år, men det er min opfattelse, som det også er en stor del af den færøske befolknings opfattelse, at Danmark i det forløbne år har haft en regeringsdygtig regering, som ikke blot har forstået at udnytte både medgående vind og strøm, men også har vist politisk lederskab, og som har formået at krydse op imod vind og strøm for at nå de mål, den har sat sig.

Selv om statsministerens åbningsredegørelse kun indeholder ca. 2 linjers direkte udtalelser om Færøerne, står det klart for mig, at åbningsredegørelsen i sin helhed omfatter hele rigsfællesskabet og dermed i sin helhed også omfatter Færøerne. Jeg er meget tilfreds med statsministerens udtalelser, når han siger, at regeringen fortsat vil yde Færøerne al nødvendig støtte til at opnå de bedst mulige resultater i forhandlingerne med EF.

Jeg har flere gange fra denne talerstol forsøgt at påpege de problemer, vi på Færøerne står over for i fiskerispørgsmål, ikke mindst over for EF. Da jeg sidste gang ved afslutningsdebatten i juni måned i mit indlæg var

[Johs. M. Olsen]

inde på dette problem og på nogle af de andre problemer, som Færøerne og den færøske befolkning står over for, noterede jeg mig statsministerens svar, hvor han bl.a. sagde, jeg citerer (Folketingstidende 1982-83, sp. 12758):

»Jeg takker også for, at det så stærkt blev understreget, hvor vigtigt det er, at Danmark bidrager til, at løsningen af de færøske fiskeriproblemer bliver varetaget bedst muligt. Det gjorde den forrige regering sit bedste for, og vi fortsætter i det spor.«

Når jeg som afslutning fremdrager statsministerens svar på mit indlæg ved afslutningsdebatten i juni, er det med den ene hensigt at tilkendegive min tiltro til, at statsministeren fortsat vil bestræbe sig på at opretholde det gode forhold, som har præget samarbejdet mellem såvel denne som den tidligere regering og de færøske myndigheder, et samarbejde, som er præget af hyppige kontakter og tillid til hinanden.

Som afslutning vil jeg benytte lejligheden til at takke statsministeren og de ministre, politikere og medarbejdere, som besøgte Færøerne i sommer. Det er min overbevisning, at gensidige besøg og samtaler er af største betydning for at lære hinanden bedre at kende og for at forstå de samfundsmæssige problemer, vi står over for, og for i fællesskab at finde frem til holdbare løsninger på fælles problemer.

Formanden:

Jeg skal her, efter at der er fremsat anmodning derom, afbryde forhandlingerne og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 15.40.

Mødet udsat kl. 14.40

Mødet genoptaget kl. 15.40

Forhandlingen genoptoges.

(Kort bemærkning).

Preben Lange (Grøn.):

I forlængelse af mit indlæg i første runde vil jeg med hensyn til EF-landenes fiskeri i grønlandske farvande benytte lejligheden til at nævne, at jeg netop har fået en orientering

fra Grønlands landsting om, at et enigt landsting for en time siden har vedtaget at rette en henvendelse til regeringen for at anmode den om at udvirke, at det vesttyske fiskeri efter torsk i Vestgrønland indstilles med omgående virkning.

Landstingets henvendelse, som netop i disse minutter er på vej til regeringskontorerne her i landet, er begrundet i, at ifølge almindeligt gældende roll over-bestemmelser må det vesttyske fiskeri indstilles nu, idet dette fiskeri nu har nået samme omfang som de tyske fangster i 1982.

Jeg håber, at regeringen med sin pro EF-holdning vil følge denne almindeligt gældende EF-praksis ved at håndhæve roll over-bestemmelserne og sørge for, at det tyske tor-skefiskeri indstilles med omgående virkning.

Gammelgaard (KF):

Den besparelspolitik, som regeringen lagde op til i fjor, er i det store og hele gennemført, og den er først og fremmest stemt hjem med regeringspartierne, fremskridts-partiets og de radikales stemmer.

Det er klart, at der opstår diskussion om, hvor meget der skal spares: har det været for meget eller for lidt? Det har i hvert fald ikke været for meget, for underskuddet på det offentlige regnskaber begynder først til næste år at gå nedad, men på trods af de store besparelser går det kun meget lidt ned, og kun hvis vi får gennemført besparelser af det af regeringen foreslåede omfang. Da det er alt afgørende for vort internationale renommé, at vi får underskuddet reduceret, kan det altså siges med sikkerhed, at der ikke er sparet for meget.

Men for lidt da? Er der sparet mindre, end der burde være sparet? Ja, de oprindeligt foreslåede besparelser var nogle milliarder kroner større end de gennemførte, så derudfra kan man godt sige, at der er sparet for lidt, men det er jo en kendsgerning, at der ikke i folkettingen kunne samles flertal for større besparelser end de gennemførte, så selv om man eventuelt kunne have ønsket sig lidt større tal, er det altså teori; der var ikke baggrund for mere.

Alt i alt kan vi konstatere, at der er gennemført besparelser i 1983 i et omfang, så vi har kunnet nå de foreløbige økonomiske mål. Vi kan samtidig fastslå, at der i 1984 må

[Gammelgaard]

gennemføres besparelser af det nu foreslåede omfang eller i hvert fald nær derved, hvis den økonomiske udvikling fortsat skal være gunstig. Hvis man vil målet, må man også bruge midlerne. Hvis man vil ændre kursen mod afgrunden, må man også have mod til at foretage besparelserne.

Det skal anerkendes, at fremskridtspartiet og de radikale sammen med regeringspartierne har vist dette mod. Det samme gælder ikke folketingets øvrige partier. De ved inderst inde, at det er nødvendigt, ja, det største parti har endog i sin tid foreslået noget meget lignende, men modet mangler, når der skal gøres noget ubehageligt. Det var jo grunden til, at socialdemokratiet nedlagde regeringsmagten.

Vi er vel alle enige om, at gælden snart må falde i stedet for at stige, ellers truer katastrofen os, og de unge må til sin tid konstatere, at enhver økonomisk forbedring går til at betale vores gæld. Enhver må dog kunne se, at den gæld så hurtigt som muligt må nedad i stedet for opad, altså om nogle få år. Men skal det kunne lade sig gøre, må besparelserne gennemføres. Lad os så blive fri for, at landets største parti går sammen med pressionsgrupper for at få nogle stemmer, der alligevel opvejes af andre, som vil falde fra.

Det konservative folkeparti støtter den politik, som statsministeren nu har fremlagt, og som finansministeren har fremlagt med finanslovsforslaget, der i dag er til første behandling.

En betydelig svaghed ved dansk økonomi er, at den produktive, private sektor er for lille i forhold til den offentlige sektor. Gennem det seneste årti er der blevet ansat over 350.000 flere personer i den offentlige sektor, medens antallet af beskæftigede inden for fremstillingsvirksomhederne samtidig har været kraftigt faldende. Det er naturligvis en uholdbar udviklingstendens på lidt længere sigt.

Derfor må den offentlige udgiftspolitik tilrettelægges på en sådan måde, at samfundets knappe ressourcer dirigeres derhen, hvor nytteværdien er højest. Gennem en omprioritering og effektivisering inden for den offentlige sektor vil det være muligt at udbygge det nuværende serviceniveau, selv om stignings-takten i de offentlige udgifter begrænses. Der

er altså ikke tale om at forringe de nuværende serviceydelser.

Dette mål kræver naturligvis sine midler. Omkostningsbevidstheden ved brugen af de offentlige ydelser skal styrkes. Det betyder, at betalings- og forsikringsprincippet skal fremmes. Som eksempler på denne filosofi kan nævnes forslag om betalingsordninger på sundhedsområdet, hvor der er indbygget et tilbud om tegning af en forsikring til dækning af risikoen for udgifter ved sygdomsbehandling. Endvidere er forslagene om forhøjede bidrag til arbejdsløshedsforsikringen og sygedagpengefondens udtryk for, at større udgiftsordninger i højere grad bør hvile i sig selv.

Effektivisering og rationalisering inden for den offentlige sektor er tæt forbundet med retten til at disponere og ansvaret for finansiering. Specielt inden for det sociale område er der store muligheder for, at den disponerende myndighed får større valgmulighed samtidig med et større økonomisk ansvar. Den nuværende refusionsordning bør derfor afløses af bloktilskud, hvilket vil give de respektive offentlige myndigheder et større incitament til at finde frem til utraditionelle og ofte bedre løsninger, men det kræver, at der gennemføres en række forsøg, og at selvaktiviteten øges.

Moderniseringen af den offentlige sektor betyder også, at de offentlige erhvervsvirksomheder bør gøres mere resultatorienterede, budget- og bevillingssystemet bør ændres, så der indføres mere driftsøkonomiske og konkurrencemæssige principper. Det skal her pointeres, at resultatet ikke nødvendigvis er identisk med balance i regnskabet. De statslige virksomheder har naturligvis nogle sociale forpligtelser, der skal varetages.

Den nuværende regerings politik er en helhed, som vil redde de dårligst stillede fra den katastrofe, der truede dem, da de var på afgrundens rand. Besparelserne er en nødvendighed. De er sammen med indkomspolitikken krumtappen i regeringens politik. Hvis man er imod den af regeringen foreslåede politik, går man ind for at vende tilbage til den politik, der har givet os så store økonomiske problemer.

Erik B. Smith (S):

[Erik B. Smith]

Statsministerens åbningstale levner ikke meget håb for de grupper, der, for at bruge statsministerens eget udtryk, af hensyn til betalingsbalancen har lagt ryg til nedskæringer i de sociale ydelser. Den nærmest utrolige sociale ubalance, åbningstalen er udtryk for, må jeg lade ligge, fordi jeg finder, at statsministeren med sine forklaringer om de nedskæringer, der har fundet sted, bruger en argumentation, der i bedste fald viser en total uvidenhed med hensyn til, hvad der faktisk er foregået, og i værste fald afslører nogle holdninger, der stammer fra før fattigdomskommissionens betænkning.

Ved at betegne påstandene om, at regeringen ødelægger det sociale sikkerhedssystem, som urimelige og fantastiske, ved at påstå, at regeringen kæmper for at redde velfærdssamfundet, forsøger man at mistænkeliggøre den berettigede kritik, der næsten daglig lægges frem i pressen i form af konkrete eksempler på familier, der kastes ud i økonomisk håbløshed, først og fremmest gennem den nedsatte bistandshjælp. Der er skåret mindre end 1 pct. af de samlede udgifter i social- og sundhedssektoren, siger statsministeren. Ja, det er jo rart at vide for den enlige mor, der ikke længere kan klare sit barns fødselsdag, fordi der ikke er plads på budgettet.

Når statsministeren understreger sin sociale ansvarlighed ved at fortælle, at man har skåret mindre end 1 pct., forekommer det mildt sagt ejendommeligt, at han ikke samtidig gør sig overvejelser om, hvorvidt disse nedskæringer har været ligeligt fordelt på alle befolkningsgrupper, eller, hvad tilfældet rent faktisk er, alene har ramt de økonomisk allersvageste i vort samfund.

Den såkaldte 9 måneders regel rammer kun 25.000 familier, fortalte socialministeren, da lovforslaget blev fremsat i folketinget. Det var vi mange der ikke troede på, men det hjalp jo lige meget. Et flertal besluttede at gennemføre nedskæringen, og efter de seneste oplysninger er det således, at den nu har ramt over 43.000 familier.

Statsministerens oplysninger om, at der kun er sket en reduktion på ca. 1 mia kr. i social- og sundhedssektoren, er i øvrigt overraskende. En hurtig hovedregning viser noget andet. Bare ændringerne i bistandsloven betød en besparelse på 375 mill. kr. Lægger vi dertil ændringer i dagpengeloven, indtægtsregulering af folkepensionens grundbeløb for

de 67-69-årige, så er vi allerede over milliarder. Hvis hukommelsen i øvrigt måtte svigte, kan jeg nævne, at der er udleveret bilag til finansudvalget, hvoraf det fremgår, at finansloven for 1983 i alt indeholdt besparelser på over 2 mia kr.

Nå, det kan jo godt være, at socialministeriets egne forudsætninger for besparelserne ikke har holdt stik. Det kunne f.eks. være interessant at vide, om man i forbindelse med besparelserne på bistandslovsområdet som forudsætning havde opstillet, at man til en nettohuseje på 1.500 kr. om måneden skulle supplere den nedsatte bistandshjælp med et beløb på omkring 800 kr. Jeg tvivler, ligesom jeg i øvrigt tvivler på, at dette yderst konstruerede eksempel skulle være udtryk for, hvad der rent faktisk foregår i landets kommuner.

Det er i økonomiske nedgangstider, samfundets solidaritet med de svageste grupper skal stå sin prøve. De nedskæringer, der er foretaget, og de nye nedskæringer, den borgerlige regering agter at foretage, viser med al ønskelig tydelighed, at regeringen allerede for længe siden er dumpet til denne prøve. Spørgsmålet er nu alene, om et flertal i folketinget vil være i stand til at vise den solidaritet og ansvarlighed, at afvise de nye forslag og genoprette den sociale balance ved at tilbageføre retstilstanden for de familier, der er afhængige af ydelser efter bistandsloven.

Askjær Jørgensen (UP):

Jeg skal først benytte lejligheden til at gratulere statsministeren og firkloverregeringen og de partier, der har samarbejdet, det radikale venstre og fremskridtspartiet, med, at det er lykkedes i det forløbne år at trække Danmark et betydeligt stykke væk fra den berømte Heinesenafrund.

Herved er der blevet en betydelig mere sikker situation for de svage grupper i det danske samfund. Hvis et samfund går konkurs på grund af en forkert politik, så er det først og fremmest de svage grupper, der rammes.

Som bekendt er der i den seneste tid foregået en vis omstrukturering af fremskridtspartiets folketingsgruppe, og jeg skal derfor på vegne af de 4 tidligere fremskridtsfolk fremkomme med nogle enkelte principielle betragtninger.

[Askjær Jørgensen]

I august 1982 viste samtlige meningsmålinger, at fremskridtspartiet med grundlag i den politiske linje, der var ført, bl.a. i forbindelse med det samarbejde, der var etableret gennem valgforbundet med de nuværende regeringspartier, havde større tilslutning end ved folketingsvalget i december 1981. Men fra det tidspunkt, i august 1982, hvor hr. Glistrup truede med at danne et nyt parti – trivelsesprieti, skulle det hedde – hvis fremskridtspartiets landsvedtægter blev demokratiseret, og forstærket af hans og enkelte andre folketingsmedlemmers helt særegne optræden i første halvdel af oktober måned sidste år, har fremskridtspartiets vælgertilslutning imidlertid været i konstant tilbagegang. Opinionsinstitutterne viser således, at partiet i forhold til folketingsvalget nu har mistet mellem 100.000 og 150.000 vælgere. Vi vil derfor i folkettinget søge at repræsentere dette betydelige antal vælgere.

Men selv med denne klart reducerede vælgertilslutning fremgik det af en Observaundersøgelse i Jyllands-Posten den 20. juni 1983, at fremskridtspartiets tilbageværende vælgere bedømte firkløverregeringen næsten lige så positivt, som regeringspartiernes egne vælgere gjorde. Forklaringen er næppe, at partiets vælgere fandt regeringens politik fuldt ud tilfredsstillende – på nogle områder sikkert langtfra. Men partiets vælgere bakkede op om regeringen og dens politik, fordi man simpelt hen sammenholdt den nuværende regering med dens alternativ, en socialdemokratisk ledet regering.

Det forventes i almindelighed af politikere, at de har overvejet konsekvenserne af deres handlinger, før de foretager dem. Hovedparten af vælgerne vil således ikke kunne forstå det, hvis et parti fremtvinger et uønsket regeringsskifte, fordi man ikke kan få gennemført rigtige, men i den store sammenhæng bagatelagtige forslag.

Fremskridtspartiets daværende finanspolitiske ordfører udsendte den 16. august 1982 om den socialdemokratiske regerings forslag til finanslov 1983 en pressemeddelelse, der bl.a. fastslog, at renteniveauet som følge af finanslovsforslaget ville stige med 2-3 pct., altså til omkring 24 pct., og at betalingsbalanceunderskuddet ville blive på 22-24 mia kr. Vi ved i dag, at firkløverregeringens og folketingsflertallets økonomiske politik har ført til et renteniveau på omkring 14 pct. og

et betalingsbalanceunderskud for 1983 på omkring 11 mia kr., altså helt utrolige forbedringer i forhold til den bedømmelse, fremskridtspartiet dengang anlagde vedrørende socialdemokratiets økonomiske politik.

Vi vil derfor gerne udtrykke tilfredshed med de resultater, regeringen har opnået i løbet af det første år, især i betragtning af de politiske betingelser, regeringen har haft for sit arbejde.

Så har hr. Svend Auken fremsat et dagsordensforslag. Af hensyn til de svage grupper i det danske samfund vil vi stemme imod det. Vi ved, at hr. Svend Auken står for en højrentepolitik på 24 pct., når der skal finansieres lån til studerende, når der skal finansieres boliger, når der skal finansieres arbejdspladser. Den står vi ikke på. Vi ved også, at lønmodtagerne har deres midler placeret i obligationer, at lønmodtagerne ville miste milliardbeløb i kurstab på obligationer, der er sparet op til alderdommen.

Alt i alt er det en reaktionær linje, hr. Svend Auken og hans parti står for, og da vi foretrækker at kæmpe for de svage – de stærke skal nok klare sig selv – så er vi altså nødt til at stemme nej til hr. Svend Aukens dagsordensforslag.

Med interesse lyttede vi til åbningstalen, statsministeren holdt i tirsdags. Vi syntes, det var en fornuftig og afbalanceret tale med perspektiv i, en tale, der var tilpasset situationen i folkettinget, hvor vi har en mindretalsregering, der har behov for et samarbejde med partier på begge sider af regeringen.

Vi lyttede også intenst, da statsministeren var i krydsild i de elektroniske medier senere på aftenen i tirsdags. Vi syntes også, der blev givet nogle gode svar. Men jeg vil godt sige til statsministeren, at jeg synes faktisk, der manglede lidt. Statsministeren kom ind på 1 og 3 pct. vedrørende de sociale nedskæringer. Jeg vil vove at påstå, at det ikke er udbygget nok, for alternativet til den politik, statsministeren har lagt frem, er, at vi får en socialdemokratisk regering, og så vil vi få masser af konkurser, så vil vi få et langt større antal, der skal dele pengene på de sociale budgetter. Hvis 1.000 mennesker skal dele en hundredkroneseddel, så er der altså mindre til hver, end hvis det kun er 500 mennesker, der skal dele en hundredkroneseddel. Så alt i alt så tror vi, det er forkert at tale om, at der er mindre i socialhjælp til den enkelte under

[Askjær Jørgensen]

den nuværende regering, end hvis vi valgte alternativet. Det synes jeg at det skulle udbygges med.

Det synes jeg at hr. Svend Auken skulle have sagt ude på Slotspladsen i stedet for at servere de floskler, der blev serveret dér i tirsdags. Jeg har lidt svært ved at tage hr. Svend Auken alvorligt. Jeg har også lidt svært ved at tro på, at hr. Svend Auken virkelig ønsker, at socialdemokratiet skal blive regeringsparti, når vi hører, hvilken argumentation der bruges af hr. Svend Auken.

Men alt i alt, for at vi kan få fremgang i dette samfund, for at vi igen kan få Danmark gjort til et gældfrit samfund, og for at der kan være nogle midler at bevilge til de svage grupper, ønsker vi, at den nuværende regering kan fortsætte. Vi ønsker ikke at deponere vores stemmer. Vi ønsker tværtimod på demokratiets vilkår at samarbejde med firkloverpartierne, med det radikale venstre og med fremskridtspartiet om at rette dette samfund op. Det skal være vores indsats i den kommende folketingssamling. Vi glæder os til arbejdet.

Fogh Rasmussen (V):

For 10 år siden var den danske stat stort set gældfri. Når 1983 er omme, vil statens gæld være langt over 300 mia kr. Det svarer til over 60.000 kr. for hver dansker. Den udvikling kan simpelt hen ikke fortsætte.

Venstre vil have udryddet statens underskud. Statens underskud kvæler arbejdspladser. Når staten har store underskud, går renten op, og den høje rente kvæler arbejdspladser. Statens underskud rammer de svagest stillede i samfundet. Når statens gæld vokser, sluger renteudgifterne en større og større del af statens indtægter. Hvis udviklingen får lov til at fortsætte, vil alle indtægter til sidst gå til at betale renter med, og så bliver der ikke råd til et udbygget socialsystem, og det vil ramme de svagest stillede i vort samfund.

Venstre vil have flere arbejdspladser i private virksomheder. Derfor skal statens underskud skæres ned. Venstre vil have råd til at hjælpe de medborgere, som virkelig har hjælp behov. Derfor skal statens underskud skæres ned.

Regeringens forslag til finanslov for 1984 indebærer, at statens underskud skæres ned.

I 1983 er underskuddet på 35 øre for hver udgiftskrone. I 1984 er underskuddet kun på godt 30 øre for hver udgiftskrone. Det kan umiddelbart se ud af lidt, men i virkeligheden er der tale om en ganske massiv drejning af de offentlige udgifter.

I august 1982 forventede den daværende socialdemokratiske finansminister, at statsunderskuddet i 1984 ville blive på over 90 mia kr. Med denne regerings forslag til finanslov forventes underskuddet at blive på under 60 mia kr. Den reelle forskel er altså over 30 mia kr.

Regeringen foreslår en samlet forbedring af budgettet med 10 mia kr. Halvdelen er nedskæringer af udgifter, og halvdelen er forøgelse af indtægter gennem en udvidet direkte brugerbetaling for brug af offentlige ydelser.

I venstre er vi tilhængere af, at de, der bruger offentlige ydelser, i højere grad selv betaler for dette forbrug. Det er der fire grunde til.

For det første vil brugerbetaling medføre, at der sker en vis afprøvning af efterspørgslen efter offentlige ydelser. For det andet vil øget brugerbetaling indebære en større omkostningsbevidsthed. Ved at modtage en direkte regning for en offentlig ydelse får brugeren en bedre fornemmelse af omkostningen ved et givet forbrug af offentlige ydelser. For det tredje får vælgerne en tættere kontrol med politikerne, når konsekvenserne af politiske beslutninger umiddelbart kan aflæses af den direkte brugerbetaling. Og endelig for det fjerde ønsker vi at undgå en stigning i indkomstskatten. I venstre tror vi ikke, at indkomstskattesystemet kan holde til højere marginalskatter. Vi tror, at det er fornuftigt at sprede det offentliges indtægter på flere strenge, så ingen af dem bliver overbelastede.

Jeg vil godt understrege, at venstres støtte til forslaget om øget brugerbetaling for offentlige ydelser ikke kun skyldes behovet for at reducere statens underskud. Det er lige så vigtigt, at der med udvidet brugerbetaling indføres nogle mekanismer, som styrker omkostningsbevidstheden og forbedrer borgerens muligheder for at vurdere og prioritere deres forbrug af offentlige ydelser. Brugerbetaling er med andre ord et led i en bredere reform af den offentlige sektor.

I venstre tror vi simpelt hen ikke på den model for velfærdsstaten, som er blevet byg-

[Fogh Rasmussen]

get op i de seneste årtier. Man har troet, at menneskers sociale problemer kunne løses alene ved at ansætte flere professionelle behandlere. Man glemte behovet for personligt ansvar og selvaktivitet. Man har troet, at menneskers økonomiske problemer kunne løses ved at stille såkaldte gratisydelse til rådighed fra samfundet. Man glemte behovet for omkostningsbevidsthed, og at også gratisydelse skal betales. Man har troet, at opgaver i samfundet skulle løses ved at vedtage love, opbygge offentlige direktorater, styrelser, institutioner og forstærke statsmagtens kontrol med borgere og virksomheder. Man glemte behovet for den enkeltes personlige engagement. Man glemte behovet for lokal selvbestemmelse. Resultatet, vi har i dag, er blevet en social stat med centralistiske forsorgsstrukturer, som truer med at klientgøre store dele af befolkningen.

Venstre ønsker en offensiv indsats for at give velfærdsstaten nyt liv og et mere menneskeligt ansigt. Vi skal lære, at institutioner og sagsbehandlere aldrig kan blive en erstatning for den nødvendige menneskelige kontakt. Vi skal lære at satse mere på den lokale, frivillige og private indsats i det sociale arbejde. Vi skal lære at blive mere omkostningsbevidste over for offentlige ydelser. Vi skal lære, at den, der har retten til at disponere over offentlige midler, også i højere grad skal pålægges et økonomisk ansvar for at skaffe midlerne til at finansiere aktiviteten. Vi skal lære, at der for den enkelte offentlige styrelse og den enkelte ansatte skal være en økonomisk tilskyndelse til at holde hus med penge og anvende nye og bedre opgaveløsninger. Og vi skal lære at udnytte det offentlige ressourcer bedre ved at lade private virksomheder udføre offentlige funktioner og ved at lade offentlige institutioner samarbejde med private.

Venstre er meget tilfreds med, at regeringen nu lægger op til en gennemgribende modernisering af den offentlige sektor. Vore ønsker om fornyelse er udsprunget af en positiv holdning til den offentlige sektor. Det er ikke en jagt på offentligt ansatte. Det er tværtimod et spørgsmål om at forenkle arbejdsgange, give de ansatte større frihed, men samtidig pålægge dem et større ansvar. Vi ønsker at bevare et godt velfærdssystem, men det har vi kun råd til, hvis vi tvinger os selv til at prioritere og få mest muligt ud af

de knappe ressourcer. Derfor er det nødvendigt med en modernisering af den offentlige sektor, så den kan levere den bedst mulige service for den lavest mulige omkostning, og så den smidigt kan tilpasse sig fremtidens skiftende vilkår og behov.

Steen Folke (VS):

Midt i al dagsordenshurlumhejen vil jeg prøve, om det er muligt at skabe ørenlyd for et indlæg om en sag af vital betydning.

Den i særklasse vigtigste sag, som folketinget skal tage endelig stilling til i dette efterår, fik 6 linjer ud af åbningstalens endeløse 23 sider. Jeg tænker naturligvis på sagen om opstilling af NATOs 572 nye atomraketter. Statsministeren sagde herom:

»Regeringens grundlag i denne sag er Danmarks tilslutning til dobbeltbeslutningen og den dagsorden, der blev vedtaget i folketinget den 26. maj i år«.

Lederskribenter ved en række dagblade og ledende socialdemokrater og radikale, heriblandt hr. Svend Auken i dag, synes, at det er opsigtsvækkende, at statsministeren nævnte dagsordenen af 26. maj d.å. som en del af regeringens grundlag i denne sag. Det synes jeg aldeles ikke. Det er regeringen jo pisket til, hvis den ikke vil gå af, og regeringen har demonstreret, at den sagtens kan leve med formelt at have opfyldt denne dagsorden og samtidig reelt modarbejde den alt, hvad remmer og tøj kan holde.

I begyndelsen af juni fremlagde regeringen pligtsskyldigst dagsordenen på ministerråds-møderne i NATO, men siden har den ikke rørt en finger for at følge dagsordenen op, og især på det seneste har den direkte modarbejdet den. Dermed har regeringen bragt sig i en uholdbar situation.

Det er en ærlig sag, at regeringen er modstander af den dagsorden, som socialdemokratiet, de radikale, SF og VS vedtog, og hvis vigtigste punkt er kravet om en forlængelse af forhandlingerne i Genève mellem USA og Sovjetunionen, uden at der bliver opstillet nye atomraketter. Men regeringen valgte at blive siddende i stedet for at udskrive valg, hvad der havde været naturligt. Sådan som den danske grundlov er indrettet, er det derefter regeringens pligt loyalt at administrere det, som et flertal i folketinget har vedtaget. Og her er det ikke nok som i åbningstalen at

[Steen Folke]

henvise til, at dagsordenen er en del af regeringens grundlag. Det er en selvfølge, men en selvfølge, som regeringen i praksis har gjort alt for at dementere.

Af en orientering, udenrigsministeren gav i udenrigspolitikken nævn den 18. august 1983, er det fremgået, at regeringen taler med to tunger, når den redegør for den danske holdning til atomrakterne. Det vil jeg godt bede udenrigsministeren om at bekræfte. Man fremlægger pligtskyldigst folketingets vedtagelse, men regeringen lægger ikke skjul på, at dens egen holdning er en anden. Sådant kan en regering ikke opføre sig. Privat må den mene, hvad den vil, men udadtil kan den kun forelægge ét standpunkt, nemlig det, der er vedtaget af folketinget. Hvis ikke den vil det, så må den gå, og hvis ikke den vil gå selv, så må den væltes.

Udenrigsministeren har oven i købet offentligt direkte modsagt dagsordenen af 26. maj 1983. Hvor dagsordenen kræver forlængede raketforhandlinger i Genève, sagde udenrigsministeren den 27. august 1983 i Radioavisen:

»Det er helt forkert at tale om forlængelse af forhandlingsfristen.«

Hvad behager? Kan det udtrykkes klarere, at udenrigsminister Ellemann-Jensen blæser på den vedtagne dagsorden? Til overflod har han for en måneds tid siden rejst rundt i DDR og Czekoslovakiet og truet med endnu stærkere NATO-atomoprustning, hvis Østlandene svarer igen på opstillingen af de 572 nye atomrakter. Det er heller ikke ligefrem i pagt med dagsordens krav om fastfrysning af de nuværende atomarsenaler.

Nu er udenrigsministeren for nylig blevet inviteret til Moskva. Jeg vil gerne spørge, om han har tænkt sig at fremføre de samme trusler over for de russiske ledere ved den lejlighed – i slutningen af denne måned, er det vist.

Måske vil udenrigsministeren forsøge at sno sig udenom ved at henvise til, at han rent formelt har opfyldt 26. maj-dagsordens ordlyd ved at fremføre de i dagsordenen indeholdte synspunkter i NATO, som der stod han skulle. Udenrigsministeren kan muligvis mene, at han derefter er fri til at modarbejde og modsige dagsordenen af hjertens lyst. Det er i hvert fald, hvad han har gjort. Efter min mening er det uholdbart,

men det er jo op til et flertal herinde at afgøre den sag.

Kan socialdemokraterne virkelig tåle at blive holdt for nar af en borgerlig regering, der blæser højt og flot på en dagsorden, folketinget har vedtaget på socialdemokratiets foranledning? Jeg vil gerne rette spørgsmålet til hr. Anker Jørgensen, som er kommet med mange kryptiske udtalelser i denne sag på det seneste, og jeg vil gerne spørge hr. Niels Helveg Petersen, som ivrigt sekunderet af hr. Bilgrav-Nielsen har skabt tvivl om de radikales holdning: kan de radikale virkelig tåle at miste troværdigheden på den sidste mærkesag, partiet har i behold? Er de to partiers fælles ulyst til et folketingsvalg mere tungtvæjende, end om Danmark gør en reel indsats mod atomrakterne? Jeg håber, at svaret er nej, men det vil vise sig.

Klokken er fem minutter i tolv i december 1983. I december 1983 – vi har oktober nu – planlægger NATO at opstille de første krydserraketter og Pershing II-raketter i England og Vesttyskland. I betragtning af, hvor kort tid der er tilbage til at forhindre dette nye afsindige skridt på atomoprustningens vej, må allerede regeringens passivitet og dobbeltspil de seneste måneder betegnes som en skandale.

Helt afgørende er det imidlertid, at denne skandale ikke fortsætter efteråret igennem. Det afgøres af, om socialdemokratiet og det radikale venstre sammen med SF og VS vil tvinge regeringen til som et minimum aktivt og i alle sammenhænge at arbejde for de synspunkter, der er indeholdt i dagsordenen af 26. maj 1983.

For at afklare det indleverede VS og SF straks ved folketingssamlingens åbning en forespørgsel om mellemdistanceraketterne og Genève-forhandlingerne. Det vil ærligt talt være ubegribeligt for os andre, for fredsbevægelsen og jeg tror for socialdemokratiets og de radikales egne vælgere, hvis de to partier ikke vil stemme for en dagsorden under forespørgselsdebatten, når den kommer om et par uger, der tvinger regeringen til aktivt at arbejde for fastfrysning af atomarsenalerne, for forlængelse af Genève-forhandlingerne og de øvrige punkter, der indgik i dagsordenen af 26. maj 1983.

Endnu har vi alle lov at håbe det bedste. Kun sortseere vil finde det nødvendigt at tilføje, at vi kan frygte det værste.

Lykketoft (S):

Hr. Maisted kunne have sparet sig sit latterlige forsøg på at tage mig til indtægt for fremskridtspartiets politik. Det citat, hr. Maisted med Industrirådets hjælp har fundet frem, udtrykker et synspunkt, som er i endda meget nøje overensstemmelse med det økonomisk-politiske program for de kommende år, socialdemokratiet har fremlagt i august måned. Det vil ikke være muligt for nogen regering at lave den nødvendige bremse på gældsætningen, hvis man skulle gennemføre de skattelettelser, som er foreslået af fremskridtspartiet. Det ville være en rutschetur ud over afgrunden, en håbløst uansvarlig politik, som ville give større budgetunderskud og større renteudpumpninger til kuponklipperne.

Hr. Svend Auken har allerede på socialdemokratiets vegne understreget vores vilje til at sikre, at staten får de nødvendige indtægter, også indtægter, der kan erstatte uacceptable sociale og arbejdsmarkedsmæssige nedskæringer. Det er ikke os, der mangler ansvarlighed i finanspolitikken.

I vores økonomisk-politiske program har vi eksempelvis foreslået en midlertidig forhøjelse af selskabsskatten til 50 pct. Vi vil bestemt ikke afvise at fremskynde den forhøjelse, så den kan få virkning allerede for finansloven for 1984. Derved ville vi få skærpet beskatningen, især af pengeinstitutternes store kursgevinster i år, og det ville forbedre de offentlige finanser med 2,2 mia kr., og samtidig ville det være et skridt i retning af en samlet skattereform. Sådan én siger regeringen jo at der skal gennemføres. Det siger regeringen, fordi den er presset til det af et flertal i folketinget.

For nøjagtig et år siden sagde hr. Bernhard Baunsgaard, at denne regering havde et år til at komme med et forslag om en skattereform. Kom der ikke sådan et forslag, havde regeringen efter hr. Bernhard Baunsgaards opfattelse ikke nogen form for eksistensberettigelse. Men vi har ikke fået noget skattereformforslag fra regeringen. Vi har fået nogle runde formuleringer og nogle meget løse tilsagn.

Der er intet i åbningstalen, der er intet i regeringens erklæringer, der tyder på, at vi i denne regerings tid vil få en skattereform, der statsfinansielt kan hænge sammen, og

som kan genoprette en socialt retfærdig byrdefordeling, tværtimod. Alt tyder på, at vi er oppe imod en gang reaktionær forhalingstaktik. Regeringen kan ikke, regeringen vil ikke lave om på vores elendige indkomstskattesystem fra grunden af. Det eneste, der ikke kan betvivles, er, at regeringen har stor velvilje over for at lave milliardskattelettelser til de konservative kernevælgere og hovedbidragydere. Der skal lettes på formueskatten, der skal lettes på erhvervslivets grundskatter, der skal lettes på udbytteskatten, der skal lettes på aktieavanceskatten, og oveni skal trækprocenterne i toppen lettes, indtil vi alle har samme trækprocent, nemlig 50.

Men hverken statsministeren eller skatteministeren har på nogen som helst måde kunnet forklare, hvor pengene skal komme fra, hvis man vil lave alle disse lettelser, og hvis man vil føre proportionalskatten helt til tops uden at sætte noget i stedet for. Enten vil man narre os, eller også kan man ikke regne. Der kommer jo til at mangle 10 mia kr. i skattebetaling fra de højeste indtægter i dette samfund. Og man vil ikke skaffe nogle af dem ved at sanere fradrag. Det eneste konkrete forslag til en fradragsomlægning vedrører befodringsfradraget, og det kan ikke med nogen rimelighed udformes, så det giver statskassen flere penge. Det kan udformes, så det giver en stor forenkling, og det medvirker vi gerne til, men det finansierer altså ikke nogen skattelettelser til de rige, måske tværtimod.

Det er i øvrigt ikke kun 10 mia kr., der kommer til at mangle i regeringens tankeeksperimenter. Statsministeren jonglerede i TV i forgårs med principper, der hurtigt kan betyde ekstra 10-20 mia kr. i indkomsttab. Jo, siger statsministeren, man kan jo sikre en rimelig omfordeling ved at lette skatten fra bunden, ved at forhøje personfradraget eller erstatte det med persontilskud. Det med persontilskuddene eller en anden metode til at sikre, at alle, også børnene, kan udnytte skatteværdien af personfradraget, er bestemt en mulig metode til en nødvendig styrkelse af børnefamiliernes økonomi, men det koster altså hurtigt 10 mia kr. ekstra. Og hvis man oven i vil forhøje personfradraget for alle med f.eks. 5.000 kr., så koster det også 10 mia. kr. ekstra. 10 mia kr. - 20 mia kr. - 30 mia kr., sådan.

[Lykketoft]

Hvis det hele så alligevel ikke skal koste noget, betyder det, at den proportionale skat, som regeringen vil gennemføre, skal være på et sted mellem 60 og 70 pct. Og så kan man jo hurtigt regne sig frem til, at det vil mere end æde lettelserne for de fleste mennesker med jævne indtægter, og så er vi med andre ord tilbage, hvor vi startede, nemlig at det reelt kun er dem i toppen, der vil få lettet skatten.

Jeg synes, statsministeren og skatteministeren skulle gøre sig den ulejlighed omsider at få regnet på tallene, før de begynder at strø om sig med gode ideer, der ikke hænger sammen.

Det eneste skattereformforslag, der hænger sammen, er det, socialdemokratiet har fremlagt. Det er blevet fremlagt på ny og i udbygget form i folketinget i går som beslutningsforslag nr. B 1. Det er et gennemregnet og detaljeret forslag. Det sikrer de nødvendige skatter på en mere rimelig og mere enkel måde, og det bygger på oplysninger om virkeligheden, som skatteministeriet selv har leveret under sidste års udvalgsarbejde i folketingets skatte- og afgiftsudvalg.

Socialdemokratiets forslag letter i bunden og skærper i toppen af indkomstpyramiden. De velhavende skal ikke, sådan som regeringen fortsat vil have det, kunne fradrage sig ud af enhver rimelig skattebetaling. Personfradraget skal forhøjes, medens det individuelle fradrag begrænses, og så skal der betales en proportionalskat for alle, hvor rentefradraget bevares fuldt ud. Men de få med store bruttoindtægter skal betale en tillægsskat af indtægt ud over 175.000 kr., og her er der ikke rentefradrag.

For de velhavende vil der altså blive tale om, at værdien af deres rentefradrag bliver beskåret i løbet af en kortere overgangsperiode. Derefter vil rentefradraget have samme værdi for alle, uanset om de har høj eller lav indkomst. Det vil øge – det er vi enige med regeringen i at der er behov for – interessen for opsparing og mindske interessen for gældsstiftelse. Det er et helt nødvendigt bidrag til at løse balanceproblemerne i dansk økonomi, at man fjerner en af de største tilskyndelser til gældsstiftelse.

Tillægsskatten er nødvendig. Uden den ville der blive et hul i statskassen på i hvert fald 8 mia kr., og uden den ville det ikke være muligt at sikre en bedre byrdefordeling

end i det nuværende skattesystem. Vi har forstået, at et flertal i folketinget hele tiden har været enig med os i, at der skal gennemføres en tillægsskat for dem, der tjener mest, og at der ikke skal være rentefradrag ved beregningen af denne tillægsskat. Vi går ud fra, at dette flertal vil fastholde deres skattepolitiske hovedsynspunkt. Det vil vi gøre alt for at sikre at de vil, for derved standses regeringens planer om skattelettelser for de rige, og kravet om en virkelig skattereform kan fastholdes, en reform, der både fører til forenkling og til en mere retfærdig byrdefordeling. Det haster.

Lawaetz (FP):

Det er klart, at en hel række talere har fremhævet statsministerens åbningstale – det er jo også den, der diskuteres – og så har der været nogle tilløb til at kritisere den, bl.a. for at statsministeren havde sprunget arbejdsløsheden som det største problem over med samlede ben. Ja, det er klart. Hvis man har en smule politisk hukommelse, vil man vide, at vi har hørt åbningstaler fra den tidligere statsminister hvert år, hvor han har brugt en side på at tale om arbejdsløsheden. Men hvad har det egentlig hjulpet? Resultatet trods den megen snak er blevet, at arbejdsløsheden er steget i ét væk.

Hr. Tørnæs fra venstre talte om, at socialdemokratiet har været passiv som opposition. Ja, det har de faktisk. I dag har de vist en enorm aktivitet, men hvilken form for aktivitet? Der er vi måske ved kernen. Hvis man ellers var stået op, kunne man allerede i morgenradioen høre, at nu skulle vi igen have en af disse negative dage i det stakkels lille land, der kæmper for at få bedre økonomiske forhold. Fra morgenstunden fik vi at vide, at nu kom socialdemokratiet – de var pludselig blevet aktive – med en dagsorden, som kunne vælte regeringen. Igen: helt uden samvittighed over for det erhvervsliv, vi skal leve af, sprøjter man sådan en ud, som er blevet diskuteret hele dagen, og folk ringer og spørger én, hvis man har lidt med erhvervslivet at gøre: får vi nu valg? Det er en form for aktivitet, som jeg i hvert fald ikke værdsætter.

I dag hører man den nye politiske ordfører, som jeg ellers har haft mange saglige diskussioner med, køre fuldstændig af sporet

[Lawaetz]

i en nok velment teoretisk udvikling. Igen kommer jeg til at tænke på forskellen mellem hr. Svend Auken og jeg. Han er helt deroppe på det teoretiske plan i socialdemokratiet. Uden at genere hr. Svend Auken vil jeg sige, at han vel aldrig har trådt på et cementgulv, og en anden én kommer nede fra cementgulvet. Men selvfølgelig hører man nok mere fra hr. Svend Auken.

Når hr. Svend Auken så ydermere på det sidste har specialiseret sig i at prøve, om det kan lykkes at udjævne fremskridtspartiet og i hvert fald velvilligt få banket en kile ind mellem fremskridtspartiet og regeringen, så er det klart, at man finder anledning til at gå op og sige, at man ikke er helt enig med hr. Svend Auken.

Hvad er det egentlig, hr. Svend Auken byder på? Ja, det gør han jo næsten hver dag. I forgårs kom han skidt fra det, de var ikke helt enige med ham på Slotspladsen, det har været nævnt.

Men hvad er det mere, der bydes på? Ja, der bydes igen på, at vi skal have noget større understøttelse, karensdagen skal væk, de sociale bidrag skal stige. Så skal man for at tjene flere penge gøre arbejdstiden kortere, og hvad det nu ellers er. Det er jo en gentagelse. Det er noget, vi har hørt til trivialitet. Det er direkte enfoldigt at tro på, at man kan gavne økonomien ved at bestille noget mindre og ved at afskaffe karensdagen og forhøje alle understøttelserne. Det er så hårrejsende teoretisk, at der er ingen af os, der overhovedet vil tro på det.

Regeringen må også have siddet og lyttet til hr. Svend Auken – om ikke andet så af høflighed. Regeringen må også være nået dertil, at den må sige: vi må også finde vores ben at stå på. Vi vil leve videre med de to mærkelige støttepartier, som vi tilsyneladende har, der trækker i hver sin retning. Vi vil godt støtte regeringen i nogle større besparelser, og de radikale siger: nu skal vi have længere barselhvile, og hvad ved jeg. Men er man ikke nået dertil, hvor det simpelt hen er nødvendigt. Vi kan jo ikke leve videre på den facon. Vi kan heller ikke leve videre på, at en eller anden averteret dagsorden fra morgenstunden bringer hele Danmark i dårligt humør. Det går bare ikke. Men regeringen må nok tage sit standpunkt.

Jeg har personlig bestemt for længst – selv om jeg ikke er enig i ret meget af deres poli-

tik – at være venlig over for de radikale, for de er i den vanskelige situation, at de er tvunget til at samarbejde med noget så mærkeligt som fremskridtspartiet, som vil spare halvdelen af udgifterne væk. Det må være svært for de radikale. Men i stedet for at snakke om, hvad vi hele tiden har været uenige om, var der et enkelt punkt, jeg godt ville tale med hr. Niels Helveg Petersen om. Men det skal vi ikke gøre i dag, for vi skal ikke trække tiden ud. Det drejer sig om efteruddannelse. Det er en meget, meget sund idé. Men jeg tror ikke på, vi tjener penge på længere barselhvile, heller ikke for de stakkels fædre, som åbenbart skal med ind i planen. Jeg kan berolige hr. Niels Helveg Petersen med, at folk fik endnu flere børn, inden man havde indført barselhvilen. Det kan ikke være den store ulykke; vi skal nok få de børn, vi skal bruge, alligevel. Men det kan vi tage fat på en anden dag.

Hermed er jeg, hvor jeg begyndte. Man sætter igen skræk i det stakkels erhvervsliv, skræk i befolkningen. Man prøver igen på at banke nogle flere kiler ind imellem de partier, som ønsker at rette økonomien op. Det er, hvad der kommer ud af sådan en dag. Og inden solen er gået ned, er der vel som sædvanlig fred, så vi kan få ro til at arbejde videre for det erhvervsliv, som nogle af os har forstået er det eneste, der i virkeligheden betyder noget.

H. C. Hansen (FP):

Regeringens finanslovsforslag viser, at der forventes at blive brugt 60 mia kr. mere, end regeringen får ind i skatter og afgifter. Det vil sige, at Danmarks samlede gæld i løbet af 1984 vil stige til ca. 400 mia kr. Renten af denne gæld vil blive ca. 45 mia kr. Som en gøgeunge i en sangfuglerede vil disse renter efterhånden sparke alle andre statsudgifter ud. De midler, som er til rådighed til sociale ydelser, til undervisning osv., vil derfor blive mindre år for år. Konsekvenserne af fortsatte underskud betyder simpelt hen mord på al sund økonomi og velfærd. Derfor har fremskridtspartiet den opfattelse, at de besparelser, der er på finansloven, er for små.

Det er en kendsgerning, at renterne af gælden ved 1984s udgang vil nærme sig 10.000 kr. om året pr. dansker fra vugge til grav, fra baby til olding. Det vil sige 40.000

[H. C. Hansen]

kr. for en familie med 2 børn, og så er der endda ikke tænkt på afdrag på gælden.

Den skyldige i denne udvikling er socialdemokratiet. Det har haft ansvaret for den økonomiske udvikling indtil for et års tid siden. Imidlertid kan det radikale venstre og firkløverpartierne heller ikke frikendes for skyld. De har medvirket igennem 1970'erne til disse letsindige finanslovsforslag. Imidlertid må vi erkende, at firkløverpartierne og også det radikale venstre er blevet langt fornuftigere, og der er som bekendt megen glæde over syndere, der omvender sig.

Der har været talt meget om sociale problemer i dag. Fremskridtspartiet er parat til at medvirke til at afhjælpe den nød og elendighed, som socialdemokratiet har skabt. Vi vedkender os vort ansvar for vore danske medborgere.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det, der kalder mig op på talerstolen, var centrum-demokraternes ordfører, der var stærkt inde på at fortolke arbejdsløshedstallene – angiveligt ud fra en betragtning om, at tallene sikkert ikke var udtryk for en reel ledighed. Jeg agter ikke at diskutere tal alene, når der tales om ledighed, men det står jo lysende klart, at ledigheden er steget med 30.000 personer fra juli 1982 til juli 1983. Det står lysende klart af regeringens egne tal, at det kommende år vil bringe 30.000 flere ud i ledighed. Det står lysende klart, at vi har 62.000 medborgere, som er langtidsledige, og som man skal finde et job til. Så meget om tal. Og så er det i øvrigt forkasteligt at prøve at sløre, at arbejdsløsheden er en tragedie for det danske samfund og ikke mindst for dem, det går ud over, og det er et menneskeligt spild ud over alle grænser.

Samme ordfører talte om, at det var da en ærlig sag at tjene penge. Det var angiveligt ud fra en betragtning om, at de skal ikke straffes, der gerne vil tjene penge. Det lyder jo flot og rimeligt. Men hvad er egentlig meningen bag de ord? Ja, den er såmænd ligetil. Det skal være flot og rimeligt at tjene penge, men det skal helt klart ikke være rimeligt at være arbejdsløs og få en ordentlig erstatning herfor. Det ses nemlig af det forslag, som er fremsat af regeringen, og som jeg også mener vi bør diskutere i dag. Ud fra det skal man altså nedsætte arbejdsløsheds-

understøttelsen til 70 pct. af hidtidig indtjening, dog højst 1.566 kr. pr. uge det første år efter dagpengerettens indtræden, 80 pct. det andet år og derefter 90 pct. de følgende år. De følgende år når man i øvrigt ikke frem til, når man også laver en regel om, at man ikke må få to gange jobtilbud, for man får jobtilbuddet, før man når til det tredje år.

For det første er det ungdomsfjendsk. De unge nyuddannede skal nemlig fremover kun have 1.200 kr. pr. uge. Det gælder i øvrigt også de værnepligtige, som hives ind for at aftjene deres værnepligt, og derefter hånes de ved at komme ud på en arbejdsløshedsunderstøttelse, som er mindre end andres arbejdsløshedsunderstøttelse.

Dernæst er det kvindefjendsk, fordi også supplerende dagpenge skæres ned. Vi ved godt, hvem det er, der får supplerende dagpenge. Det er dem, der arbejder på deltid, hvad enten de gerne vil det eller ej, og det er stort set kvinderne.

For det tredje er det en lov med tilbagevirkende kraft fra 1. januar 1983.

For det fjerde vil A-kassernes administration ende i kaos, fordi de nu skal til at arbejde med forskellige satser, alt efter hvornår folk er indmeldt i A-kassen. Hvis man kender bare et minimum til, hvor besværligt, hvor uoverskueligt det at administrere arbejdsløsheds-kassen i forvejen er, så vovede man ikke at komme med sådan et forslag, som vil betyde yderligere kaos for de stakkels mennesker, der skal sidde med det her. Og samtidig vil det betyde, at man vil få den ene ankeansøgning efter den anden, og så vil man drukne i det også.

For det femte skal arbejdere og arbejdsløse betale mere til forsikringsordningen, som man kalder det. Det er jo, når alt kommer til alt, en skjult skatteforhøjelse, som fremskridtspartiet måske uden blusel går med til.

For det sjette skal dette grove indgreb ses i lyset af indgrebet sidste år, hvor man også greb ind over for de arbejdsløse. Nu skal der altså tages 18.000 kr. årligt fra en arbejdsløs.

Sådan behandler man altså en gruppe medborgere, der uforskyldt er ude af stand til at få et arbejde. Det er det, jeg kalder ren klassepolitik. Det er ikke værdigt at behandle de ledige så dårligt. Det sker, samtidig med at bankerne tjener styrtende med penge, aktieselskabsbeskatningen skal lettes, formuebeskatningen skal lempes ifølge statsministe-

[Lilli Gyldenkilde]

rens redegørelse her osv. osv. I samme forbindelse skabes der altså øget ledighed herindefra, og man skærer ned på arbejdsløshedsunderstøttelsen. Den politik er ikke værd at samle på, og får vi ikke valget i dag, håber jeg, at vi snart får det.

Jeg kan ikke lade være med at sige, at hr. Fogh Rasmussen skar det ud i pap, hvad det her handler om, for det, han gjorde i sit meget fine indlæg om statsunderskud og betalingsbalanceunderskud, var at lave et regnestykke, der sagde, at, det vi får ud af alt det, som bl.a. koster de arbejdsløse 18.000 kr. årlig, er, at for hver en krone, der skal betales på statsunderskuddet betaler man i stedet for 35 øre hidtil 30 øre nu. Det er altså, hvad man får ud af det her. Jeg siger ikke, at vi ikke skal tage statsunderskuddet og betalingsbalanceproblemerne højtideligt. Det skal vi, men det skal ikke være på den måde, at de arbejdsløse skal betale med 18.000 kr. årlig.

Ingerlise Koefoed (SF):

Det forslag til finanslov, som er til første behandling her i dag, og den åbningstale, som statsministeren holdt i tirsdags om regeringens kommende politik, viser helt klart, at delingen af befolkningen i dem, der har meget og skal have mere, og de andre, der ingenting har og alligevel skal blive ved med at yde, den deling, der blev indvarslet og gennemført sidste år, skal fortsætte med forøget styrke i det næste år, hvis regeringen bliver siddende, hvad man jo meget må håbe den ikke gør.

Det bliver igen lønarbejderne i de lavere lønklasser, det bliver de offentligt ansatte, de sociale tabere, børnefamilierne og de arbejdsløse, som skal bære størstedelen af byrderne ved regeringens såkaldte genopretningspolitik.

Påskuddene er statsunderskuddet og betalingsbalanceunderskuddet, og de ting er da også alvorlige hindringer for en hurtig forbedring af den danske økonomi og en hurtig lettelse af den økonomiske krise. Underskuddene skal gøres mindre, men der er ingen rimelighed eller fornuft i, at de skal afvikles så hurtigt og så dramatisk med så uhyggelige konsekvenser for nogle mennesker, som regeringen ønsker det.

Vi kan selvfølgelig også godt se, at der i det forløbne år er sket et fald i det forventede statsunderskud og betalingsbalanceunderskuddet. Vi kan også se, at inflationstakten er dæmpet, og at renten af både inden- og udenlandske årsager er gået betydeligt ned. Men vi har stadig væk svært ved at få øje på den stærke forbedring af konkurrenceevnen, som statsministeren ser. Vi ser ikke den slående vækst i investeringer med nye arbejdspladser og ny aktivitet til følge. Det, der springer os i øjnene, er den stadig voksende arbejdsløshed, som bliver resultatet af genopretningen, den stadige udhuling af levevilkårene for de mennesker, der i forvejen havde så svært ved at bære en udhuling og en fattiggørelse.

Ifølge den økonomiske oversigt fra det økonomiske sekretariat oktober 1983 ser billedet jo nogenlunde sådan ud: samlet vil befolkningens købekraft være uændret fra 1983 til 1984, men hvis man ser på de enkelte befolkningsgruppers købekraft og indtægtsvilkår, er billedet langt mere broget. Reallønnen falder både i år og næste år for lønmodtagere, arbejdsløse og syge. Den stiger tilsvarende for pensionister, hvad der er godt nok, for selvstændige og for folk med formuer. En typisk LO-arbejder får sin disponible realindkomst forringet med 2½ pct. i år og 1½ pct. til næste år, og reallønsfaldet for arbejdsløse, efterlønsmodtagere og modtagere af sygedagpenge bliver endnu større. Der ligger beregninger, der taler om en forringelse på helt op til 7 pct. for disse grupper. Ledigheden stiger – som det er sagt her før i dag, men det kan ikke siges og understreges for tit – fra 280.000 til 315.000 arbejdsløse. Der er med andre ord noget at se frem til for dem, der sidder nederst ved bordet i det danske samfund.

Statsministeren taler meget positivt om den gennemgribende sanering, der ikke kunne gennemføres, uden at regeringen inddrog alle områder. Bespareserne må nu engang foretages dér, hvor udgifterne er, fastslår statsministeren spalte 6 i sin åbningstale. Det lyder jo meget logisk ved første overhøring, men når man vender udtalelsen et par gange i luften, er det, ligesom ordene får en lidt anden kulør.

Det, der bl.a. er sparet på, er nemlig overførselsindkomsterne. Der skal sandelig ikke spares for formueejerne, og de med de høje

[Ingerlise Koefoed]

indkomster skal have det lettere. Overførselsindkomsterne er høje, de tynger statsbudgettet meget, de giver faktisk et godt tilskud til det interne underskud, men den måde, som man søger at spare dem væk på, er helt skæv og urimelig. I stedet for at sætte arbejde i gang, som kunne give større livsglæde, større optimisme hos nogle andre end statsministerens vælgere, flere penge i statskassen, mere købekraft, sparer man på dagpengene ved at lægge låg over dem og nu altså også ved at trindele dem. Man sparer på bistandshjælpen, ikke ved at hjælpe folk i gang, så de ikke behøver bistandshjælp, men ved at sætte mennesker på fattigdomsgrænsen. Man sparer på jobtilbuddene ved kun at give dem en enkelt gang og derefter lade folk, der ikke kan finde 13 ugers arbejde – og det er der vitterlig mange, der ikke kan i disse tider – gå på bistanden. Man bringer måske underskuddet lidt ned på den måde, men det er en uacceptabel måde at gøre det på.

Underskuddet kom, da den økonomiske krise slog igennem; jo værre krisen blev, jo større underskud. Med den stigende arbejdsløshed voksede udgifterne til dagpenge og kontanthjælp. Der er ingen tvivl om, at en vej til at nedbringe underskuddet – og den eneste acceptable vej – er at skabe større beskæftigelse, sådan at udgifterne til dagpenge og bistandshjælp falder og indtægterne stiger. Dette kan gøres ved at forøge den samfundsgavnige produktion, ved at lægge vægt på beskæftigelse i ressourcebesparende og ikke-betalingsbalancebelastende erhverv og ved at skaffe endnu flere arbejdspladser. Det kan gøres ved en nedsættelse af den daglige arbejdstid, ved forbud mod overarbejde, ved betalt frihed til uddannelse og på mange andre måder.

Det er klart, at det hjælper mindre at skabe nye arbejdspladser i den offentlige sektor end i den private, men der er rige muligheder for i et samvirke mellem den offentlige og den private sektor og gennem udvidet forskning og uddannelse at skaffe mange nye arbejdspladser og udvikle konkurrencedygtige produkter og nye systemer, der vil være velegnede til eksport.

Vi i SF bilder os ikke ind, at vi vil kunne klare den økonomiske krise med et snuptag. Vi er tværtimod meget indstillet på, at ændringen fra underskud til balance, fra arbejdsløshed til beskæftigelse, vil tage sin tid,

den vil kræve prioritering af alle de mange beskæftigelsesforslag, som bl.a. vi har i vores beskæftigelsesplan, den vil kræve ofre af mange mennesker, men den vil også betyde en helt anden fordeling af byrderne end den fordeling, som finansloven og statsministerens åbningstale og lovkatalog lægger op til. Den vil betyde optimisme, den vil betyde aktivitet, den vil betyde virkelyst hos alle de mennesker, der i dag helt uden egen skyld er sat uden for samfundet.

Svend Heiselberg (V):

Selv om vi i radioens morgenavis kunne høre, at det sovjetiske partiorgan Pravda var røget socialdemokratiet og de øvrige venstrefløjspartier til undsætning i en negativ bedømmelse af regeringens genopretningspolitik efter en årelang socialdemokratisk afgrundspolitik – for at bruge hr. Heinesens ord om afgrunden – kan regeringen trods alt glæde sig over, at der i befolkningen er stor forståelse for nødvendigheden af en genopretningspolitik.

Hr. Svend Auken gjorde i dag meget ud af at beskrive, hvor svært det er for de unge, de svage i samfundet osv. Vi er enige i, at der er problemer, der skal løses, men det skal dertil siges, at det er problemer, der alle er skabt af socialdemokratiets uansvarlige økonomiske politik. Socialdemokratiet har ansvaret – eller er det hr. Svend Auken ansvar – for den seneste bevisligt uansvarlige administration af dagpengene, der i de sidste 4 år har kostet statskassen ¼ mia kr. Disse penge kunne have været brugt til at hjælpe de unge til at få et arbejde samt til at forbedre hverdagen for de svageste i samfundet. Det skulle den høje akademiker have fortalt arbejderbevægelsen, da han i tirsdags talte til dem under sloganet: Nej til indkomstpoltik. Hr. Svend Auken valgte at undlade det. Hr. Svend Auken gjorde dette på trods af påtale fra rigsrevisionen, statsrevisionen, finansudvalget samt adskillige henvendelser fra mig om at sørge for en bedre forrentning af dagpengene, så staten ikke mistede de mange millioner kroner i rentetab. Da det kom til offentlighedens kendskab, blev det af hr. Svend Auken kaldt for et flipnummer – hr. Svend Heiselberg havde fået sommerkuller.

Der er nu nedsat en undersøgelseskommission. Jeg håber, at offentligheden må få den

[Svend Heiselberg]

størst mulige indsigt i det arbejde, der nu skal foregå. Men de, der har det svært i samfundet, kan sende hr. Svend Auken og hans parti en venlig tanke. Det kan Arbejdernes Landsbank og andre måske også.

Det sidste er blot et eksempel på socialdemokratiets forstand på økonomisk politik.

Agerschou (SF):

Statsministeren sagde sp. 6 i sin åbningstale: »Vi har social- og sundhedsudgifter på ca. 140 mia kr. Dem har vi formindsket. Vi har formindsket dem med ca. 1 mia kr. Men det er nu engang mindre end 1 pct. af de samlede social- og sundhedsudgifter.«

Så vidt jeg kan se, er der tale om et typisk, primitivt lommeprokuratorregnestykke, hvor man ved at jonglere med tallene forsøger at skjule de helt urimelige konsekvenser, regeringens initiativer har haft over for bestemte grupper i befolkningen – grupper, der i forvejen hørte til dem, der havde mindst, grupper, der i forvejen var blevet nødt til at gå ned i levestandard som følge af den økonomiske krise. Det var dem, man straffede en gang til og med langt mere end den ene procent, som statsministeren har fået tryllet sig frem til.

Det er muligt, at der kun er sket budgetforbedringer på 1 mia kr., men det er blot udtryk for, at regeringen har fået held til at skubbe langt flere over i det sociale system i løbet af det år, de konservative har haft magten. Forringelserne har været helt uanstændige over for dem, det er gået ud over. Det kan statsministerens regnelærerfif ikke skjule.

For at skære det ud i pap også for statsministeren skal jeg komme med et par konkrete eksempler, eksempler fra den virkelighed, som regeringen enten ikke kender til eller nægter at kende til.

Det ene eksempel drejer sig om et ægtepar på omkring 35 år. Manden blev for nogle år siden behandlet for en ondartet sygdom, behandlingen gik godt, men havde visse bivirkninger, som betyder, at manden stadig er syg. Han har hidtil modtaget sygedagpenge, fordi han ikke er berettiget til invalidepension. Men regeringen fik ved sin efterårsmanøvre i 1982 gennemført en varighedsbegrænsning for modtagelse af sygedagpenge. Derfor stoppede sygedagpengene den 1. juli 1983 for den pågældende familie, hvorpå den mistede

4.300 kr. om måneden. Det er betydelig mere end den ene procent statsministeren fornøjet taler om. Der er faktisk tale om 35 pct. forringelse af familiens samlede indtægt. Den pågældende skal altså straffes, blot fordi han er alvorligt og langvarigt syg. Imens lover statsministeren skattelettelse for de rige og bedre vilkår for aktieejerne.

Det andet eksempel drejer sig om en enlig forsørger med et barn på 6 år. Da hun blev arbejdsløs og kom over på almindelig kontanthjælp, gik familien 20 pct. ned i indtægt. Nu falder familien for den 9 måneders varighedsbegrænsning i bistandsloven, som den konservative regering har fået gennemført. Det betyder, at familien nu ryger yderligere ca. 30 pct. ned i indtægt. Hvad har statsministeren at fortælle den familie? Jo, tilværelsen skal gøres lettere for aktieejere og for dem, der tjener allermost.

SF har nævnt disse konsekvenser utallige gange, uden at det er trængt ind. Der kan være tale om en almindelig blokering over for SF, men så lad mig nævne, hvad repræsentanter for private sociale organisationer siger – dem, som socialministeren så gerne vil hælde sit hoved til i forbindelse med det, han kalder 1980ernes socialpolitik. I den forbindelse vil jeg citere fra en artikel i Politiken torsdag den 29. september 1983:

»De private hjælpeorganisationer fungerer mere og mere som skraldespande for menneskelige affaldsprodukter, som det offentlige ikke har taget sig af. Og dem bliver der flere og flere af i takt med, at det sociale hjælpeapparat forringes.

Vi har ikke lyst til at have denne skraldespandsfunktion. Ikke fordi vi ikke gider, men vi kan ikke acceptere denne stigning i antallet af pjalteproletarer; sagde pastor Bjarne Lenau Henriksen fra Kirkens Korshær på en konference om privatisering, som Socialpolitisk Forening holdt i København i går.

Den hjælp, der spørges efter, bliver mere og mere simpel og basal: tøj, mad og bolig. Der er ikke længere så stort behov for den kvalificerede, personlige samtale. Det handler om at overleve.

I Mariatjenesten er vi begyndt at uddele tæpper til folk, som ingen steder har at bo, fordi der er overbelagt på herbergerne, eller fordi de er så elendige, at ingen vil have dem boende. Man oplever en fornemmelse af næsten kvalmende godgørelse, når man udde-

[Agerschou]

ler et tæppe og en lille broderet pude til brug for overnatning i en trappeopgang. Desuden er vi blevet så »alternative« i vores opsøgende miljøarbejde, at vi er i stand til at henvise folk til specielt velegnede trappeopgange efter først at have budt på en kop te og en fedtemad.«

Lignende synspunkter har repræsentanter for andre private sociale hjælpeorganisationer fremført. Gør det overhovedet ikke indtryk? Kan man stadig væk lade, som om man er uvidende? Hvad har statsministeren at sige til de mennesker, hvis levevilkår han har ansvaret for er blevet forringet så drastisk? Jeg har sagt det et par gange, jeg vil sige det en gang til: han fortæller dem, at de velbjærgede nu skal af med noget mindre i skat, at formueskatten skal forsvinde, at det skal være lettere at være aktieejer. Statsministeren gør alt for at leve op til regeringens slogan »Gør rige mennesker gladere«. De mennesker, der lever på fattigdomsniveau på grund af statsministerens initiativer, har han intet at sige til, dem er han nemlig ikke statsminister for. De kan kun være sikre på én ting, nemlig at den konservative regering vil gøre alt, hvad den kan, for at de skal have det endnu ringere.

Björn Elmquist (V):

Der har nu i nogle måneder været ført en debat i adskillige dagblade, først og fremmest dagbladet Politiken, om den intellektuelle venstrefløj og hvad man har kaldt den dødsenslignende tavshed på denne intellektuelle venstrefløj, bl.a. også herhjemme i Danmark. Man har sagt, at den aktivitet, der udfolder sig på det område, efterhånden stort set kun er fortidens ældede kæmper, der krabber rundt i terrænet som reptiler, tyngede af forhornede og forkalkede dogmer.

Efter at have fulgt debatten her i dag og efter at have fulgt debatten rundt omkring – den politiske debat om statsministerens åbningstale i tirsdags – kunne man jo spørge, om den tilsvarende tavshed, inaktivitet også har bredt sig til venstrefløjen i dansk politik. Slæber man også dér rundt på forældede dogmer?

Når vi her taler om højre og venstre, taler om socialistisk/borgerlig, taler om svage grupper, som et af dagsordensforslagene er inde på, er der så ikke nogle, der stadig væk

opfatter det i den gammeldags forstand? Er man ikke klar over, at man skal være varsom med at bruge disse ord? De siger os alle sammen noget, men vi kan ikke være sikre på, at det er præcis det indhold, de har i dag.

Jeg kan huske, at statsministeren har brugt ordet »progressiv« om firkløverets politik – bl.a. ud fra den betragtning, at det, der skal til for at redde vores velfærd, er netop en ny holdning til en lang række ting, som vi har i den offentlige sektor, og som vi har i den private sektor.

De egentlig reaktionære, er det så ikke dem, der vil skrue tilbage, som siger, at vi også i dag, i 1983, snart 1984, kan køre videre med præmisserne, med vilkårene for vores velfærdssamfund, fuldstændig som om vi skrev 1960 og 1970? Det har jeg en meget kraftig mistanke om. Jeg er bange for, at vi på den måde kortsletter den politiske debat, der skulle finde sted, fordi for mange er bange for at gå ind i helt nye ideer.

Der er også mange, der sammenligner det, som skal ske i Danmark, hvis firkløverregeringen kan fortsætte, med det, som sker i Margaret Thatchers England. Vi er ikke mindre end 3 folketingsudvalg, der i september og august har været på besøg i England, og jeg tror, vi alle sammen med vore egne øjne har kunnet konstatere, at det velfærdssamfund, vi har i Danmark endnu i dag, ligger milevidt over, hvad man har i England, og at den vanskelighed, vi i Danmark står over for, hvad den manglende balance angår, er meget alvorligere end den, man står over for i England, hvis vi måler underskud på statens budgetter, hvis vi måler gæld til udlandet f.eks.

Et andet land, vi ofte sammenlignes med, er Midderrands Frankrig. Han er begyndt at slå bremsen i nu, fordi han er begyndt at nærme sig en situation, hvor der er omkring 10–12 pct. i underskud på statens budgetter. Det har ført til en kolossal forskrækkelse hos ham. Jeg synes, det er påfaldende, at i disse uger sværmer franske journalister i Danmark for at snakke med danske politikere – det har jeg i hvert fald været ude for nu adskillige gange i de sidste dage og uger – for at høre, hvordan vi redder velfærdssamfundet fra at bryde sammen, hvordan vi får trådt på bremsen. Det vil jeg meget gerne have også indgik i vores debatter her. Vi er i gang med

[Bjørn Elmquist]

åbningsdebatten, så vi skal have de helt store linjer frem.

Jeg nævnte for et øjeblik siden de svage grupper, de svage i det danske samfund. Det har jo en masse med økonomi at gøre. Jeg synes også, vi skal tænke på dem, der kommer i klemme, fordi de har nogle principielle holdninger til nogle ting, der gør, at de kommer i vanskeligheder med f.eks. fagforeningerne. Her er vi tilbage i eksklusivaftalerne og rettighederne, når det drejer sig om at organisere sig. Vi har i Danmark princippet om, at vi skal have ret til at sige ja til de fagforeninger, vi vil være medlemmer af. Hvad med at få retten til at sige nej? Er vi trods alt ikke nået dertil i dagens velfærd i Danmark, at det også er en menneskeret, som vi ikke kan se bort fra? Jeg håber, at der i folketingsalen her vil være et klart flertal, der vil tage den opfordring op, som vil komme fra Europarådet, når vi i januar – formentlig med et ganske stort flertal og med mange socialistiske stemmer uden for Norden og uden for England – vil fastslå, at dette er en menneskeret, der tilkommer også de svage i det danske samfund.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Det er da en interessant tese, hr. Bjørn Elmquist plaprer efter her med, at venstrefløjen skulle være angst for at tage stilling til de helt nye ideer. Men jeg synes, det kneb lidt med at få at vide, hvad det var for nogle nye ideer, man var så angst for at tage stilling til. Det, vi har set fra denne regering, har for mig at se ikke indeholdt noget nyt. Det kender vi alt sammen fra Madsen-Mygdal. Det, han lavede i 1927, var nedskæring af aldersrenten, det var nedskæring af invalidepensionerne, og det var nedskæring af alle andre sociale støtteordninger med op til 30 pct. Samtidig var det en massiv overførsel af midler og kapital og værdier til dem, der ejede i forvejen. Og for at det ikke skal være løgn, så lignede det også den måde, hvorpå regeringen støtter sig på fremskridtspartiet, ved at den pågældende statsminister samtidig afleverede en selvangivelse for sit eget vedkommende, som lød på nul kroner i skattepligtig indkomst. Jeg kan ikke se, at der har været nye ideer fra denne regering, som man ikke kender tilbage fra 1927.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Nu skal jeg ikke på dette tidspunkt forlænge debatten unødigt, men til hr. Wilhjelms dog alligevel komme med den korte bemærkning – jeg var inde på det meget generelt for – at statsministeren mener, og jeg synes med rette, at det, vi er i færd med, kan vi kalde progression, vi er de progressive, vi er dem, der prøver på at finde ud af, hvordan vi redder velfærdet. Det er én ting. Den er lidt løs i tanken, i fugerne, måske. Det kan vi sikkert få lejlighed til senere at drøfte videre. Jeg kan se, at hr. Svend Auken meget gerne vil drøfte det videre. Det har han også behov for, tror jeg nok.

Men prøv at læse budgetredegørelsen fra regeringen. Der er 4 principper lagt ned, som har at gøre med, hvordan statens udgifter fremtidig skal anvendes. Der skal være større hensyn til forsikringsprincippet, taler man om, og vi har en debat om det, vi kalder privatisering – det er ikke det heldigste ord, måske, men alligevel ved vi alle sammen, hvad jeg dermed mener, når jeg siger det. Så mit råd til hr. Wilhjelms, så kort det nu må blive i sådan en kort bemærkning, er: slå op i budgetredegørelsen fra finansministeriet, dér er yderligere eksempler på, hvad vi mener, når vi taler om en ny tankegang, en ny filosofi, om man vil.

Arne Bjerregaard (KrF):

Man kan blive en smule deprimeret over debatten, vel især fordi man føler, at man for partimagtens skyld skøjter ganske let hen over de alvorligste problemer og de næsten uoverstigelige problemer, der ligger foran dette samfund.

Lad mig først sige, at jeg erkender nødvendigheden af det, der er gjort på mangfoldige områder. Jeg erkender nødvendigheden af, at alle automatiske reguleringer er blevet fjernet i dette samfund. Det kunne man have gjort, dengang jeg sagde det for 10 år siden, så kunne det nok have set lidt anderledes ud i dag. Men vel, jeg erkender, at det var en nødvendighed.

Jeg erkender også, at det er en nødvendighed at gennemføre en beskatning af pensionsmidlerne for at øge statens indtægter. Det kunne man selvfølgelig også have gjort noget før. Jeg er enig i, at der er andre skat-

[Arne Bjerregaard]

tefrie områder, som man nødvendigvis må tage inden for beskattningen for at øge statens indtægter. Jeg er enig i, at det er nødvendigt at foretage væsentlige besparelser for at forbedre statsbudgettet, både gennem besparelser og igennem øgning af statens indtægter.

Men jeg er ikke enig i, at man søger at stikke folk blå i øjnene for partimagts skyld, at vi skal give det udseende af, at nu er vi ved at klare det alvorligste, nu er det ved at gå fremad, når vi alle sammen ved, at der ligger 10, 20, måske 30 års alvorlig kamp forude for at klare de økonomiske problemer, som vi selv har bragt os ind i.

Hvorfor må vi ikke være ærlige og sige tingene ligeud? Hvorfor må vi ikke fremføre, så befolkningen forstår det: ja men vores konkurrenceevne er faktisk ikke forbedret trods tiltag? Hvorfor ikke sige, at vores indenlandske gæld er vokset mere i det forløbne år end nogen sinde før i Danmarkshistorien? Vel, det er vel socialdemokratiets skyld, men det ændrer ikke ved de faktiske forhold, at vi må notere det største underskud nogen sinde.

Hvorfor ikke sige til befolkningen, at selv om vi har foretaget alt det, som vi mener var nødvendigt, fører det stadig væk til, at når vi tager fat på næste års finanslov, så må vi blot for at betale renterne af det underskud, som ligger på den nuværende finanslov, lave besparelser imellem 10 og 12 mia kr? Blot for at betale renterne af dette underskud, vi nu laver i det år, vi går ind i. Hvorfor ikke sige det?

Hvorfor ikke sige til befolkningen, at selv med det, man har lavet nu, vil vi i 1990 hver eneste dag skulle betale op til 300 mill. kr. i renter af vores indenlandske gæld? Hvilke enorme problemer er det ikke man står over for, og hvilke væsentlige ofre er det ikke, man må yde i fremtiden, hvis det er sådan, man vil klare disse alvorlige problemer.

Derfor synes jeg nok, det er værd i den situation for regeringspartierne også at sige til socialdemokratiet: ja men I kender problemerne, I ved, det er sådan, I ved, at sådan er udviklingen; ønsker I alene for gold partimagts skyld at skulle stå med dette bo og prøve på at klare problemerne alene?

For mig at se kræver den situation, vi er i, ikke denne spillo bold, eller hvad man vil kalde det, med hinanden for at opnå parti-

mæssige gevinster. Det kræver tiden ikke, den kræver noget ganske andet. Vores alvorlige situation kræver, at man virkelig tør gå ind i et samarbejde om de nødvendige reformer, reformer, som er betydelig mere indgående end dem, man hidtil har kunnet drømme om.

Derfor mener jeg, at de store partier har en forpligtelse til at opgive deres egoistiske interesser om partimagt for at gå ind i et konstruktivt samarbejde og i alt fald søge at finde frem til muligheder, der kan løse de alvorlige problemer, som ligger foran os i fremtiden, og ikke bare skøjte let hen over dem for at opnå måske et par mandater om en måned eller om et år eller to. Det redder ikke landets økonomi. Problemerne er blot lidt større til den tid, og nogen skal tage sig af dem.

Og kom så ikke og sig, at det er de små partier, der forhindrer det! Det er de store partier, som ikke ønsker – for gold partimagts skyld – at skabe mulighederne for det danske samfund i fremtiden. Er regeringsmagten virkelig så attråværdig for partierne, at det overskygger samfundsrelevant tænkning, samfundsrelevant handling til gavn for samfundet og det enkelte menneske? Hvis det er så – hvad jeg ikke håber – må jeg sige, at så er det en klar despekt for det enkelte menneske i dette samfund, og så er det hyklerisk fra dem, som taler om, at de vil tage hensyn til den ene og den anden, for så har man ødelagt mulighederne for at tage hensyn til den ene og den anden.

Derfor må jeg sige til slut, at jeg håber, at regeringspartierne og socialdemokratiet i denne situation, som vi er i i dag, og som vi vil stå i i fremtiden, vil opgive deres sædvanlige floskler for partimagts skyld og erkende situationens alvor. Dette kræver samarbejde om virkelig store reformer, hvis dette land skal reddes.

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg skal gøre opmærksom på, at det er min hensigt at holde en pause af ca. 1 times varighed efter ministrenes svar på indlæggene fra første omgang. Jeg til tro, det bliver ved ca. 18.30-tiden.

Hans Jørgen Jensen (S):

[Hans Jørgen Jensen]

Som afholdsmand har man de senere år været meget glad for at høre både den tidligere statsministers og også den nuværende statsministers bemærkninger om, at der skulle foretages en øget indsats mod alkoholmisbruget. Jeg kan sige, at den socialdemokratiske regering var jo på rette vej, idet den tidligere indenrigsminister, hr. Henning Rasmussen, havde fået stillet en række midler til rådighed, som var anvendt, da regeringen Anker Jørgensen måtte træde tilbage. Hr. Henning Rasmussen blev afbrudt i et arbejde, som jeg tror ville have ført til en bedre alkoholpolitik i dagens Danmark, end vi har nu.

Når vi kigger lidt på de bevillinger, der gives fra statsmagtens side, må jeg sige, at over for det store problem, som alkoholmisbruget i virkeligheden er i vores land, så offerer den danske stat 660.000 kr. på årsbasis til oplysningsarbejdet – til statstilskud, kan vi sige, til organisationerne i afholdsbevægelsen.

Det, som bekymrer mig en lille smule, er, at den nuværende regering i sit budgetoplæg har sagt, at ikke bare i indeværende år, men også i 1985 og i 1986 og i 1987 vil man ikke foretage nogen dyrtidsregulering af dette beløb på 660.000 kr. Jeg lyttede derfor med megen opmærksomhed til udtalelsen om alkoholmisbrug i åbningstalen, selv om det kun var et par enkelte ord i forbifarten fra statsministerens side i hans tale (sp. 17), hvor han gør opmærksom på, at der skal ske en øget indsats. Jeg vil gerne efterlyse – om det så er hos statsministeren, eller det er hos socialministeren, hvis ressort disse problemer nu er lagt hen til – om man har nogle tanker, som man kunne fortælle folketinget og dermed befolkningen om, hvad det er for noget, der skal gøres ved en øget indsats.

Kristeligt folkeparti har sagt her ved debatten, at man kunne tænke sig, at man skulle kigge på beværterlovgivningen. Jeg tror ikke, at man skal kigge på beværterlovgivningen alene, men jeg tror også, man skal arbejde med disse problemer, som jeg har gjort igennem mange år, at man også skal kigge lidt på bevillingsnævnenes arbejde. Bevillingsnævnene har kun haft til opgave at give spiritusbevillinger til denne eller hin, der måtte søge det ude i lokalsamfundene. Jeg mener i virkeligheden, at nævnene, som arbejdede fornuftigt mange steder, kunne bru-

ges til at arbejde med det, jeg vil kalde alternative miljøer.

IOGT, en af de store afholdsorganisationer i vores land, lancerede, da den blev 100 år, et slogan om, at man skulle skabe alkoholfrie miljøer. Jeg vil gerne gøre folketinget opmærksom på, at jeg er en af de afholdsfolk, som ikke har nogen tanke om forbud. Jeg tror også, jeg tør sige, at hele den danske afholdsbevægelse ikke har det mere. Men det, som den danske afholdsbevægelse mener og påpeger, er, at der må mange flere penge til et oplysningsarbejde, et seriøst oplysningsarbejde, for at redde de mange hundrede tusinde mennesker, det i virkeligheden drejer sig om i vores land.

Jeg tror, vi må have et øget oplysningsarbejde i folkeskolerne, ved de højere læreanstalter, ude på vores højskoler, i ungdomsklubberne, og der må også gives langt flere penge til de organisationer, der på et frivilligt grundlag arbejder med disse ting. Man kan virkelig sige, at her er der noget, der er værd at støtte, og som jeg synes man fra folketingets side med skiftende regeringer i de senere år i for ringe grad har haft blikket rettet på.

Jeg vil pege på, at cirka 200.000 mennesker i Danmark har alkoholproblemer, og at det i virkeligheden rammer 500.000 mennesker. Det giver mange problemer, det giver skilsmisser, det giver sygdomme, som kræver udgifter fra de sociale kasser i stort omfang. Derfor mener jeg, at et forebyggende arbejde her må etableres.

Der er så mange, der taler om at spiritusafgifterne giver en god indtægt i vores samfund, men der er aldrig nogen, der i virkeligheden tænker på, hvad spiritussen skaber af problemer: hospitalsindlæggelser, alkoholambulatorierne, som vi har rundt omkring, sygdom på arbejdspladserne, mennesker, der dør for tiden, osv.

Jeg nævner alle de ting for at gøre opmærksom på, at her har vi et stort samfundsproblem. Jeg håber og tror, at dette problem kan løses – også ved, at det løftes op over den almindelige partipolitiske diskussion – og at man kan se, at det er et problem, det er nødvendigt at få løst.

Når jeg nu har ordet, kan jeg ikke lade være med at sige, når hr. Lawaetz heroppefra fortalte, at hr. Svend Auken aldrig havde gået på et cementgulv, at det tror jeg egentlig

[Hans Jørgen Jensen]

heller aldrig hr. Lawaetz i virkeligheden har. Han er jo inden for tømrerbranchen og bevæger sig mest på de bonede gulve. Det er i hvert fald mit indtryk, når man hører de ting, som hr. Lawaetz heroppefra kan fremføre.

Vi hører fra hr. Lawaetz' side, at der er tale om en social genopretningspolitik i Danmark. Jeg kan fortælle hr. Lawaetz, at nogle af dem, som i hvert fald bevæger sig på cementgulvet, som har indtægter på 68.000 kr., og som har fået tillagt en ekstraskat på 1.380 kr. ved forøgelse af deres arbejdsløshedsforsikringskontingenter, ikke har den samme opfattelse af, at der er tale om en genopretningspolitik.

Den form for genopretningspolitik, som arbejderbevægelsen har været inde på i de senere år, hvor vi taler om ikke lønpolitik, men indkomstpolitik, hvor også overskudsdeling og økonomisk demokrati som slutmålet går med ind i billedet, det må være en af de veje, man skal gå.

Når den tidligere finansminister Thorkil Kristensen kunne tale om, som han gjorde forleden aften, at vi skulle have lønmodtagerkapitalisme, så mener han i virkeligheden, at vi skal have et system, hvor lønmodtagerne også er med til at investere i dette samfund. Men vi siger samtidig, at hvis lønmodtagerne skal være med til at investere penge i virksomhederne, til at skaffe nye fabrikker, til at skaffe nye handelsvirksomheder, til at skaffe markeder for vore varer ude omkring, så må der lønmodtagerkapital med ind i billedet. Men så skal det ikke være, som det er i dag med den politik, der føres fra den borgerlige regerings side, ved at fjerne dyrtidsreguleringerne, ved at fjerne taktreguleringerne, ved kun at give en 4 pct. lønstigning, hvor der måske også var andre muligheder. Man kan i virkeligheden sige, at når man holder igen på lønnen, må man have sikkerhed for, at disse penge investeres på en fornuftig måde. Vores bank- og sparekassesystem har ikke tilstrækkelig baggrund for at gøre tingene mere. Derfor skal vi have økonomisk demokrati på en eller anden måde.

Jeg vil gerne slutte af med at sige til hr. Bjørn Elmquist, som nu igen var inde på eksklusivbestemmelsen heroppefra, at jeg troede, den debat var forbi. Retten til at sige nej har man fået med den nuværende lovgiv-

ning, og jeg håber ikke, vi skal diskutere det mere.

(Kort bemærkning).

Steffensen (KrF):

Jeg har bedt om en kort bemærkning i anledning af hr. Hans Jørgen Jensens bemærkninger om alkoholpolitikken. Jeg synes, der er grund til at takke hr. Hans Jørgen Jensen for indlægget om det. Jeg er meget enig med ham i, at det også er vigtigt med et oplysningsarbejde. Hr. Hans Jørgen Jensen henviste til nogle bemærkninger, som jeg gjorde i mit indlæg om samme problemstilling. Når jeg nævnte, at vi kunne tage fat på beværterloven, så var det, fordi der i beværterloven også omtales det, som hr. Hans Jørgen Jensen talte om, nemlig bevillingsmyndighederne. Her vil jeg lige føje til, at samtidig kunne man tage fat på den enkle ting, at vi kunne afskaffe landsbevillingsnævnet. Men jeg synes, der er grund til at takke for, at hr. Hans Jørgen Jensen nu gør opmærksom på, at den problemstilling, som alkoholmisbruget er, er så alvorlig, at også socialdemokratiet gerne vil gå med ind i bekæmpelsen deraf.

Ministeren for Grønland (Tom Høyem):

Jeg vil gerne sige tak til hr. Steenholdt og hr. Preben Lange for to meget modige og meget konstruktive indlæg. Det er modigt netop nu at tage afstand fra de udtalelser i Grønland, der kan tolkes som angreb på danskerne i Grønland. Der er mere end 10.000 danskere i Grønland. De udfører et nyttigt og et væsentligt, dygtigt arbejde. Men samtidig vil jeg gerne benytte lejligheden til at tage afstand fra lignende udtalelser i Danmark, som kan forstås som unuancerede angreb på grønlændere. Det er nok den mest risikable udvikling i rigsheden, hvis alle disse unuancerede overskrifts- og sensationsangreb får lov til at fortsætte. Derfor takker jeg for – som det allervæsentligste – at både hr. Preben Lange og hr. Steenholdt tog afstand fra de angreb.

Jeg vil naturligvis også gerne sige tak for de udtalelser, der var om det gode samarbejde, der er imellem Grønlandsministeriet og det grønlandske hjemmestyre. Jeg oplever

[Ministeren for Grønland]

også dette som et godt og et stadig bedre samarbejde.

Der er tre andre emner, jeg gerne vil tage op. Hr. Steenholdt talte meget om inflationen. Det er rigtigt, at man ikke altid kan sammenligne forholdene i Grønland med forholdene i Danmark. Inflationen løber af mange årsager stærkere i Grønland. Men den 5. juni i år blev der indgået en aftale imellem landsstyreformand Jonathan Motzfeldt og mig selv om, at vi skulle gøre alt, hvad der var muligt, for at holde inflationen i ave i Grønland. Under statsministerens og mit besøg i sommer i Grønland blev denne udtalelse gentaget.

Der har været nogle, der har ment, at dette kun var tomme ord, men så sent som for en lille måned siden viste vi i handling, at det ikke bare var tomme ord, men at vi virkelig ville holde inflationen nede. Der var et underskud i den kgl. grønlandske handel, som vi følte vi var nødt til at dække ved en fragtførhøjelse på 13 pct. Denne fragtførhøjelse ville have fået inflationen til at løbe endnu vanvittigere i Grønland. Derfor skete der det helt specielle, at det grønlandske hjemmestyre – formodentlig for første gang i sin historie – direkte til den danske stat for at dække det underskud betalte en check på 4 mill. kr. mod, at vi i Danmark på tilsvarende måde gik til finansudvalget om 7,5 mill. kr. Dette er et eksempel på, at vi virkelig mener det alvorligt med inflationsbekæmpelsen.

Jeg vil også gerne tilføje, at oliepriserne i Grønland for første gang i 10 år er faldet, at vi altså gør alt, hvad der er muligt for os, med hensyn til inflationsbekæmpelse.

Men jeg er nødt til at føje til, at når vi forsøger at holde priser og takster nede, så har vi kun to muligheder: enten et lidt ringere serviceniveau eller at gå til finansudvalget, dvs. de danske statsborgere og de danske skatteydere, for at hente flere penge.

Hr. Preben Lange var inde på sammenhængen imellem inflationen og dyrtidsreguleringen. Jeg ønsker i øjeblikket ikke at kommentere den overenskomstsituation, der er, men den sammenhæng var jeg glad for at hr. Preben Lange havde syn for, og jeg opfattede også hans indlæg som overordentlig modigt i den nuværende overenskomstsituation.

Så sent som for 5 dage siden mener jeg at der skete en udvikling, der måske er den største udfordring, hjemmestyret har stået

over for. Her blev der indgået en aftale imellem landsstyremedlem Lars Emil Johansen og mig selv om, at KGHs produktions- og eksportvirksomhed skal overtages 1. januar 1985. Det er i øjeblikket landstingets opgave at bekræfte denne aftale. Det har været svært at nå dertil. Vi har set forskelligt på de betingelser, der skulle følge med, de økonomiske betingelser, men har altså nu nået en løsning. Jeg tror, det bliver en af de aller-allerstørste opgaver for det grønlandske hjemmestyre at tage op.

Jeg vil gerne afslutningvis sige, at jeg var glad for den samarbejdsånd, der lyste ud af begge indlæg. Jeg mener, at et samarbejde i en gensidig respekt er meget væsentligt for hjemmestyret og for os. Derfor var det for mig en meget god dag i dag.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Hr. Svend Auken påstod, at regeringen ikke havde gjort noget for de unge ledige. Jeg vil gerne oplyse, at antallet af uddannelsespladser er øget med næsten 10 pct., sådan som jeg lovede i den redegørelse, jeg på flere ministres vegne gav folketinget i det tidlige forår.

Sidste år blev der optaget 118.000 unge nye elever og studerende. I år var der 128.000 pladser. Der er skaffet næsten 11.000 ekstra mulige pladser, hvoraf de 9.000 er blevet besat.

Jeg vil gerne dvæle lidt ved tallet 128.000 pladser, for hvis man trækker gengangerne fra, det vil sige de gymnasiaster og andre, som efter at have brugt en gymnasieplads derefter bruger en plads på de videregående uddannelser og derved altså bruger to pladser, er der stadig over 100.000 pladser til hver ungdomsårgang. Der er altså flere pladser, end der er unge, og hvad der ikke er, det bliver der, når ungdomsårgangene falder fra 87.000 i år til 50.000 i år 2000.

Men alligevel er der pladsmangel, og det siger lidt om de kødannelser og dobbeltuddannelser, som er resultatet af adgangsbe-grænsningen og det deraf følgende points-samlere.

Hvad det gælder om, er derfor, at nogle flere lukkes ind med det samme på deres primære ønske. Vi tog et skridt sidste vinter. Vi ønsker at tage et skridt igen nu til foråret og til næste sommer; vi bør ikke afvise unge,

[Undervisningsministeren]

som søger en uddannelse med gode beskæftigelsesmuligheder.

I den forbindelse vil jeg gerne takke finansudvalgets flertal for tilslutningen til de to store undersøgelser, som nu pågår med henblik på, at der allerede i januar kan træffes beslutninger, som til næste sommer skal skaffe endnu flere unge ind på deres første uddannelsesønske. Vi skal flytte ressourcer fra arbejdsløshedsfag til beskæftigelsesfag, så vi ikke afviser nogen på uddannelser med gode jobmuligheder, og derefter skal vi alle steder udnytte pladsen mest muligt, så så mange som muligt bliver lukket ind på deres primære ønske med det samme og ikke skal spilde tiden på ørkesløst pointssamleri.

Dette er noget af det, man kan sige hr. Svend Auken glemte, da han sagde, at regeringen ikke havde gjort noget for de ungdomsarbejdsløse. 11.000 nye mulige pladser, hvoraf de 9.000 er besat, det er næsten 10 pct., sådan som vi bebudede.

Finansministeren (Christophersen):

Den debat, der har været ført i dag, har naturligvis drejet sig om mange forskellige politiske problemer, men det har ikke kunnet undre nogen, tror jeg, at der i høj grad har været brugt tid på at kommentere den økonomiske situation, herunder naturligvis også de resultater, der er opnået i løbet af regeringens første arbejdsår. Jeg skal ikke knytte nogen bemærkninger til den analyse, som blev fremlagt af regeringspartierne ordførere.

Til den analyse, som fremskridtspartiets ordfører og det radikale venstres ordfører fremlagde, skal jeg kun knytte en enkelt tak, en tak for den vilje, der fra begge ordførere blev givet udtryk for, til at fortsætte den linje, som i løbet af det første år har givet meget betydelige resultater.

Derimod vil jeg gerne knytte nogle bemærkninger til hr. Svend Aukens opfattelse af, hvad det er, der er foregået. Det er nødvendigt både af politiske og muligvis også af rent pædagogiske grunde. Jeg synes, at det indlæg, hr. Svend Auken kom med i dag, viste, at hr. Svend Auken i hvert fald stadig befinder sig i det, man på skakbrættet kalder første kvadrat; mens vi andre har bevæget os et pænt stykke i løbet af de sidste 12 måneder, synes hr. Svend Auken stadig at stikke

fast i tidligere tiders opfattelse af, hvad det er, der kan forandre ting.

Hr. Svend Auken startede med at sige, at der var tre områder, hvor regeringen i særlig grad var stolt. Regeringen var stolt over prisudviklingen, over renteudviklingen og over udviklingen i underskuddet på statsbudgettet. Det kan jeg godt tage til mig, for på alle tre områder er der foregået en meget vigtig og positiv udvikling, men jeg vil også gerne nævne et fjerde område, som måske er nok så interessant, nemlig udviklingen på vores betalingsbalance, som trods alt er det problem, der har været mest truende for dansk økonomi i de sidste mange år. Her forsøgte hr. Svend Auken at nævne, at betalingsbalanceunderskuddet i løbet af et enkelt år vil blive halveret. Det, man måtte forudse sidste efterår, var, at det underskud, vi havde i 1982, på knap 20 mia kr., ville gentage sig i 1983, måske endda med en let stigende tendens. Realiteten er, at vi nu, hvor vi er langt fremme i 1983, kan skønne, at underskuddet næppe bliver meget større end 10-11 mia kr. Det er et af de resultater, der har den allerstørste betydning for en række af de grundlæggende økonomiske muligheder i vores samfund. Det skal jeg vende tilbage til.

Jeg må sige, at hr. Svend Aukens bemærkninger om, hvad der så egentlig var grund til at være stolt over, er jeg slet ikke enig med ham i. Om inflationsudviklingen sagde hr. Svend Auken, at det næppe var regeringens fortjeneste, at inflationen var blevet halveret, for det skyldtes alene, at vi ikke længere udefra importerede stærke prisstigninger. Det synes jeg er en helt urimelig opfattelse af, hvad det er der er foregået.

Når inflationstakten er blevet halveret i Danmark i løbet af det sidste års tid, hænger det nært sammen med to ting. For det første at det er lykkedes at halvere lønstigningstakten og dermed halvere stigningstakten i nogle af de allervæsentligste produktionsomkostninger, og for det andet at den halvering af lønstigningstakten og dermed halvering af inflationstakten har gjort det muligt for os at føre en stabil valutakurspolitik. Det er nemlig derfor, vi ikke importerer prisstigninger udefra. Det var det, der var problemet, da hr. Svend Auken var arbejdsminister; da importerede man hvert eneste år 2, 3 eller måske endda 5 pct. i prisstigninger, fordi man den ene gang efter den anden devaluerede den

[Finansministeren]

danske krone, med alt hvad det førte med. Så der er en meget klar sammenhæng mellem den politik, regeringen har ført, og den halvering af inflationstakten, vi har opnået.

For så vidt angår renteutviklingen var hr. Svend Auken heller ikke særlig optaget af den indsats, der er gjort herhjemme; også det er jeg ganske uenig med ham i. Det er f.eks. klart, at en af forudsætningerne for det stærke fald i vores renteniveau, vi har oplevet, er, at vores betalingsbalance er blevet forbedret. En anden vigtig forudsætning er naturligvis, at der på obligationsmarkedet er tillid til, at statens finansieringsbehov nu standser den eksplosive vækst og i de kommende år forhåbentlig vil begynde at gå nedad.

Endelig beskæftigede hr. Svend Auken sig med statsunderskuddet og sagde, at det ikke blev mindre i 1983 end i 1982, men at der kun er sket det, at stigningstakten er faldet. Ja tak, men risikoen var jo, at underskuddet i 1983 var blevet eksplosivt meget højere end i 1982. Det fremgik både af den tidligere regerings vurderinger og af den statusopgørelse, den nuværende regering lod udarbejde ved sin tiltræden, at hvis man ikke greb ind, ville underskuddet på statsfinanserne fra 1982 til 1983 stige fra omkring 56 mia kr. til omkring 80 mia kr.

Hr. Svend Auken siger så, at der heller ikke vil ske noget fra 1983 til 1984; han tror ikke engang på, at der bliver et fald. Det er jo en politisk vurdering. Hvis man ikke ønsker et fald, bliver det ikke noget, men et flertal i folketinget ønsker et fald, og derfor kan det også lade sig gøre. Men det, der var alternativet, og det, som den tidligere regering i august måned 1982, altså inden sin afgang, oplyste, var, at underskuddet med en uændret økonomisk udvikling i 1984 ville nå op på 95 mia kr., mens vi i vores finanslovsforslag nu budgetterer med 59 mia kr.

Endelig vil jeg gøre en enkelt bemærkning om konkurrenceevnen, og hvad rentefaldet egentlig har betydning for hr. Svend Auken sagde også i sit indlæg, at realrenten trods en forøgelse af pengemængden var faldet meget lidt, og at der derfor heller ikke fra den kant egentlig var nogen konkurrenceevneforbedring. Det synes jeg afslører en meget stor mangel på forståelse for, hvad rentefaldet har haft som sin væsentligste virkning, nu hvor det er godt på vej.

Den væsentligste virkning af nedgangen i det danske renteniveau er nemlig ikke, at realrenten falder, men at man begynder at fjerne den klare forskel, der var mellem afkastet af at foretage passive investeringer og at foretage aktive investeringer. Hvis man kan få 21, 22 eller endda 23 pct. i rente ved at købe statspapirer, medens man kun kan få 10 eller 11 pct. eller mindre af at foretage investeringer i erhvervslivet, glider kapitalen naturligvis over i de passive investeringer. Det, vi nu oplever, er, at konkurrenceforholdet mellem de erhvervsaktive, risikobetonede investeringer og de passive anbringelser totalt har forandret sig med det resultat, at erhvervslivet nu virkelig vil få en voksende interesse i at øge deres investeringer.

Derfor mener jeg at måtte sige, at hr. Svend Aukens analyse af den økonomiske situation er helt forkert. Det ligger naturligvis i forlængelse af, at hr. Svend Auken afviser, at den økonomiske politik, der har været ført i det sidste års tid, har haft nogen som helst betydning. Det ligger i forlængelse af, at hr. Svend Auken ikke har ønsket at støtte den politik, men de rent faktiske udviklinger sammenholdt med, hvad der kunne være sket, og sammenholdt med, hvad man havde forudset der ville ske, viser, at det forholder sig ganske omvendt.

Det giver mig også anledning til at gøre nogle enkelte bemærkninger om det, hr. Svend Auken sagde vedrørende beskæftigelsesudviklingen. Man kan naturligvis godt stå på denne talerstol og kritisere regeringen for, at nu vokser arbejdsløsheden. Hr. Svend Auken sagde, at da den tidligere regering gik af, var der en ledighed på 250.000, og den stiger så fra 1982 til 1983 og fra 1983 til 1984; den stiger med 65.000 personer.

Men jeg synes nok, at hr. Svend Auken skulle være blandt dem, der var mest tilbageholdende med at fremføre den slags former for kritik. Hr. Svend Auken har nemlig som arbejdsminister præsideret over udviklinger, der har været mindst lige så voldsomme, eller rettere sagt langt voldsommere. Tager vi f.eks. perioden fra 1980 til 1982, oplevede hr. Svend Auken at præsidere over en stigning i arbejdsløsheden på intet mindre end 79.000 mennesker i løbet af 2 år i en periode, hvor hr. Svend Auken selv siger at man fik en forbedring af konkurrenceevnen, og hvor man i øvrigt samtidig foretog en voldsom udvidelse

[Finansministeren]

af antallet af offentligt ansatte, gennemførte den ene beskæftigelsesplan efter den anden.

Jeg tror, det ville tjene folkestyrets interesser langt bedre, hvis vi åbent fortalte befolkningen – og det har vi gjort fra vores regeringstids begyndelse – at hvis man er inde i en situation med stigende ledighed, varer det naturligvis et stykke tid at få ændret denne udvikling. Det, vi har oplevet i det første år, har været at få normaliseret en række grundlæggende økonomiske forhold med henblik på at skabe en større handlefrihed, det har været at få normaliseret vores kapitalmarked og få styrket interessen for erhvervsaktive investeringer. Det er det grundlag, på hvilket der i den kommende tid kan begynde at blive truffet egentlige beslutninger, som også derefter vil give beskæftigelse.

Men enhver, der bare har beskæftiget sig et kort øjeblik med, hvorledes virksomheder udvikler sig, hvordan arbejdspladser bliver skabt, ved da, at man ikke fra 14 dage efter, at en beslutning er truffet i folketinget, kan få en total ændring i beskæftigessituationen. Vi kan tage en del af socialdemokratiets historie. Da man i 1957 dannede regering, varede det flere år, inden man virkelig fik et stærkt omsving i beskæftigelsen. Jeg siger ikke dette her for at beklage mig, men jeg synes bare, at hr. Svend Auken burde være opmærksom på, at man ikke på afgrundens rand, med kreditorerne stående ved døren, i en situation med en rente på 23 pct. og mange, mange andre problemer pludselig kan ændre hele udviklingen i arbejdsløsheden, som også var en del af det, der blev overladt den nuværende regering. Det tager sin tid, og vi har sagt det fra starten, vi har ikke ønsket at give optimistiske vurderinger. Eksempelvis var det sådan, at man i oktober 1980 i den daværende regering sagde, at man i 1981 snart ville få en arbejdsløshed på 195.000. Den blev rent faktisk på 243.000. Det var et fejlskøn på 48.000 arbejdsløse. Den slags fejlskøn ønsker den nuværende regering kun at gøre sig skyldig i, hvis det går i den rigtige retning.

Så skulle jeg måske bare gøre en enkelt bemærkning om begrebet de svage. Hvem er det? Det kan man gøre sig mange tanker om. Jeg vil nævne eksempelvis de 900.000 pensionister, vi har i Danmark. Jeg tror, at alle i denne sal vil være enige med mig i, at hvis der er nogen, der er svage i det danske sam-

fund, er det naturligvis pensionisterne, og der er altså 900.000 af dem. De 900.000 pensionister oplever både i år og næste år en forøgelse af deres disponible realindkomst: uændret dyrtidsregulering, forøgelse af de reelle pensioner, forhøjelse af det skattemæssige personfradrag for pensionisterne og et drastisk fald i prisstigningerne, hvilket betyder, at priserne for pensionisterne stiger meget langsommere end deres indkomster. Alt det fører til, at pensionisternes disponible realindkomst – det, den er værd – forøges med 3½ pct. fra 1982 til 1984. Jeg gad nok se et år i de sidste mange år, hvor noget tilsvarende har gjort sig gældende.

Dernæst vil jeg gøre en enkelt bemærkning om det dagsordensforslag, hr. Niels Helveg Petersen har fremsat, for der er et enkelt begreb i det dagsordensforslag, jeg som finansminister på regeringens vegne gerne vil have afklaret. Jeg synes, det var ganske rigtigt, når hr. Niels Helveg Petersen i sin beskrivelse af de arbejdsopgaver, det radikale venstre mener der ligger foran os, som en selvstændig arbejdsopgave nævnte, at vi skal videreføre en stram økonomisk politik med fortsat forbedring af statsfinanserne, fordi, som han sagde, det er en forudsætning for rentefald, for øgede investeringer og for forbedret beskæftigelse. Alt det er jeg fuldkommen enig med hr. Niels Helveg Petersen i. Men så vil jeg også gerne spørge hr. Niels Helveg Petersen, om ikke udtrykket den nødvendige budgetforbedring i hr. Niels Helveg Petersens forslag om motiveret dagsorden må forstås sådan, at det radikale venstre på linje med regeringen i de kommende måneder vil arbejde for, at underskuddet på finansloven for 1984 bliver lavere end i indeværende år. Er det så ikke også således, at det radikale venstre ligesom vi andre tilstræber en budgetforbedring af den størrelsesorden, som regeringen ønsker at tilstræbe?

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg kan over for finansministeren bekræfte, at det radikale venstre tilstræber en budgetforbedring af samme størrelsesorden som regeringen. Det må være målet, og det mål arbejder vi efter, og det gør vi bl.a. ud fra den opfattelse, at forøget låntagning har skæve og asociale virkninger, fordi de, der ikke

[Niels Helveg Petersen]

har statsobligationer, skal betale renter til dem, der har, og jeg føjer til – og det er det, den radikale dagsorden udtrykker – at den nødvendige budgetforbedring så må gennemføres på en sådan måde, at den ikke rammer de svage grupper i samfundet. Det er det, der er opgaven for folketinget i de kommende måneder.

Jeg vil gerne supplere mit svar med et citat af statsministeren fra Politiken den 3. oktober, hvor statsministeren siger, at valget kommer kun, hvis vi bliver bremset på helt afgørende punkter, som betyder, at den økonomiske politik falder sammen igen. Og man kan ikke sætte tal på, om det sker, hvis de 10 mia kr. bliver til 8, 7 eller 5 mia kr., for det må ses i en sammenhæng. Jeg anfører ikke statsministerens udtalelse for at afsvække mit svar til finansministeren, men kun for at anføre, at vi selvfølgelig også ganske som statsministeren og den samlede regering har retten til at vurdere det samlede resultat og den totale sammenhæng; alt andet ville jo – for også at citere statsministeren fra Politiken den 3. oktober – være tovligt.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Så vidt jeg har forstået af det, hr. Niels Helveg Petersen på det radikale venstres vegne tidligere på dagen har sagt, vil hr. Niels Helveg Petersen ikke acceptere nedskæringer på det sociale og arbejdsmarkedspolitiske område, som rammer de svage grupper i samfundet, bl.a. børnefamilierne, og det radikale venstre afviser også de nedskæringer på bevillinger til afhjælpning af ungdomsarbejdsløsheden, som er indeholdt i finanslovsforslaget.

Så vil jeg spørge, om hr. Niels Helveg Petersen vil røbe, hvordan han så vil finde frem til de begrænsninger og den budgetforbedring, som regeringen ønsker på finansloven. Skal det ske ved øgede indtægter? Skal det ske ved yderligere besparelser? Hvor skal de indtægter komme fra? Hvor skal besparelserne findes?

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (UP):

I mit første indlæg nåede jeg ikke at omtale det dagsordensforslag, der er fremsat af hr.

Niels Helveg Petersen. Det kan vi stemme for, og vi gør det ud fra den betragtning, at der i det står, at de svage grupper ikke skal have deres vilkår forringet. Vi mener, at en fortsættelse af den politik, der er påbegyndt, i allerhøjeste grad vil gavne de svage grupper. Svage grupper er f.eks. de landmænd, der trænger til en rentesaning, og det er de børnefamilier, hvor hverken konen eller manden får job, hvis vi har en højrentepolitik, der nedlægger virksomhederne. De svage grupper er også de mindre erhvervsdrivende, så alt efter hvordan man definerer, hvem der er de svage grupper, ligger det således, at ordlyden i den dagsorden, der er fremsat af hr. Niels Helveg Petersen, er den eneste rigtige at få vedtaget.

Statsministeren (Poul Schlüter):

En række medlemmer ud over ordførernes kreds har taget ordet under denne åbningsdebat. De har fremført kritik, eller de har givet gode råd til regeringen, og det vil jeg naturligvis gerne takke for. Traditionen tro talte også i dag de grønlandske og færøske medlemmer af folketinget. Det er en god tradition. Hr. Steenholdt og hr. Preben Lange talte om en række problemer, hvor Grønlandsministeren allerede har givet svar. Man omtalte ikke mindst inflationen i Grønland, og jeg vil gerne sige, at regeringen selvfølgelig gerne vil hjælpe med at bekæmpe inflationen, som er et stort problem i Grønland. På en række områder har regeringen mulighed for, hvis vi kan samarbejde, at bidrage til en dæmpning af prisniveauet i Grønland. Vi har vort ansvar, vi har vore muligheder, men vi må vel også fremhæve, at det grundlæggende i høj grad i dag er en grønlandsk opgave efter indførelsen af hjemmestyret at tage vare på, at vi ikke i Grønland får en fortsat inflation, som fuldstændig ødelægger de grønlandske erhvervs muligheder.

Hr. Lindenskov og hr. Johs. M. Olsen talte om Færøernes særlige problemer; det takker jeg for. Vi har noteret deres synspunkter, som vi kan have i erindring i det fortsatte nære samarbejde mellem Danmark og Færøerne.

Hr. Preben Lange havde et andet indlæg, hvor han gjorde os opmærksom på, at man i Grønland i dag har besluttet sig for at gøre den danske regering opmærksom på, at der

[Statsministeren]

må tages et initiativ over for det tyske torskefiskeri ved Grønland.

Jeg kan sige, at regeringen vil tage stilling hertil, så snart denne henvendelse fra de grønlandske myndigheder foreligger, og jeg kan i øvrigt oplyse, at vi forventer, at hr. Jonathan Motzfeldt kommer herved – vist allerede på lørdag – og skal føre en drøftelse med udenrigsministeren, og da ville det være helt naturligt, at vi drøfter dette særlige problem, som naturligvis betyder meget for vore grønlandske venner.

Både socialdemokratiet og SF har ellers under debatten i dag gjort det til et hovedpunkt at bebrejde regeringen og mig, at vi i åbningsredegørelsen beskæftigede os meget lidt med arbejdsløsheden og med, hvordan vi skal få den formindsket. Det var, som om hr. Gert Petersen og hr. Svend Auken i dette stykke var politiske brødre, men det er de måske også.

Hr. Gert Petersen sagde, at han fandt min tale forleden en meget kedelig tale, og den bemærkning må jeg jo takke for, for det er vel nok, når alt kommer til alt, det venligste, hr. Gert Petersen nogen sinde har sagt om en tale, jeg har holdt. Nu kunne det jo ikke være en bordtale eller et muntert politisk cause-ri; det er ikke meningen med åbningstalen. Den måtte være en saglig og nøgtern redegørelse for situationen i Danmark netop nu og for de foranstaltninger – og mange af dem er da snørklede og tekniske og indviklede – som regeringen vil indbyde folketinget til at arbejde med på i løbet af folketingsåret.

Jeg slog fast fra starten på s. 1 i talen, at firkloverregeringens politik har det klare hovedsigte at genskabe grundlaget for, at alle igen kan komme i beskæftigelse. Jeg taler om beskæftigelsen på s. 1, 2, 5, 6, 7, 8 og 9, så kommer der en lille pause, det er, fordi vi her taler om andre emner såsom retsbevidsthed, idrætsudvalgets betænkning og folkekirkens forhold, det har jo ikke så meget direkte med beskæftigelsen at gøre, men så igen på s. 19 om beskæftigelsen. Så kommer der på ny et ophold med andre emner, raketterne og INF-forhandlingerne i Genève, og de har jo heller ikke så meget med beskæftigelsen i den forstand at gøre – men så slutter vi på s. 22, umiddelbart før afslutningen med at minde om vor stærke interesse for at føre en økonomisk politik, som kan medføre højere beskæftigelse. Altså handlede de 10 af min re-

degørelse på regeringens vegne faktisk om, hvordan vi vil gøre det mål til virkelighed at få langt flere i job igen.

Men jeg ved godt, at den metode, vi går ind for og beskriver i forhold til hr. Gert Petersen, er som at slå vand på en gås – undskyld udtrykket, der er helt tilfældigt valgt. Det er det, fordi hr. Gert Petersen overhovedet ikke accepterer den forudsætning, at det er det privatøkonomiske system, vi vil have til at løse opgaven, og det er der ikke noget at sige til. Jeg havde selvfølgelig håbet, at hr. Svend Auken ville have forstået det, men hr. Svend Auken var vel så optaget i tirsdags af at forberede sin tale til vennerne derude og øvelsen med slipset (*Munterhed!*), at han ikke hørte så godt efter, men så kan man da læse talen siden.

Én ting vil jeg indrømme: det er rigtigt nok, at vi ikke nævnte et bestemt tal i talen for, hvor meget arbejdsløsheden formentlig vil stige fra 1983 til 1984. Det gjorde vi ikke, for vi synes ikke, man skal overfortolke noget skøn. Der er en række: regeringens økonomer har et skøn, og det er deres sandfærdige og oprigtige skøn. Der er skøn udefra: Industrirådet og andre organisationer har økonomer, der forsøger at bedømme det. Man kan måske sige, at nogle af de folk er lidt tættere ved gulvet. Jeg håber, at regeringens økonomer får uret i vurderingen, og at de andre vinder. Ingen af os kan vide det. Også i den forrige regerings tid fremlagde man selvfølgelig nøgternt og sobert de tal, økonomerne gav, og det er vel stort set det samme personale, men det er usikkert at skønne, og netop nu er det ekstra svært, fordi vi ikke er i tvivl om, at vi står tæt ved et vendepunkt i udviklingen.

Jeg lagde ikke skjul på, at ledigheden er steget i 1983, det sagde vi også for et år siden at vi måtte vente, og vi sagde også, at omslaget, som vi venter og tror på, nok først kommer i løbet af 1984. Derfor vil den gennemsnitlige arbejdsløshed i 1984 meget muligt blive højere end i 1983, men hvor meget højere – om højere – afhænger af, hvor tidligt omslaget kommer.

Det er også rigtigt, at vi ikke kom med forslag til nye kortsigtede såkaldt beskæftigelsesfremmende løsninger ud over dem, vi allerede har, af den art, som tidligere socialdemokratiske regeringer var så glade for. Det gør vi ikke, fordi vi i firkloverregeringen ik-

[Statsministeren]

ke tror ret meget på den positive værdi af flere af den slags foranstaltninger. Vi mener tværtimod, at de kan skade mulighederne for at skabe et holdbart grundlag for stigende beskæftigelse, og det vil jeg gerne uddybe, for det er et hovedpunkt, det er klart. Hvad skulle nogen af os være mere optaget af end det store problem om arbejdsløsheden?

Hvis jeg analyserer udviklingen igennem de syv år fra 1975 til 1982, lægger jeg meget mærke til, at vi i 1975 havde et underskud på betalingsbalancen på næsten ingenting – ja, ja, det var på 3 mia. kr. Som vi ved, steg det tal: i 1982 blev det ulykkeligvis 19 mia. kr., en kæmpevækst i dette betalingsbalanceunderskud. Samtidig voksede gælden til udlandet år for år og dermed rentebyrden. I 1975 havde vi nettorentebetalinger til udlandet på ca. 2 mia. kr., men i 1982 var det tal steget til 18 mia. kr.

Hvorfor kom vi mon i den situation? Det tror jeg er vigtigt at prøve at forstå og lære af. Jeg mener, det ikke mindst var, fordi man satsede så ensidigt på at formindske arbejdsløsheden ved at udvide den offentlige sektor. Fra 1975 til 1982 steg den samlede beskæftigelse i Danmark med omkring 56.000. Godt nok. Men beskæftigelsen hos det offentlige steg med 186.000, og beskæftigelsen i den private sektor faldt samtidig med 130.000.

Her har vi problemet, for det gav det resultat, at beskæftigelsen hos det offentlige steg fra 24 til 31 pct., samtidig med at de samlede offentlige udgifter voksede fra 50 pct. til 61 pct. af bruttonationalproduktet. Hvilket samfund kan holde til at blive ved i den skure? Derfor tror vi ikke, det er en farbar vej til at forbedre beskæftigelsesmulighederne i et samfund, hvis grundlæggende svaghed er, at den offentlige sektor allerede i fovejen er for stor i forhold til de sektorer, der eksporterer eller fremstiller goder, der kan aflaste importen, at man kører videre i det spor.

Den politik har måske i begrænset omfang kunnet give en stigning i beskæftigelsen på kort sigt. Ja vel, men den har altså også bidraget til at vanskeliggøre det for mange virksomheder, som skal skabe det holdbare grundlag for en vækst i beskæftigelsen, de virksomheder, som skal klare sig i konkurrencen med udlandet, med skattetrykket, der stiger og stiger, osv.

Den voldsomme stigning i de offentlige udgifter blev jo finansieret ved, at staten forøgede sin gæld. Må jeg minde om – for det ville gøre mig så ondt, hvis nogen havde glemt det, ikke mindst i den socialdemokratiske folketingsgruppe – at den danske stat var gældfri i 1975. Det er ingen overdrivelse, for når hele sandheden skal frem, var det sådan i 1975, at staten havde det, der kaldes en negativ gæld. Det kan man lige så godt kalde, hvad det er: en formue – tallene var positive. Da en socialdemokratisk regering efter hr. Hartlings udmærkede periode overtog ansvaret, var der en indenlandsk formue på 12,8 mia. kr., og så var der lidt udlandsgæld, men det var kun på det halve. Der var en formue i 1975, men det er blevet forvandlet til en gæld på i alt knap 300 mia. kr., hvis vi måler sidste nytårsaften. Sådan er det gået, og denne voldsomme gældsætning var jo igen grundlaget for, at vi igennem mange år måtte belaste obligationsmarkedet med statsobligationer, og det har presset renten op fra de 13 pct., renten var i 1975, til – da firkloverregeringen begyndte sin velsignelsesrige gerning – over 21 pct. Hvad værre var: i 1975 var den lange rente i Danmark – undskyld udtrykket – »kun» 4, 5, 6 pct. højere end renten i Tyskland, Norge, Sverige, Holland og Belgien. Men da vi overtog regeringen, var dette handicap vokset til mellem 8 og 12 pct. Det var vilkårene for danske arbejdspladser.

Så kan man selvfølgelig sige: ja men skete der så ikke i den sidste del af perioden 1975–82 en forbedring af konkurrenceevnen, ikke for så vidt angik renten, men så da lønomkostningerne? Jo, det er sådan set rigtigt, men det skete på den uheldige måde, at man etablerede et kapløb mellem stigninger i pengeindkomsterne, der var for store i forhold til vore konkurrenters, og en stadig nedskrivning af kronen. I 1975 kostede en D-mark omkring 2 kr. og 35 øre, men i september 1982 kostede den 3 kr. 50 øre.

Der er mange grunde til, at den fremgangsmåde er uheldig, for det medvirkede til uro omkring kronens værdi, at man stadig i kraft af den forkerte økonomiske politik pressede den danske rente op. Derfor mener jeg, det var firkloverregeringens pligt at lære af de syv års erfaring, for vi kan ikke fortsætte med at lade den offentlige sektor vokse bare for at bekæmpe arbejdsløsheden ad den vej.

[Statsministeren]

Det er derfor, vi fører en politik – vi begyndte i fjor, og vi fortsætter i år – hvor vi søger at skabe et holdbart grundlag for øget beskæftigelse, en betalingsbalance, der ikke binder vores handlefrihed, en styrkelse af konkurrenceevnen gennem et rentefald og gennem en fortsat formindskelse af inflationstakten, en indkomtpolitik, en fast valutakurspolitik, som giver virksomhederne mulighed for at vurdere deres dispositionsgrundlag et stykke ind i fremtiden, en effektivisering af erhvervslivet, men sandelig også et arbejde for at modernisere den offentlige sektor. Det tror vi er vejen til at nedbringe arbejdsløsheden, så det duer og det bliver holdbart. Det var faktisk det, mener jeg selv, de % af regeringens åbningsredegørelse handlede om. Så vi glemte ikke arbejdsløsheden eller indsatsen mod den.

Man har også bebrejdet os i dag, at vi ikke berørte de unges problemer. Det mener jeg vi gjorde. Vi er bestemt ikke ligeglade med de unges problemer, tværtimod. Vi tror bare, at man hjælper de unge meget slet, hvis man blot putter dem ind i mere eller mindre kunstige og midlertidige job. Vi tror, vi skal løse de unges problem i sammenhæng med løsningen af det generelle beskæftigelsesproblem. Vi kan give de unge gode udsigter for at komme ind på arbejdsmarkedet på en fornuftig måde, efterhånden som virksomhedernes efterspørgsel efter unge vokser. Så skal vi naturligvis – og det tror jeg vi får fuld støtte til i folketinget – hjælpe de unge til at bruge denne tid på en måde, der er noget perspektiv i. Vi kan hjælpe dem til at få en uddannelse – jeg minder om undervisningsministerens indlæg for et øjeblik siden – ved at skaffe uddannelsespladser, uddannelsesmuligheder, og vi kan hjælpe dem til – og det er også væsentligt – ved at ændre i vores uddannelsesstruktur at få en uddannelse, der vil være brug for i fremtidens samfund.

Så bebrejder man også regeringen i dag, at vi fører – for det vil man gerne kalde det – reaktionær klassepolitik. Det er noget med de rige, og det er noget med de fattige, og byrderne siger man vi vil lægge på de svageste skuldre, men sikke dog noget gammeldags noget at komme med. Sådan kan man overhovedet ikke føre politik i dag. Det er ikke teknisk muligt, men det er heller ikke det, vi ønsker. Man har peget på, at det økonomiske sekretariat forudser en lille real-

lønsnedgang for lønmodtagerne i 1984. Det er også sandt. Undskyld, at vi trøster os lidt med, at reallønsnedgangen ikke bliver så kraftig som i den forrige regerings tid.

Så siger man også, at den samme undersøgelse viser, at der kan påregnes en lille stigning for en række erhvervsdrivende. Ja, det kan der måske nok. Men så er det, ligesom man – også på rigtig gammeldags marxistisk facon, ørk dog – vil have os til at købe den forklaring, at der er lighedstegn mellem de erhvervsdrivende og de rige og de velbærgede. Men det er ikke sandt, for der er i vore dages samfund titusinder af landmænd, der er titusinder af små erhvervsdrivende i industri, handel og håndværk, som ville være lykkelige, hvis de havde den samme indtægt som den gennemsnitlige lønmodtager.

Sagen er jo den, at de erhvervsdrivende i en lang årrække har haft en indtægtsfremgang, som har været svagere end de andre befolkningsgrupper. Der var mange erhvervsdrivende, som ikke kunne få det til at løbe rundt. Hvorfor tror man, at antallet af konkurser og tvangsakkorder er steget fra 300–400 om året, som var det sædvanlige, til over 2.500 i 1982? Hvorfor tror man, at virksomheder er nedlagt, og at virksomheder har måttet indskrænke med det resultat, at der, som jeg sagde før, fra 1975–1982 forsvandt 130.000 arbejdspladser i den private sektor? Mon ikke det har en sammenhæng med, at fortjenesten i alt for mange danske virksomheder – store og små – var for ringe, og at de derfor måtte lukke eller indskrænke?

Så kan man selvfølgelig spørge, om det er mest socialt at sige: der må ikke ske nogen forskydninger, uanset at den nuværende situation koster arbejdspladser i tusindvis. Eller er det mere socialt at sige: vi må acceptere en forbedring af erhvervenes fortjenstmuligheder, så vore arbejdspladser igen får evnen til at investere og efterspørge flere medarbejdere? For firkloverregeringen er arbejdsløshed et af de største sociale onder, man kan komme ud for – ingen tvivl om det – og derfor ved vi nok, hvordan vi vil svare.

Jeg synes oprigtigt talt, at socialdemokratiet indtil nu – men nu vender vi jo da også et blad i bogen ved indgangen til et nyt folketingsår – har foretrukket den negative kritik og ikke den konstruktive kritik. Man har foretrukket blot at angribe regeringens initiati-

[Statsministeren]

ver i stedet for at prøve at få indflydelse på beslutningerne.

Hr. Svend Auken sagde også i sin ordførelse, at han fandt åbningstalen stærkt ideologisk. Det er jo lidt af en smagssag. Jeg vil da godt afsløre, at vi ærlig talt selv synes, vi har udtrykt os uhyre moderat, og det har vi tilstræbt. Vi bruger ikke fine ideologiske systemudtryk i talen. Vi har tilstræbt en moderat formulering, fordi vi gerne ville invitere folketinget til et samarbejde, og vi har jo ikke selv et flertal. Jeg synes ikke, det er rigtigt, når hr. Svend Auken siger, at vi har forherliget alt privat og ligesom undsaet alt offentligt. Slet ikke. Vi er partier i firkløveret, som fuldt anerkender den store betydning af, at vi har en velfungerende offentlig sektor og service, for det betyder alverden for vore private arbejdspladser; det ved vi da godt alle sammen.

Men er det sådan, at socialdemokratiet slet ikke vil se i øjnene, selv ikke nu, at der ligger et problem for os alle i, at medens den offentlige sektor for 10 år siden beskæftigede ca. 20 pct. af arbejdsstyrken i Danmark, er det nu en hel del mere end 30 pct. af arbejdsstyrken? Er det noget, socialdemokratiet slet ikke kan se giver os et problem, navnlig i en periode, hvor det er lidt svært at fastholde den gamle, dejlige vækst på 10-12 pct. om året? Jeg kender i hvert fald nogle socialdemokrater, som er optaget af problemet, og det takker jeg for, og den ene af dem hun sidder dér på første række.

Så siger hr. Svend Auken også, at regeringen afviser al tale om social genopretning og siger f.eks., at vi slet ikke vil gøre noget for børnefamilierne. Det er forkert. Jeg vil gerne oplyse – det er ikke, fordi det er en hemmelighed, men jeg vil så gerne bekræfte – at socialministeren er i færd med at analysere det begreb, som hedder varig hjælp, og socialministeren vender tilbage til dette spørgsmål om kort tid på grundlag af de erfaringer, vi har indhøstet efter gennemførelsen af de nye regler.

Børnefamilierne – tror man ikke, at regeringspartierne er optaget af børnefamilierne situation? Prøv bare at spørge kristeligt folkeparti eller CD eller venstre eller det konservative folkeparti. Vist er vi da optaget af det problem. Det var også baggrunden for, at regeringen vil komme med forslag om forhøjede fripladsgrænser i børneinstitutionerne

med forbedringer helt op til et indkomstniveau på 110.000 kr. Det er også baggrunden for, at regeringen vil komme med forslag om mindre forældrebetaling for så vidt angår de 0-3 årige.

Vi har altså i det hele taget den holdning – og det er andre så uenige med os i – at vi synes, at de, der er dårligst stillede, skal betale lidt mere, og at de, der er velstillede, skal betale lidt mere. (*Munterhed*)... Sagde jeg det forkert? Ja men så er jeg glad for, at det giver anledning til, at salen vågner op. Vi har den holdning – og det har vi også i en række andre sammenhænge – at de, der er dårligst stillede, skal have det billigere, og de, der er velstillede, skal betale lidt mere. Det synes vi i en krisetid er et meget fornuftigt princip, men vi har forstået, der er mange, der er uenige med os. Lad os nu snakke om alt det, når lovforslagene kommer frem og kommer til behandling her i salen og fremfor alt i udvalgene.

Men når vi nu taler om børnefamilierne, taler vi så mon ikke også om en gruppe, hvor forældrene er meget optaget af den samlede økonomiske situation? Jeg tror det. Jeg tror, der er mange børnefamilier, som ser fremtiden i møde med en del uro, hvis gælden, som jo den kommende generation skal betale en dag, bare fortsat skulle vokse og vokse. Derfor tror jeg også, at børnefamilierne er klar over, at der i disse skrappe tider er en grænse for, hvor meget man kan bede det offentlige om at klare.

Men her møder vi hovedproblemet: statens renteudgifter, som nu er i samme størrelsesorden som statens sociale udgifter. Det var det, der lå til os efter nogle års socialdemokratisk ledelse – den helt dominerende faktor for vore offentlige udgifter er, at vi nu skal betale lige så meget i renter af den gamle gæld, som vi bruger på sociale udgifter. Man kan også sige det på en anden måde: ca. tre fjerdedele af det, vi alle 5 millioner i landet betaler i personskat til staten, bruger vi nu til bare at betale renter. Hvis den forrige regerings økonomiske politik var fortsat, kan jeg forsikre om, at vi nu var tæt på, at man også skulle til at forgribe sig på momsen for at kunne klare renterne af den stigende gældsætning. Vi ville have ødelagt det danske samfund, hvis vi ikke i fjor så effektivt var begyndt på de store besparelser,

[Statsministeren]

som efterhånden kan bringe gælden og rentebyrden nedad.

Men så vil jeg gerne spørge: havde vi mon kunnet nå de positive resultater med socialdemokratiets politik inklusive de oplæg, socialdemokratiet førte frem omkring 1. september i fjor? Jeg rejser det spørgsmål, fordi socialdemokratiet jo ligesom vil skabe det indtryk, at det hele er kommet til os fra udlandet og så »Fætter Højben-effekten«, og det er da helt sjovt. Men holder det dér?

Må jeg spørge for det første: er der ét menneske, der tror på, at vi, hvis den forrige regerings økonomiske politik var fortsat, i år var nået frem til at få et betalingsbalanceunderskud på ca. 19 mia kr. forvandle til et forhåbentlig nede omkring de 10 mia kr.? Er der nogen, der tror det?

Er der nogen, der tror på, at vi, hvis den socialdemokratiske økonomiske politik havde fået lejlighed til at fortsætte, havde fået det forventelige underskud i statsfinanserne på 80 mia kr. til at forvandle sig til forhåbentlig omkring de 60 mia kr.? Er der nogen uden for denne sal, der er øjeblik kan tro på, at det kunne være lykkedes for den forrige regering med dens økonomiske politik i september i fjor at undgå en devaluering af den danske krone? Milliarderne strøg jo ud af landet i ugerne op til regeringsskiftet. Er der nogen, der tror på, at den socialdemokratiske regering i marts kunne have sluppet for at gøre andre europæiske lande følgeskab, da vi havde den store EMS-runde? Jeg tror ikke, der er mange, der tror på det.

Er der nogen, der kan anføre grunde til at mene, at vi skulle have fået det store historiske rentefald bare på et år, hvis den gamle regerings økonomiske politik havde fortsat? Umuligt.

Er der nogen, der tror, vi med de elendige obligationskurser og den fabelagtig høje byggerente, man tilbød, kunne have fået en 50 pct.s fremgang i boligbyggeriet fra 15.000 boliger i sving i fjor til formentlig 22.000 boliger i år?

Er der nogen, der kan forestille sig, at den socialdemokratiske regering kunne have klareret at suspendere dyrtidsordningen sidste efterår? Er der?

Ja men er der så for resten nogen, der mon kan tænke sig, at en socialdemokratisk regering – den, vi havde i fjor – hvis den havde fortsat til foråret, skulle have oplevet

den store glæde, som blev os til del – og det takker jeg for – at arbejdsmarkedets parter mindeligt vedtog de nye overenskomster? Måske, men der er da i hvert fald ingen, der kan anføre grunde, der bør – ligesom skal – få os til at tro, at vi var kommet igennem med den 4 pct.s lønramme, som havde forbedret konkurrenceevnen så meget, som vi nu oplever og især vil opleve ved overgangen fra første overenskomstår til andet overenskomstår, for det er navnlig dér, virksomhederne kan mærke det. Det præger den planlægning, de nu er i gang med, og det er baggrunden for, at 50 pct. af danske virksomheder i den interviewundersøgelse, som for nylig er foretaget, til næste år skal ansætte flere medarbejdere, end de har nu. Hvorfor skulle de sige det, hvis ikke de troede det? Det er selvfølgelig noget, der har sammenhæng med de projekter og de produktionsplaner, de nu er i fuldt sving med. Sådan er det jo.

Derfor vil jeg sige, at vi vil gerne samarbejde, og vi havde et godt samarbejde i fjor med det radikale venstre og med fremskridtspartiet. Jeg synes, både det radikale venstre og fremskridtspartiet skulle benytte sig af den helt saglige baggrund, der er for ligesom – undskyld jeg siger det – at rose de to partiers indsats, for de har selvfølgelig et afgørende medansvar for de pæne resultater på en del økonomiske områder, vi alle kan glæde os over i dag.

Nu må man endelig ikke være for tilbageholdende, for det er der ingen grund til. Vi seks partier stod sammen om alt, som havde afgørende betydning i dansk politik i fjor, og derfor regner jeg også med, at det kan være et grundlag. Men vi vil også gerne samarbejde med socialdemokratiet, og hvis socialdemokratiet nu er på vej til at komme på omgangshøjde med realiteterne, så siger jeg velkommen. Men nu skal vi jo ikke gå fejl af hinanden, og derfor føjer jeg til: vi kan ikke samarbejde, hvis betingelsen er, at vi skal vende tilbage til den alt for slappe og ubrugelige politik, der blev ført, og som socialdemokratiet selv kørte fast med i fjor. Vi glæder os, som man kan forstå af mine betragtninger, til de kommende ugers forhandlinger.

Blot et par ord om de to dagsordensforslag, som er fremsat. Såvidt jeg kan bedømme det, kan den socialdemokratiske dagsorden nok ikke vedtages, og det skal jeg ikke beklage mig over, men det tror jeg det radi-

[Statsministeren]

kale venstres kan. I hvert fald, hvis alle seks ikke-socialistiske partier stemmer for den, og det vil jeg gerne anbefale. Den dagsorden, hr. Niels Helveg Petersen har foreslået, siger jo, at folketinget fastslår, at den nødvendige budgetforbedring må gennemføres på en sådan måde, at den ikke rammer de svage grupper i samfundet. Det synes jeg er en klog og fornuftig tekst (*Afbrydelse!*) – Det er klart, den ikke er særlig præcis (*Munterhed*). Man kunne føre en lang debat om, hvem der er de svage grupper – og det kan jo være, vi kommer til det – men den udtrykker en rigtig tankegang, og jeg mener at måtte opfatte dagsordenen også som udtryk for, at den lovgivning, der blev vedtaget i fjor med det radikale venstres tilslutning, også var en lovgivning, der tog hensyn til de svage, ellers er der jo ingen mening i dagsordenen. Men det mener jeg også er korrekt.

Når det samlede sociale budget i fjor blev sat ned fra – lad mig sige det sådan – 100 pct. til 97 pct., er det naturligvis udtryk for, at de partier, som måtte stå sammen om lovindgrebene i fjor, har bestræbt sig for at bevare det væsentlige i den sociale tryghed bedst muligt. Vi satte budgettet ned fra 100 pct. til 97 pct. Det er ingen ødelæggelse, heller ikke af de svages tryghed.

Lad mig nævne nogle eksempler på, hvad der ellers er sket, som efter min opfattelse belyser, at regeringspartierne og de, der har støttet i arbejdet, har lagt megen vægt på de dårligst stillede gruppers økonomiske situation.

Tag for det første indkomspolitikken, også i den offentlige sektor. De største lønstigninger blev da givet inden for rammen samlet for de lavtlønnede. Eller tag dagpengeområdet, arbejdsløshedsdagpengene. Det er sandt, der blev gennemført en fastfrysning, men de lavtlønnede – og det er vel op mod halvdelen – rammer jo ikke loftet, der er på 104.500 kr. Det er en ordning, der er således indrettet, at den er bedre for de lavtlønnede end for de højtlønnede. Eller tag sygedagpengeordningen, som tager særligt hensyn – det er da også rimeligt – til f.eks. de kronisk syge eller mennesker, som får hurtigt sygdomstilbagefald. Eller tag pensionisterne, som finansministeren også med rette fremhævede: en stor gruppe af danskere, ca. 900.000 mennesker, som vi jo plejer at betragte som hørende til de økonomisk svagt stillede, fordi

det er mennesker i en sådan alder, at de ikke selv kan gøre så forfærdelig meget for at ændre deres situation længere. Der er stadig den fulde dyrtidsregulering.

Jeg kan oplyse, at pensionisternes indkomst fra 1982 til 1984 stiger med ca. 16 pct., altså klart mere end priserne. Nu kommer den højere bundgrænse for pensionisterne i 1984, og der er altså tale om en klar real-lønsforbedring for 900.000 forholdsvis svagt stillede danskere. Det er et led i vores politik.

Lad mig så også nævne den højere kommunale bundgrænse for alle, som regeringen har aftalt med det radikale venstre og fremskridtspartiet for nylig. Det virker jo således, at en højere bundgrænse for alle – og sådan er det altså nu i den kommunale beskatning til næste år – er en særlig fordel for de svage, for de grupper, der har lav indkomst. Sådan virker nu engang forhøjet bundgrænse, men jeg kunne også nævne i denne sammenhæng socialministerens forslag om højere fripladsgrænse og om lavere forældrebetaling for de 0–3 årige.

Så vil jeg gerne sige til sidst, at regeringen lægger afgørende vægt på, at det radikale venstre i dag – og det gælder også fremskridtspartiet – har erklæret sig enige i regeringens målsætning for nedbringelsen af underskuddet i statsfinanserne. Det er klart, fremskridtspartiet har sin politik, det radikale venstre har sin politik, regeringen har også én, og om vi på alle de konkrete udmøntninger kan nå et mødepunkt med et flertal i folketinget, er det, der skal vise sig, men der er da i hvert fald et flertal i folketinget i dag, som har erklæret sig enig i regeringens mål: at nedbringe underskuddet i statsfinanserne, og det takker jeg for. Det mener jeg er et godt grundlag for en regering at starte et nyt folketingsår på.

Nu er det nok bedst at komme i gang med det virkelige arbejde. Det har jeg på fornemmelserne at alle trænger meget til.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Jeg vil gerne sige tak for statsministerens veloplagede replik. Den har vi savnet i de sidste mange debatter, og jeg synes, det er glædeligt, at den kommer tilbage. Og så vil jeg

[Svend Auken]

også kvittere for de pæne ord om Slotspladsen.

Jeg vil gerne i den forbindelse sige, at der vel egentlig ikke er noget overraskende i, at arbejderne i Danmark demonstrerer mod den borgerlige regering, og at arbejdsgiverne på samme dag og også ved rigsdagens åbning demonstrerer mod den socialdemokratiske regering i Sverige, og dér var det jo ikke så ydmyge sjæle som mig eller folk på mit niveau, der var til stede. Det var hr. Adelson og hr. Fällidin osv., der optrådte som ledere for de borgerlige partier på slotspladsen dér, det indrømmer jeg blankt – og de havde også slips på!

Statsministeren har gjort meget ud af tal, finansministeren ligeså, og det vil jeg svare på i mit næste indlæg. Det er vidunderligt at se, hvordan tal kan jongleres rundt, men det kan nu alligevel overraske mig, at statsministeren har så ringe forståelse for den sociale virkelighed, der findes i Danmark i dag, for de mange problemer, folk oplever de har, for de forringelser, de oplever direkte på deres krop. De kan jo ikke suge megen næring til sig af vores leg med tallene, hvor spændende og interessant den ellers kan forme sig. Men jeg skal komme tilbage til de økonomiske ting.

Jeg skal slutte med at stille statsministeren et for den socialdemokratiske gruppe helt centralt spørgsmål: hvad mener statsministeren om de begrundelser, som den radikale ordfører gav for at formulere sin dagsorden her tidligere på dagen i dag? Jeg forstår, at statsministeren sammen med fremskridtspartiet vil stemme for dagsordenen, men jeg vil gerne høre og til støtte for statsministerens hukommelse kun lige gøre opmærksom på, at det, som den radikale ordfører sagde, var, at den indebar nej til generelle skattelettelser, nej til forslaget om indførelse af anciennitetsregler i arbejdsløshedsforsikringen, nej til en særlig 13 ugers regel for de langtidsledige, nej til regeringens forslag om forringelser for børnefamilierne, samt at indsatsen mod ungdomsarbejdsløsheden ikke måtte svækkes. For vores videre overvejelser er det helt fundamentalt, om regeringen, der vil stemme for dagsordenen, er enig med forslagstilleren i hans motivering på dette felt.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Regeringens medlemmer lige så vel som regeringspartierne og andre, der stemmer for den nævnte dagsorden, stemmer for dens ord. Melodien er hr. Niels Helveg Petersens. Det er da klart, at man kan have forskellige præmisser. Der kan være varianter i den roman, som kan ligge bagved, men vi synes, det er en god tekst. Den stemmer vi for, og mere er der ikke at sige om den ting.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

I balletsproget har man et fransk udtryk, der hedder en pas de deux. Det betyder sådan en to skridts vals på almindeligt dansk. For et øjeblik siden oplevede vi, hvordan finansministeren og hr. Niels Helveg Petersen opførte en sådan pas de deux. Jeg synes, det kunne være interessant at få en tilsvarende pas de deux mellem statsministeren og den, der har stillet dagsordensforslaget. Er det rigtigt forstået, at dette kun er en roman, som ikke skal tages særlig alvorligt, og at alle de enkeltpunkter, der har været enighed om, som blev markeret med megen styrke over for offentligheden, og som jo har skabt en opblødning og et nyt mønster med mulighed for et effektivt samarbejde i dansk politik, der udgik fra det radikale venstres møde, kan fejles af i en hånd vending med en bemærkning om, at det ingen praktisk betydning har, og vi ved jo alle sammen, at de radikale har nogle problemer?

Er det med det indtryk, vi skal slutte nu inden middagspausen, eller kan vi få en forklaring på, hvad det egentlig er, folketinget bliver bedt om at tage stilling til?

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Det var jo Viggo Hørup, der prægede det udtryk, der hedder: »Snot for sig og skæg for sig«. Jeg forstår nu, at statsministeren fornyr det. Han siger: »Ord for sig og mening for sig«. (*Munterhed*). Ordene her, meningen dér, og hvad ordene betyder rent meningsmæssigt, det kommer ikke os ved, vi følger bare ordene.

Ærlig talt, jeg tror, at befolkningen opfatter det her som en utrolig pinlig komedie med statsministeren og hr. Niels Helveg Petersen i hovedrollerne.

Formanden:

Der er ikke flere, der har bedt om ordet nu. Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 19.45.

Mødet udsat kl. 18.36

Mødet genoptaget kl. 19.45

Forhandlingen genoptoges.

Svend Auken (S):

Vores forhandlinger før middagspausen sluttede på en efter min opfattelse meget ubehagelig måde, hvor man nærmest fra visse taleres side gjorde grin med det radikale venstres forslag om motiveret dagsorden.

Jeg forstod, at fremskridtspartiet ville stemme for et forslag, som forslagsstilleren siger indebærer, at der ikke kan gives generelle skattelettelser, og jeg forstod, at statsministeren ville stemme for et forslag, som indebærer, at en lang række af hans mest ubehagelige nedskæringsforslag må tages af bordet.

Hvis der skal være alvor i det her, er det ensbetydende med, at man ringegæter den tekst, vi har fået forelagt.

For at ingen skal sidde tilbage med det indtryk, at dette kun er en maskerade for at sikre regeringens fortsatte eksistens, og for at det skal være fuldstændig tydeligt for offentligheden, hvad det er, folketinget tager stilling til, hvilke synspunkter det er man har ønsket og fremhæver fra radikal side, som vi er enige med dem i, og som der faktisk er et flertal for her i folketinget, skal jeg på vegne af socialdemokratiet tage vort eget forslag om motiveret dagsorden tilbage og erstatte det med følgende:

Forslag til motiveret dagsorden.

»Folketinget fastslår, at den nødvendige budgetforbedring må gennemføres på en sådan måde, at den ikke rammer de svage grupper i samfundet.

Det vil sige, at der ikke er grundlag for generelle skattelettelser, og det indebærer, at forslagene

– om indførelse af anciennitetsregler i arbejdsløshedsforsikringen

– om en særlig 13 ugers regel i lov om arbejdstilbud til ledige og

– om forringelserne for børnefamilierne må afvises, og

– at indsatsen mod ungdomsarbejdsløsheden ikke må svækkes.

Herefter går folketinget over til næste sag på dagsordenen.«

Vi mener, at det er vigtigt, at denne tekst nu ligger klart, så alle fortolkningsforsøgene, alle manøvrerne, hele det taktiske spil ikke er muligt.

Jeg vil gerne sige statsministeren tak for et meget klart svar på det spørgsmål, som var hovedanliggendet i mit indlæg tidligere på dagen. Jeg opfordrede regeringen til at vælge side. Jeg opfordrede regeringen til at vælge mellem på den ene side fremskridtspartiet og på den anden side et seriøst samarbejde med socialdemokratiet. Der kan ikke efter statsministerens indlæg i dag være tvivl i nogens sind. Statsministeren ønsker ikke at bryde det hidtidige samarbejdsmonter. Statsministeren ønsker at fastholde samarbejdet med fremskridtspartiet og holde socialdemokratiet ude. Vi fik en lidt ejendommelig begrundelse for det. Vi fik nemlig den begrundelse, at det var fremskridtspartiet og det radikale venstre – æres den, der æres bør – der havde æren for det, der var sket indtil nu, hvorimod socialdemokratiet passivt hente i et hjørne og uden at ville tage et egentligt medansvar for situationen ikke havde ydet et bidrag.

Så vil jeg gerne spørge statsministeren: var det de seks partier, fremskridtspartiet, det radikale venstre og firkløverpartierne, der vedtog finansloven sidste år? Var det de seks partier, fremskridtspartiet, firkløverpartierne og det radikale venstre, der vedtog udskrivningsloven? Var det de seks partier, fremskridtspartiet, firkløverpartierne og det radikale venstre, der vedtog forslaget til realrentebeskatning? Nej, det var det selvfølgelig ikke. Ingen af disse forslag ville være kommet igennem folketinget, og hvad ville resultatet have været, hvis ikke disse forslag, som er helt afgørende for den økonomiske politik, var blevet vedtaget? Så havde der selvfølgelig været langt større tal og kaos i den økonomiske politik.

Hvad er situationen her og nu? Situationen her og nu er, at vi har sagt ja til at medvirke til at skabe indtægter til staten, endda

[Svend Auken]

til at gå videre, end regeringen har foreslået. Vi vil ikke sænke skatteloftet for de højeste indtægter, vi vil ikke tale om skattelettelser, vi vil ikke afskære os fra at gå videre for at skabe indtægter på andre områder, f.eks. med hensyn til rentetabet ved de lange kredittider med hensyn til opkrævning af moms, kildeskat og punktafgifter. Vi er også parat til at stoppe smuthullerne i skattelovgivningen, leasing osv., alt sammen noget, der styrker finanserne, men hvad siger fremskridtspartiet? Og man skal hele tiden huske, det er seks partier, fremskridtspartiet, firkløverpartierne og det radikale venstre – hvad siger fremskridtspartiet? De siger nej til udskrivningsloven, de siger nej til dagpengebidraget, og hvis de skal sige ja, er kravet 6 mia kr. i skattelettelser.

Statsministeren har i dag ikke blot valgt side, han har også valgt politik; ikke den, regeringen lagde frem, men en helt anden politik. Det er ikke muligt med fremskridtspartiet at gennemføre den politik, der er blevet lagt frem, tværtimod.

Jeg siger kun dette, for nu at statsministeren ikke skal tro, at jeg har glemt noget. Hvordan havde underskuddet været i år, hvis ikke socialdemokratiet sammen med andre partier, bl.a. det radikale venstre, havde været med til at vedtage forslaget om gavechecken, dette useriøse, komiske forslag i forhold til de nedskæringsforslag, vi har været ude for. Vi har tilbudt et samarbejde – selvfølgelig ikke om de ting, enhver på forhånd ved at socialdemokratiet vil sige nej til – men døren er blevet slået i for næsen af os; der er ingen mulighed med statsministerens udtalelser i dag. Vi vil imidlertid selvfølgelig fortsætte vore bestræbelser på, dér hvor vi kan vinde indflydelse, dér hvor vi kan præge beslutningerne ud fra det grundsyn, der er vores, da også at gøre det.

Statsministeren har givet socialdemokratiet æren for mange ting, og det er vi selvfølgelig glade for. Det er desværre ofte ting, som vi har haft begrænset indflydelse på. Såvel finansministeren som statsministeren brugte megen taletid til at forklare, at det var en forfejlet socialdemokratisk politik her i Danmark, som havde ført til den internationale krise i 1980–82, som over hele verden førte til nedsat produktion, faldende beskæftigelse, stigende arbejdsløshed, stigende underskud

på de offentlige budgetter, stigende vanskeligheder med betalingsbalancen. Det var alt sammen den forfejlede socialdemokratiske politik i Danmarks skyld, og det var endda en mindretalsregerings skyld.

Jeg tror, at vi i den politiske debat gør klogt i at diskutere de forhold, vi selv har indflydelse på, og ikke laster hinanden for forhold, vi ingen indflydelse har på.

Der er ikke mulighed for at gå ind på alle de taleksempler, som statsministeren her har fremdraget, men jeg vil bare tage ét eksempel. Finansministeren og statsministeren var inde på betalingsbalancen, og at der var sket en vældig forbedring, og at det nærmest var det fornemste resultat af firkløverregeringens politik. Nu ved jeg godt, statsministeren ikke bryder sig så meget om den økonomiske oversigt, men den økonomiske oversigt opregner årsagerne til, at betalingsbalancen i 1983 er blevet forbedret. Den nævner det internationale rentefald, og så ved jeg godt, statsministeren om et øjeblik vil sige: er der nogen uden for denne sal, der tror, vi havde fået et internationalt rentefald, hvis der havde været en socialdemokratisk regering? Det internationale rentefald slår meget stærkt igennem, fordi de fleste af vore lån er lån med variabel rente.

Eller konkurrenceevneforbedring, som er det andet forhold, den økonomiske oversigt nævner. Ja men er der sket nogen konkurrenceevneforbedring i år? Nej, men det skete der i 1980, 1981 og 1982, i virkeligheden den kraftigste noget OECD-land gennemførte – hvis man opgør konkurrenceevne som omkostninger pr. produceret enhed målt i en fast international valuta.

Det tredje forhold, man nævner i den økonomiske oversigt, er Nordsøolien. Tror man virkelig, det er firkløverregeringen med statsministeren i spidsen, der har sørget for at fremskynde udvindingstempoet for Nordsøolien? Nej, man har været imod ethvert pres på DUC; det ved alle.

Det sidste forhold, der bliver nævnt, er spørgsmålet om salg af skibe og fly. Nu kan det selvfølgelig godt være, at man har været indblandet i en eller anden handel med skibe og fly, men normalt er det, at vi sælger skibe og fly fra den bestående flåde, udtryk for en svækket økonomi og ikke en styrket økonomi. Jeg vil da ikke sige, at regeringen på alle områder har ansvaret for alt det dårlige, der

[Svend Auken]

sker i vores samfund. Mange påvirkninger og mange vanskeligheder kommer til os udefra, men det tjener ikke noget formål at fremstille tingene i sort og hvidt, som statsministeren gjorde for et øjeblik siden, og give sig selv æren for ting, man ingen indflydelse har haft på.

Til sidst vil jeg sige, og det kan statsministeren så bekræfte, at jeg er glad for, at statsministeren sagde, den tidligere regering altid havde fremlagt realistiske og sobre tal eller i hvert fald det, den pågældende regering troede var sobre tal, for det er et dementi af den lidt ubehagelige insinuation, statsministeren fremkom med i Jyllands-Posten, hvor han sagde: i modsætning til tidligere regeringer vil vi ikke pynte på tallene; vi vil sige tingene lige ud, og vi har sagt til vores embedsmænd, at de ikke bare skal lave tallene nemme, fordi det er behageligt. Det har vi aldrig gjort, og jeg tager statsministerens udtalelser her som udtryk for erkendelse af, at det var en uheldig udtalelse fra hans side.

Formanden:

Hr. Svend Auken har nu taget sit tidligere stillede forslag om motiveret dagsorden tilbage. Ønsker nogen at optage det? (Ophold). Da det ikke er tilfældet, er det bortfaldet.

Derefter er der fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor).

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Det radikale venstre har stillet én dagsorden i dag, i modsætning til socialdemokratiet. Vi har kun stillet én, og det er, fordi vi ønsker den dagsorden vedtaget. Den dagsorden mener vi alvorligt, den stemmer vi for, og folketinget kender de begrundelser, vi har givet for at stemme for den og for at stille den, både for så vidt angår vort syn på de helt nødvendige budgetforbedringer og for så vidt angår det grundsyn, at budgetforbedringerne skal gennemføres – som der står i dagsordenen – på en sådan måde, at den ikke rammer de svage grupper i samfundet.

De begrundelser, vi har givet, har været klare og tydelige; det har de været for socialdemokratiet og for SF og også for regeringspartierne. For os er der ingen problemer med den dagsorden. Vi finder både ord og mening i den dagsorden rigtige. Vi ønsker den

vedtaget, og det havde egentlig klædt socialdemokratiet at stemme for den i stedet for nu, 5 minutter i 12 eller 5 minutter over 12, at stille en anden dagsorden. Det er en dagsorden, der efter vores opfattelse udtrykker en rigtig retning i det arbejde med budgetforbedringerne, som folketinget står over for i de kommende måneder, og som en hvilken som helst regering i dette land, hvad farve den end havde, ville stå over for.

(Kort bemærkning).

Anker Jørgensen (S):

Jeg må sige, at hr. Niels Helveg Petersens melding her til folketinget overrasker mig særdeles meget. Jeg husker, at hr. Niels Helveg Petersen tidligt på eftermiddagen sagde, at han ikke ville stemme for socialdemokratiets dagsorden, fordi det kun var den halve sandhed. Derefter leverede hr. Niels Helveg Petersen det, han mener var den anden halve sandhed, og så er det rigtigt, at socialdemokratiet tillader sig at komme tilbage til folketinget og sige til hr. Niels Helveg Petersen og til dem, som stemmer for hr. Niels Helveg Petersens dagsorden, at vi tager den anden halvdel af sandheden med, så det bliver en hel sandhed.

Hvad er det, hr. Niels Helveg Petersen ikke kan stemme for i den dagsorden, vi nu har foreslået? For det første indeholder den præcis de ord, som findes i den dagsorden, hr. Niels Helveg Petersen har foreslået. Hvad er der så at være utilfreds med? Det skulle næsten kunne medføre, at også statsministeren og firkloverpartierne skulle kunne stemme for den.

For det andet indeholder den lige præcis det, som hr. Niels Helveg Petersen sagde her fra talerstolen var den anden halvdel, han manglede.

Derfor synes jeg, det er vigtigt at slå fast, hr. Niels Helveg Petersen, og in mente har også det radikale landsmøde, at nu har det radikale parti chancen for at vedtage den hele sandhed, og der er et flertal for den, hr. Niels Helveg Petersen. Jeg anbefaler at overveje tingene endnu en gang eller også begrundede, hvorfor man ikke kan stemme for den.

Dyremose (KF):

[Dyremose]

Idet jeg henviser til de bemærkninger, som finansministeren og statsministeren er kommet med til den af hr. Niels Helveg Petersen foreslåede dagsorden, skal jeg på vegne af de fire regeringspartier meddele, at vi kan stemme for den dagsorden.

Gert Petersen (SF):

Det kan jo næppe overraske nogen, at SF ikke kan stemme for den af det radikale venstre foreslåede dagsorden. Efter de bemærkninger, der er faldet heroppe fra statsministerens side, er det jo ganske indlysende, at det er en dagsorden, hvis mening og hensigt er helt anderledes end de ord, som står i den, og statsministeren foretog altså en adskillelse mellem ord og mening. Det er i orden. Det gør *han*, det gør vi andre ikke, men derfor kan vi naturligvis ikke stemme for den.

Det er en dagsorden, der skal bevare regeringen – det er hovedformålet – og legitimere den fortsatte nedskæringspolitik, som regeringen har lagt op til, i strid med selve ordlyden i dagsordenen. Men så må befolkningen være opmærksom på, at sådan foregår det herinde, og jeg vil råde til, at man drager konklusionerne og tager konsekvenserne, ikke mindst den del af befolkningen, der endnu har troet, at det radikale venstre var et parti med en social grundholdning.

Så vil jeg godt sige om nogle af de bemærkninger, statsministeren kom med, og som han var så venlig at adressere til mig, at det er rigtigt, at jeg sagde, at statsministerens tale var lang og kedsommelig; det har åbenbart pint statsministeren lidt, og så skulle han rehabiliteres sig med sit causeri her i anden omgang. Men jeg sagde egentlig, at nogle havde sagt, at den tale var kedsommelig og lang, og nu er jeg lidt ked af at røbe, hvem det er, men det er almindeligt kendt, og jeg er ked af at røbe det, fordi der nu på ny er kommet et så trist samarbejde i gang mellem det radikale venstre og statsministeren. Det er såmænd hr. Niels Helveg Petersen, som er kommet offentligt med den karakteristik af statsministerens tale, og er der en del, jeg ikke er enig med hr. Niels Helveg Petersen om, så er jeg i hvert tilfælde enig med ham på det punkt. Det er statsministeren åbenbart ikke.

Statsministeren var inde på, at han har sagt en hel masse ting om beskæftigelse. Jeg

fastholder, at der er 5 sammenhængende linjer i den tale på 22½ side, hvor statsministeren beskæftiger sig med en beskæftigelsespolitik. Så er det da fuldkommen rigtigt, at ordet dukker op rundt omkring i talen som et ritual. Det dukker op som et ritual seks gange – ja, der er også en syvende gang, den skal jeg komme tilbage til, den er jo tragikomisk – når statsministeren fortæller, at nedskæringspolitikken – han bruger et andet ord end nedskæringspolitikken – det er vældig godt for produktion og beskæftigelse; hvis man gør sådan og sådan, som regeringen nu gør, og letter vilkårene for aktieejere osv. – det er vældig godt for produktion og beskæftigelse. I den forbindelse er det fuldkommen rigtigt, at ordet »beskæftigelse« forekommer seks gange, som et ritual.

Den syvende gang, som statsministeren talte med, den er derimod tragikomisk. Det er, når statsministeren siger i sin åbningstale: den vending i produktions- og dermed i beskæftigelsesudviklingen, vi regner med i løbet af 1984, skal komme fra osv. osv. Men her er sandheden jo den, at den vending i beskæftigelsen, som kommer i 1984 efter regeringens egne økonomers opfattelse, er en yderligere opgang i arbejdsløsheden til ca. 315.000. Jeg ved godt, at der her har lydt andre røster. Der er nogle, der tilkender sig selv profetiske evner – hr. Dyremose f.eks. Men jeg er ikke mystiker, hr. Dyremose, jeg er et nøgternt menneske, og jeg foretrækker at tro på regeringens økonomer mere end på hr. Dyremoses orakelagtige, mystiske evner. Det, der er tale om, er altså, at ifølge regeringens egne økonomer vil arbejdsløsheden til næste år stige til i snit 315.000. Det er den vending, statsministeren ikke desto mindre får udtalt sig om i sin tale.

Forholdet er det, at i budgetredegørelsen for 1983, som formentlig også er skrevet af regeringens egne økonomer, men under ministrenes ansvar, har man foretaget en fremskrivning til 1987, og her siger man, at arbejdsløsheden i 1987 – og det være så også sagt til den profetiske hr. Dyremose – kun vil være på 267.000. Et katastrofalt højt tal! Der regnes med en reel tilgang på ca. 20.000 til arbejdsmarkedet om året i årene 1985, 1986 og 1987, og det vil sige, at man, når man tager opsvinget i arbejdsløsheden i betragtning i 1984, på 3 år skal skaffe over 100.000 nye arbejdspladser, oven i købet udelukken-

[Gert Petersen]

de i det private erhvervsliv, fordi den offentlige sektor skal udvise nulvækst. Det ville være en Danmarksrekord, hvis det kunne lade sig gøre, og jeg tror simpelt hen ikke på det. Jeg tror, det vil være svært i forvejen, men jeg anser det for totalt umuligt med den politik, regeringen lægger op til. Jeg tror langt snarere, man må vente en arbejdsløshed – undskyld, nu begynder jeg at blive profetisk, hr. Dyremose – på omkring de 400.000 i 1987. Det er ikke engang særlig mystisk-profetisk, det er et nøgternt skøn.

Det er rigtigt, som statsministeren var inde på, at i årene 1979, 1980, 1981 steg arbejdsløsheden katastrofalt. Socialistisk folkeparti kritiserede på det skarpeste den socialdemokratiske regering i de år for den politik, den førte. I samarbejde med hvem? I samarbejde med partiet venstre, som man var i regeringskoalition med, i samarbejde med centrum-demokraterne, i samarbejde med det radikale venstre. Jeg kan ikke sige i samarbejde med fremskridtspartiet, for det var jo ikke tilfældet – men de andre partier, som i dag roser sig, det var de partier, socialdemokratiet, da de sad i regering, arbejdede sammen med i 1979, 1980, 1981, og under det samarbejde steg arbejdsløsheden katastrofalt.

I første halvår af 1982, da der eksisterede et samarbejde mellem socialdemokratiet og socialistisk folkeparti, blev der faktisk sat en beskæftigelsesplan på skinner, en beskæftigelsespolitik, det, statsministeren for lidt siden udtalte sig så vittigt og hånligt om. Den resulterede i, at i første halvår af 1982 blev stigningen i arbejdsløsheden bremset; kurven fladede ud i den periode. Men det varede ikke længere end til omkring september 1982, da de nuværende regeringspartier overtog magten. Så fik vi igen en ny kraftig stigning i arbejdsløsheden.

Det er ganske klart, at man må drage den konklusion både af den indflydelse, partier som centrum-demokraterne, venstre, og hvad de nu hedder, det radikale venstre osv., som tidligere socialdemokratiske regeringer samarbejdede med, og af det billede, der tegner sig nu af de samme partier plus de konservative, at det er en arbejdsløshedsfremmende politik, de satser på, det er massearbejdsløsheden, der skal redde profitterne. Det skal skabe en sådan atmosfære, at der bliver mere til dem, der i forvejen har, og så har man en eller anden dogmatisk tro – det er her, de

virkelige dogmatikere er – på, at så sætter de, der får profitterne, yderligere produktion i gang, hvilket de naturligvis kun gør, hvis de kan tjene godt på det; så længe de kan tjene godt på andre ting, gør de det ikke.

I den forbindelse vil jeg godt lige nævne, at i den rentepolitik, man roser sig så meget af, er det jo realrenten, man skal se på. Forholdet er det, at når vi ser på den prisstabilitet, der er kommet, og når vi ser på skatten, så er der ingen væsentlig forskel på realrenten, som den var for 1 år siden, og som den er i dag. Det vil igen sige, at der ingen særlig motivering er til, at de herrer kapitalister sætter deres penge i produktion. Det betaler sig stadig meget bedre for dem at sætte pengene i statsobligationer og i obligationer og andre værdipapirer.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Jeg ved godt, at folketinget er de halve sandheders paradis, men alligevel kunne jeg godt tænke mig at spørge hr. Svend Auken og hr. Gert Petersen om følgende: hvis folkettinget skal stemme om det radikale venstres dagsordensforslag, hvordan vil socialdemokratiet og SF så stemme? Der er dog trods alt et indhold i det dagsordensforslag, og det er ordene i det, man må gå efter. Derfor vil jeg gerne have et klart svar både fra socialdemokratiet og fra SF.

Maisted (FP):

Jeg vil gerne takke finansministeren for den gennemgang af problemerne, han foretog, som klart og tydeligt ridsede op, hvordan tingene hænger sammen, og ikke levnede socialdemokratiet megen ære af den politik, det ønsker at føre.

Til statsministeren vil jeg sige, at erkendelse, der kommer sent, er bedre end erkendelse, der aldrig kommer. Det, statsministeren her beskrev, væksten i den offentlige sektor, samtidig med at man må afskedige mennesker i den private sektor, er præcis de synspunkter, fremskridtspartiet har gjort sig til talsmand for igennem 10 år. Resultatet er desværre blevet, at i stedet for at have en formue er vi kommet op på at have en gæld pr. 31. december 1982 på 300 mia kr. og på 400 mia kr., når vi når frem til 31. december

[Maisted]

1983. Vi håber ikke, at vi når 500 mia kr., når vi skriver 31. december 1984.

Med hensyn til den foreslåede dagsorden er det klart, at fremskridtspartiet tager den ordlyd, der står i dagsordenen. Det er en ordlyd, vi selvfølgelig ikke kan være uenige med det radikale venstre om. Vi er uenige om metoden til at nå frem til det mål, der er beskrevet i dagsordenen.

Når hr. Niels Helveg Petersen siger, at hvis man giver skattelettelser på den ene side og laver skatteforhøjelser på den anden side, så er det ét skridt frem og ét tilbage, så må jeg fremhæve, at det er en forkert konklusion. Det hænger jo trods alt sådan sammen, at hvis – og det ved hr. Niels Helveg Petersen – man giver skattelettelser, så undgår man lønpres. Laver man derimod skatteforhøjelser, så forøger man omkostningerne og skaber endnu flere arbejdsløse og forværrer reelt budgetterne i stedet for den forbedring, hr. Niels Helveg Petersen gerne vil lave.

Vi opfatter dette som en udstrakt hånd fra det radikale venstre til et fortsat samarbejde, som der har været det i det forløbne år, og jeg håber, at vi i fællesskab kan nå nogle resultater.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Hr. Svend Auken har talt meget om det taktiske spil, der er foregået i folketinget i dag. Derfor undrer det mig, at jeg ikke har fået et svar, da jeg nu så direkte spurgte både hr. Svend Auken og hr. Gert Petersen om, hvorledes de vil stille sig til det radikale venstres motiverede dagsorden. Nu kan det jo være, fordi man har glemt indholdet i så meget anden snak. Dagsordenen lyder jo således:

»Folketinget fastslår, at den nødvendige budgetforbedring må gennemføres på en sådan måde, at den ikke rammer de svage grupper i samfundet.«

Nu ved vi, at socialdemokratiet og SF hele debatten igennem har slået sig til riddere på at forsvare de svage grupper i samfundet. Derfor vil jeg stadig væk bede om, at vi får et svar inden afstemningen på, hvorledes man vil stille sig. Vi ved jo nu, at denne motiverede dagsorden vil nyde fremme, og at det er den, man vil komme til at stemme om

først, og derfor ville det være dejligt at få det svar.

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg har lagt meget nøje mærke til, hvad hr. Anker Jørgensen og hvad hr. Svend Auken har sagt. Jeg kan i hvert fald uden videre konstatere én historisk korrekt kendsgerning, og det er, at den socialdemokratiske dagsorden nr. 2 blev foreslået, så snart det var soleklart, at det af det radikale venstre fremsatte dagsordensforslag kunne samle flertal, ikke et øjeblik før. Det er nok denne kendsgerning, der kan bidrage til at belyse, hvem der i denne sag driver et taktisk spil.

De konsekvenser, det radikale venstre drager af denne dagsorden, vil blive soleklare i de kommende uger, når folketinget behandler regeringens forslag til udskrivningslov, forslaget om de arbejdsmarkedspolitiske indgreb, forslaget om forhøjelse af dagpengebidraget, hvor jeg minder om, at det radikale venstre har stillet forslag om, at man, samtidig med at man forhøjer dagpengebidraget, gennemfører en længe ønsket og meget påkrævet forlængelse af barselorloven. De konsekvenser, vi drager af denne dagsorden, vil blive ganske tydelige og klare under folketingets behandling af de enkelte sager.

Jeg har i hvert fald for min del det ønske, at den strid, der skal være mellem partierne – den skal jo åbenbart være der – udfolder sig i forbindelse med fremsættelse og behandling af konkrete lovforslag, og med seriøst udvalgsarbejde og ikke i forbindelse med, at man i dagsordensform ved indledningen til et folketingsår forsøger i detaljer at pinde ud, hvorledes man forholder sig til enkelte forslag. Det er faktisk ikke den procedure for folketingsbehandling, vor forfatning bygger på, og bør heller ikke være det.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Kun for at undgå misforståelser det radikale venstre og socialdemokratiet imellem vil jeg gerne sige, at når vi ikke fremsatte vores forslag, før vi havde hørt statsministerens tale, hang det selvfølgelig sammen med, at forudsat, at der var kommet et svar fra statsministeren, der svarede til de begrundelser, den radikale ordfører gav for sit forslag, ville vi selvfølgelig have stemt for det radikale

[Svend Auken]

venstres forslag. Vi er enige i dets indhold med den udlægning, det radikale venstre selv har givet det.

Der skete jo det modsatte: statsministeren gav ikke på noget punkt tilslutning til de konkrete begrundelser, hr. Niels Helveg Petersen selv havde fremført. Og fremskridtspartiet gjorde det endnu mere barokt. Alle ved, at fremskridtspartiet stiller krav om milliardstore skattelettelser som forudsætning for overhovedet at medvirke til udskrivningsloven. Derfor virker det ejendommeligt, at folketinget nu bliver bedt om at stemme for et dagsordensforslag, hvor forslagsstillerne har én begrundelse, mens et flertal, der vil støtte forslaget, anfører de stik modsatte synspunkter.

Og så kun en enkelt historisk bemærkning i anledning af, at hr. Niels Helveg Petersen siger, at det radikale venstre aldrig i en dagsorden har foregrebet en konkret behandling af et forslag her i tinget. Kan man huske spørgsmålet om pensionskasserne i efteråret 1981, hvor der overhovedet ikke var fremkommet noget forslag, hvor folketinget end ikke var startet den seriøse diskussion om denne sag? Da lagde det radikale venstre en dagsorden på folketingets bord, der ikke alene afskar den diskussion, men også førte til et folketingsvalg.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Hr. Niels Helveg Petersen fremhævede, at socialdemokratiets dagsorden blev foreslået, da det var klart, at de radikale kunne samle flertal for deres dagsorden. Ja, jeg synes også, det er trist, at den blev foreslået så sent. Jeg havde også gerne set den med det samme, for jeg er sikker på, at det ville have klemte de radikale endnu mere. Det ville have stillet hr. Niels Helveg Petersen i en endnu vanskeligere situation, når han skulle rage kastanjerne ud af ilden. Men hr. Niels Helveg Petersens egen dagsorden blev jo også først stillet, da det gik op for ham, hvor skralt det ville stå til med en dagsorden på bordet, som nærmest var taget fra det radikale landsmøde. Derfor måtte man finde på et eller andet.

Og hvad er det så, man har fundet på? Et råddent, elendigt kompromis, der ikke har noget som helst indhold. Der kunne have stået hvad som helst i den dagsorden. Det

ligger fuldstændig på linje med det, hr. Dyremose præsenterede for folketinget i juni måned på den sidste hektiske dag, hverken mere eller mindre.

Hr. Niels Helveg Petersen har været oppe at fremføre en udlægning af dagsordenen; han mener, at der står sådan og sådan i den. Han vil ikke have det sat på ord, for det er så rart med korte, enkle linjer, men han har været oppe at forklare folketinget, hvad han mener der står i den.

Statsministeren har til gengæld sagt ganske klart i radioen, at den udlægning står regeringen ikke inde for. Det var et klart nej, der overhovedet ikke var til at tage fejl af.

Hr. Niels Helveg Petersen har så været heroppe at forklare, at det er en rigtig dagsorden, og at det er en velmotiveret dagsorden. Ja, rigtig, fordi den ikke siger en snus, og velmotiveret, fordi den fritager det radikale venstre for at stemme for en dagsorden, som det burde kunne stemme for.

Ingen ved sine fulde fem kan overhovedet stemme for den dagsorden, og vi går selvfølgelig imod den.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Når nu hr. Knud Lind ikke kan styre sin utålmodighed – han ville ellers få løst problemerne ret hurtigt – så vil jeg godt lige komme med en enkelt bemærkning til det spørgsmål, han stiller.

Hr. Knud Lind siger om den radikale dagsorden, at man skal gå efter ordene i den. Dermed følger hr. Knud Lind en meget farlig leveregel. Naturligvis må han se på meningen med det, der bliver sagt. Tænk på ulven og Rødhætte! Hvis Rødhætte havde tænkt på meningen med det, ulven sagde, så var hun ikke hoppet på den, men hun gik efter ordene. Jeg indrømmer, at det kan være svært at forestille sig hr. Knud Lind i Rødhættes rolle; det ville snarere være omvendt.

Men når hr. Knud Lind nu har bragt det op, så synes jeg, at dette gamle eventyr siger en del om, hvor vigtigt det er at gå efter meningen og ikke efter ordene. Meningen med den radikale dagsorden blev udlagt af statsministeren. Den var helt klart og tydeligt, at regeringen skal kunne fortsætte med sit arbejde for at få indført anciennitetsregler i arbejdsløshedsforsikringen, for at få indført

[Gert Petersen]

en særlig 13 ugers regel i lov om arbejdstilbud til ledige, for at få gennemført forringelser for børnefamilierne og for yderligere at svække indsatsen mod ungdomsarbejdsløsheden. Det er ifølge statsministeren meningen med den dagsorden, og det er dog statsministeren, der har regeringsmagten, og ikke hr. Niels Helveg Petersen.

Anker Jørgensen (S):

Jeg mener, det er rigtigt, at jeg ved denne lejlighed gør ganske få bemærkninger om det, vi med ét ord kalder sikkerhedspolitikken.

Jeg mener, det er en god ting, at regeringen ved statsministeren har tilkendegivet, at grundlaget for regeringens sikkerhedspolitik nu også er dagsordenen af 26. maj i år. Jeg vil gerne udtrykke min glæde og tilfredshed med, at regeringen på så afgørende måde har flyttet sig, at regeringen rent faktisk, sådan må jeg forstå det, har accepteret den dagsorden af 26. maj 1983, som blev foreslået af socialdemokratiet.

Da vi foreslog den, var der ingen grænser for den forargelse, der blev rullet op her fra alle de borgerlige partiers side minus de radikale. Man talte om, at der var slået dybe skår i 34 års samarbejde om bl.a. forsvars- og sikkerhedspolitikken. Nu må man tro, at disse skår er helet, for nu har regeringen flyttet sig over på det, socialdemokratiet sagde om atomraketpolitikken: at det i og for sig er en rigtig politik. Og regeringen gør den også til sit grundlag ved sine forhandlinger i international regie.

Desværre kan vi ikke sige, at vi er lige så glade for regeringens politik på andre områder. Jeg skal ikke her træde i alt dette med det sociale, selv om det er uhyre vigtigt. Statsministeren holdt en tale, som jeg gerne vil komplimentere statsministeren for. Det var en helt igennem strålende og god tale, statsministeren holdt. Den var et kunststykke i den forstand, at det lykkedes ham fuldstændig at fjerne enhver fornemmelse af – hvis ikke man virkelig vidste og holdt fast i, hvad sagen egentlig drejede sig om – at denne regering er en socialnedskæringsregering. Det kan påvises punkt for punkt, og det kommer bl.a. til udtryk i den dagsorden, socialdemokratiet har foreslået, og som derfor burde

kunne vedtages også med de radikales stemmer.

Det, jeg mener der i særlig grad er grund til at være utilfreds med, er, at når regeringen ved statsministeren og ved finansministeren for pressen skal forklare, at der sandelig ikke er tale om sociale nedskæringer, at der sandelig ikke er tale om, at det er de fattige, der må betale regeringens kriseløsninger, så siger man bare noget helt andet. Man viger udenom som katten om den berømte varme grød.

Der er meget mere ræson i det, en særdeles kendt dansk erhvervsmand sagde for nylig. Han har stor sans for PR. Han sagde, at regeringen gør det eneste rigtige: den tager fra de fattige og giver til de rige ... (*Afbrydelse*). Ja, det er vist rigtigt, at det var den herre, der blev nævnt nede fra salen. Det er en af de erhvervsfolk, som klart og åbenlyst siger, at han støtter regeringen, han støtter de konservative – han støtter for resten også fremskridtspartiet. Det må alt sammen være et udtryk for, at det er regeringens politik. Det andet er at camouflere tingene, og det beklager jeg meget.

Det, der er det aldeles afgørende i den aktuelle situation, er faktisk, at regeringen har valgt side. Regeringen har bestemt sig for, at samarbejdet skal foregå til højre i folketingsalen. Dette politiske samarbejde, som statsministeren er talsmand for, er et samarbejde mellem de fire partier i regeringen og fremskridtspartiet. Der er ikke spor af samarbejde over midten i dansk politik. Der er ikke spor af det, som den tidligere hr. Christophersen og den tidligere hr. Poul Schlüter, nuværende finansminister og statsminister, giver udtryk for. Der er ikke spor af den megen ønsketænkning eller snak om, at der skal samarbejdes over midten.

Det kan måske gå et stykke tid. Det kan godt være, at det virker meget friskfyragtigt, når statsministeren kører det løb, men jeg vil tillade mig ved denne indledning til folketingssamlingen at sige: pas nu på, hr. statsminister! Pas nu på ikke at lukke så meget af for forhandlinger og åbenhed, at den eneste betingelse, I har, er, at vi bare skal bøje os for jer! Samarbejde forudsætter, at der vises afgørende imødekomenhed, også over for socialdemokratiets synspunkter, men det er åbenbart det, man ikke vil. Det er ordentlig snåk, men så sig det!

[Anker Jørgensen]

Man vil fortsætte nedskæringspolitikken, man vil fortsætte den politik, der bygger på, at man lader de svageste grupper finansiere de løsninger, som regeringen får flertal for. Det betyder, at man spalter det danske folketing, at man ødelægger samarbejdsmulighederne i det danske folketing, det samarbejdende folkestyre, som de radikale altid har været talsmænd for. Statsministerens flotte, fine, dygtige oratoriske bemærkninger i dag kan blive indledningen til en spaltning af det danske folketing. Jeg beklager det meget.

Bjørn Westh (S):

Statsministeren holdt en lang, polemisk tale, hvor han hånedede socialdemokratiet for nogle af de resultater, socialdemokratiet havde opnået, især med hensyn til konkurrenceevneforbedringen. Jeg synes, det er forkert, hvis man ikke skulle nævne her, at nationalbankdirektøren 26. januar 1983 karakteriserede den konkurrenceevneforbedring, socialdemokratiet gennemførte, på følgende måde:

»Den indsats, der blev gjort i 1979 og 1980 for at rette op på økonomien, medførte en meget betydelig reel tilpasning, som vel nok var den største, vi har haft i fredstid, og som desværre stadig væk ikke bliver anerkendt efter fortjeneste, fordi den blev skjult af den forringelse af bytteforholdet, som var en konsekvens af den anden olieprisforhøjelse og stigningerne i det internationale renteniveau.« Citat af kronik i Aktuelt 26. januar 1983.

Det havde klædt statsministeren at være mindre polemisk og også tage disse forhold med i sin vurdering af den tidligere regerings politik.

Det er med beklagelse, jeg hører statsministeren bringe debatten i Danmark ned på et for lavt niveau. Når statsministeren siger: ikke noget med at pynte på tallene, for det er forbi med at have en regering, der afleverer kønne tal, fordi det er behageligt, og når statsministeren siger, at man skal holde kasseeftersyn, fordi de, der har været der før, måske har taget af kassen, så synes jeg, at statsministeren er ved at bringe debatten ned på hr. Svend Heiselbergs niveau, og det ønsker jeg ikke.

(Kort bemærkning).

Steen Folke (VS):

Her, få minutter før debatten formentlig slutter, bragte hr. Anker Jørgensen på ny sikkerhedspolitikken og atomrakterne ind i debatten. Det er selvfølgelig udmærket, og vi får lejlighed til at vende tilbage til det senere, men jeg synes alligevel, at det er vigtigt at give hr. Anker Jørgensens indlæg nogle få ord med på vejen. Jeg håber ikke, at det er det sidste, socialdemokratiet har at sige om den sag.

Hr. Anker Jørgensen glædede sig meget over, at regeringen nu tager dagsordenen af 26. maj 1983 om atomrakterne ind som en del af sit grundlag. Det er der ingen grund til at glæde sig over. Udenrigsministeren har gjort opmærksom på, at det er der intet nyt i, det har hele tiden været en del af det parlamentariske grundlag, der er intet som helst nyt i det. Jeg mener, at udenrigsministeren formelt har ret: det er der ikke noget nyt i. Hvis regeringen ikke ville have det som en del af sit grundlag, så måtte den gå af.

Noget andet er, at regeringen i praksis har modarbejdet dette grundlag på enhver tænkelig måde, har modsagt det, har sjoflet det. Som jeg har sagt tidligere i debatten, har udenrigsministeren f.eks. sagt: det er helt forkert at tale om forlængelse af forhandlingsfristen i Genève. Og det er dog et ret centralt krav i dagsordenen af 26. maj 1983. Udenrigsministeren mener, at det har han ret til, at han kan gøre, hvad der passer ham, sige, hvad han har lyst til, og alligevel betragte det som en del af sit parlamentariske grundlag.

Jeg mener, det er meget farligt at hæfte sig så meget ved, at statsministeren nu har sagt, at denne dagsorden er en del af det parlamentariske grundlag. Det er regeringen pisket til at sige. Den har hidtil demonstreret på enhver tænkelig måde, at det ikke forhindrer den i at modarbejde, modsige, sjofle denne dagsorden, ikke bare ved den udtalelse, jeg citerer, men ved talrige andre ting. Udenrigsministeren har rejst rundt i Østeuropa og truet med ny og stærkere atomoprustning, hvis russerne svarer igen på NATOs 572 atomrakter. Det er ikke ligefrem i pagt med dagsordenens krav om fastfrysning.

Jeg vil advare meget imod at hæfte sig ved, at det skulle være et fremskridt, der er sket. Der er grund til at gå langt videre og tvinge regeringen til at arbejde reelt for de ting, der står i dagsordenen af 26. maj 1983 – ellers må regeringen nok væltes.

Wilhelm (VS):

Jeg havde egentlig ventet, at statsministeren – hvor er han henne i det hele taget? – havde taget ordet, for jeg er ikke sikker på, at ret mange ved, når vi nu stemmer om dagsordenerne, hvordan statsministeren udlægger den radikale dagsorden. Der skete nemlig det, at statsministerens udlægning ikke holdt sig til det, han sagde her i salen, før formanden lavede middagspause.

Hr. Svend Auken sagde, at statsministeren ikke bekræftede hr. Niels Helveg Petersens udlægning. Nej, det er korrekt, men statsministeren gjorde meget mere end ikke at bekræfte hr. Niels Helveg Petersens udlægning. Han tog nemlig direkte afstand fra den. Han gjorde det bare ikke her i salen; han gjorde det i Radioavisen klokken 18.43.

Det er ikke mig eller VS, der skal bebrejde en statsminister eller nogen anden, at de bruger Radioavisen til at meddele sig til befolkningen. Der er dog flere, der lytter dertil, end det par hundrede stykker herinde. Men dels er der jo andre, der har det lidt mere selvhøjtideligt med folketingets værdighed, dels er det måske ikke så urimeligt, at tingets medlemmer, der dog skal stemme om denne dagsorden, ved, hvordan statsministeren faktisk ser på den.

Derfor synes jeg, at statsministeren skylder folketinget at komme herop og give det svar, som han gav Radioavisens journalist Kjeld Aaes, da Kjeld Aaes spurgte ham meget direkte: betyder det, at regeringen accepterer hr. Niels Helveg Petersens udlægning af dagsordenen? Hertil sagde statsministeren: nej, overhovedet ikke. Videre spurgte Kjeld Aaes: ja men hvad betyder den dagsorden så for regeringen? Den betyder, at vi kan fortsætte.

Det er praktisk at kunne slå det op bagefter, at vi får det ind i annalerne, og derfor vil jeg gerne her til sidst spørge statsministeren, præcis som Kjeld Aaes spurgte: betyder det, at statsministeren nu anbefaler hr. Niels Helveg Petersens dagsorden, betyder det, at statsministeren godkender hr. Niels Helveg Petersens udlægning? Jeg er ikke engang sikker på, at de ni radikale folketingsmedlemmer kender statsministerens svar på det spørgsmål, som vi andre hørte det klokken 18.43.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Niels Helveg Petersen (RV) (se foran) vedtoges med 75 stemmer mod 71 (S, SF og VS); 1 (Preben Lange (GrønL.)) stemte hverken for eller imod.

Hermed bortfaldt:

Det af Svend Auken (S) sidst stillede forslag om motiveret dagsorden (se foran).

Hermed sluttede åbningsdebatten.

Den sidste sag på dagsordenen var:

11) Første behandling af lovforslag nr. L 1:
Forslag til finanslov for finansåret 1984.
(Fremsat 4/10 83).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til finansudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:**Formanden:**

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Arbejdsmarkedsudvalget (6/10 83):

Udtræder: Flemming Jensen (KF)

Nyt medl.: Helge Adam Møller (KF)

Kommunaludvalget (6/10 83):